

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 08836

LIKHTIKE SHTROMEN

Anne Safran

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

הַנֶּפֶשׁ סֵפֶר יִשְׂרָאֵל

לִיכְמוֹתֶיךָ
שֶׁמִּדְרָגָתְךָ
יִצְמָח

לִידְעָר און פּאָעמעס

פּאַרלאַג אִיקוּף
ניו־יאָרק, 1960

ANNE SAFRAN

LICHTIKE SHTROMEN

(Bright Streams)

P o e m s

Copyright by
ANNE SAFRAN

שער-בלאט געצייכנט פון י. זעלדין
בידער — פון בערנארד

Published by
THE YIDDISHER KULTUR FARBAND (YKUF)
189 2nd Ave., New York 3, N. Y.

1 9 6 0

PRINTED IN THE U.S.A.

ליכטיקע שטרעמען

זיין פליסן, זיי שטרעמען
דורך פינצטערע תהומען;
אלץ ווייטער און ברייטער
זיי שטרעמען און שטרעמען.

דורך וועגן געדרייטע,
זיגזאגישע, קרומע,
זיי קוועלן און שפיגלען,
ווי בליציקע זונען.

זיי טראָגן זיך ראַשיק
דורך דראַטן און צאַמען,
דורך פעלזיקע שפּאַלטן
און שטורמישע ימען.

ווי פאַרביקע כוואַליעס,
אין ברויז פון געוויטער,
זיי שימערן, פאַלן,
און הויבן זיך ווידער.

און וואו נאָר פאַרזייט איז
אַ זוניקער זאַמען,
אים טראָגן און שפּרייטן
די ליכטיקע שטרעמען.

זיי יאָגן, זיי שניידן,
באַלויכטן די תהומען —
אַרויפצו, אַרויפצו,
זיי שטרעמען און שטרעמען.

ווערק פון חנה סאפראן :

„נצחון“, לידער און פאָעמעס, 1945

„היינט“, לידער און פאָעמעס, 1950

פאַראייניקטע פעלקער

1

וואָר און וואונדער

אויפסניי

וידער שטיי איך פאר אן אנהויב,
וידער הייב איך אן אויפסניי.
עפעס זינגט אין מיר און מאטערט,
עפעס רייסט זיך אויף דער פריי.

ס'איז נאך נעפלדיק, אומזיכער,
זוכט אין חושך, בלאנדזשעט לאנג,
ביז דאס ווארט פון צונג פארבארגן,
ווייטיקט, ליכטיקט אין א קלאנג.

שטיי איך שטיל, פארטראכט, צעלויכטן,
און מיט ציטער הער זיך איין —
הארץ, צו הארץ פון וועלט באהאפטן:
בענקשאפט, פרייד, קאמף און פוין ...

און עס רייסט זיך דורך א ניגון
און א ווארט פון סופן פריי!
וידער שטיי איך פאר אן אנהויב,
וידער הייב איך אן אויפסניי.

די קוואלן פון ליבשאפט

די קוואלן פון ליבשאפט
זיי פליסן, זיי פליסן.
איך זאג דיר, עם קאן זיי
קיין האם ניט פארשליסן.
ניט קויל פון א ביקס,
ניט סס גון א צונג,
פארשטאפן די קוואלן.
פארגיפטן דעם טרונק.

עס שלאגן די קוואלן
פון אוראלטע טיפן.
דורך שטיינער, דורך פעלזן
זיי שלאגן ארויף.
זיי פליסן אין הערצער
און פירן ווי שיפן.
דורך שטורעם פון שנאה
און נעפלען פון טויט.

די קוואלן פון ליבשאפט —
זיי פליסן, זיי פליסן.
איך זאג דיר, עם קאן זיי
קיין האם ניט פארשליסן.

אייביק איז די פרייד

יעדער דור טראגט אים זיין צער
אויף צום געבערן העלע פרייד.
איך זע, איך זע, ווי צער פון היינט —
שרעק פון אומקום, תפיסה-קייט —
איבער מענטשנס גלויביק הארץ,
שווארצע שפארבער-פליגל שפרייט.
א, הער צער, ער שפרייט א נעץ,
מיך פארנארן איז ער גרייט —
כ'זועל זיך ראנגלען מיט זיין שארף,
כ'זועל נישט לאזן טויטן פרייד!

יעדער דור טראגט דורך זיין צער
און פארהייט, געוויינט די פרייד.
איבער אפגרויטן פון שרעק
מענטש האט בריק פון מוט פארשפרייט;
קעגן זומפיק שנאה-פעלד,
קערנער אמת, ליכט פארזייט.
און ווען דער צער גיט א שפאר,
טרעפט ער האפענונג אין הארץ.
א, הער צער, די פיין פארנייט,
בלייבן, בלייבן — בלייבט די פרייד.

יעדער דור פארמאגט זיין צער,
נאר אייביק, אייביק איז די פרייד.
נאכן שטורעם, בליץ פון צייט,
ווען דער פלאם אין רויך בארגנייט,
שלאגט פון טיף דורך זאמד און שטיין,
לויטער, זוניק, קרישטאל-דריין,
קוזאל פון אויסגעבענקטער פרייד.
א, ער שטראמט אין טיף און ברייט,
שטראמט דורך אלע דורות לייט —
אייביק, אייביק איז די פרייד.

איך בין א קינד פון דעם יארהונדערט

געדאנק פליט שנעלער פון עראפלאנען,
דאס הארץ זעט ווייטער פון שפאקטיוו.
פארוואס זשע טראגט עס מיך פונדאנען
אין דער הויך און אין דער טיף ?

דעם דראנג פון אומרו כ'וועל ניט צוימען,
און ניט פארלעשן שאפונג-פונק.
א מענטש קאן גרייכן אלע רוימען
און פליען רונד ארום דער זון !

איך בין א קינד פון דעם יארהונדערט
און א שאכטער פון מיין פאלק.
א וויפל בלוט און וויפל וואונדער,
וויפל טרערן און וויפל שמאלץ !

איך פלי ארום אין עראפלאנען
און קרייז אין רוים ארום דער זון —
איך וועל נאך זוכה זיין צו שפאנען
אויף שלום-ערד אין פעלקער-בונד !

די הימלען, א, די הימלען!

1.

די הימלען הענגען איבער אונדז צעלויכטענע און ווייטע.
קופאלן ליכטיקע אין רונדן אויסשפרייט פארן אויג.
מיט דורכזיכט פון קאלירן בלענדיקע און גרויע
זיי רינגלען אונדז און הילן אונדז אין רוים.

פון ערשטן טאג, ווען קינד דערקענט דעם דרויבן,
ביז לעצטן זון-פארגאנג און לעצטן בליק ארויף,
עס צייט זיך מענטש צום סודותדיקן גרויסן
פון וועלט-באשאפן און שמערן-לויף.

מיליאנען יארן ווי די ערד באוועגט זיך.
זי עס זוכט דער מענטש אין בלויזער הייך.
טאג-איין, טאג-אויס, ער זוכט און פארשט און וועקט זיך
מיט נייעם חלום, נייעם נייגער, נייעם גרייך.

עס לייכטן זונען, שמערן פליען, ס'דרייען זיך פלאנעמן,
און מענטש קוקט אלץ ארויף, פארהידושט און פארגאפט,
און זוכט דעם סוד פון לעבן, פון אייביקן באוועגן,
און ווערט א שותף צום בראשית, צום אנהייב פון באשאפן.

2.

א, די זיבן הימלען פון מיין קינדהייט פרומער!
דער וואונדער און דער פחד, די געטלעכקייט פון ליכט!
כ'געדענק די פרייד און יענעם ציטער שמומען
נאך שווארצער, שווערער נאכט, ווען אומגעריכט.

עם ווערט מיין קינדיש אויג מיט וואונדער-ליכט פארגאסן,
די וואונדער-ליכט און וואונדער-פארב אין שפיל פון דעם קאזאר —
עם דרינגט מיך דורך און וועט מיך קיינמאל מער שוין ניט פאר-
לאזן —
איך זע דעם זון-אויפגאנג נאך היינט. נאך פילע, ווייטע יאר.

... כ'בין קראנק ...
די מאמע האט די פענצער ברייט צעעפנט,
כ'זאל דופט אין קראנקע לונגען שעפן,
כ'זאל זען דאס העלע מארגן-ליכט.
א לאנגע נאכט ווי כ'האב געפיבערט,
איצט גלעטן שטראלן מיין געזיכט.
פוכקע וואלקנס, גאלד-כאזוימטע,
שווימען אין מיין פענצער-בלוי.
עס ווערט מיר גוט און לייכט און לייכטער:
ארום ווערט רעזעווע אזוי.
מיך ציט ארויף, ארויף.
א פלאמיק-רויטער שמרייף.
די זון, א רונדע, ווי א באלעב,
שטעכט מיר אין די אויגן.
אזוי פיל ליכט!
איך הער א שאלן,
איך פלי, איך פלי אין רוים ...

און פלוצלונג הער איך מאמעס קול,
ווי אין א זיסן טרוים.
זי שטייט געבויגן איבער מיר
און שעפטשעט סודותדיק אזוי:
דארט ווייט, אין ווייטן, מיפן בלוי,
פון מענטשנס אויג פארבארגן,
בלאכים שוועבן-אום אין לויטערע פרימארגנס
און זינגען שירה צום באשעפער.

אז קליינע קינדערלעך, ווי איר,
נאך טונקלער נאכט
דערזען זאלן ליכט.

... א דונער קנאלט.

עס שניידט א בליץ די טונקל-שווערע וואלקנס.
א מבול גיסט, פארטיסט מיין גאס, פארפלייצט מיין וועלט.
דאס צאייגט גאס אויף מענטשנס זינד. ווי שטארק ער איז און
מעכטיק!
זיין שמראף איז הארב, דער פסק -- גערעכט.
אוי וויי איז מיר און וויינד...

מיין באבע טוט א וויש די האנט אין שויב
און זאגט א תפילה.
איר קול איז טונקל, ווי די שמוכ.
שאמנס פלאטערן,
און איר, א קליינמשיקס, זיין אין שרעק,
זיין אין ווינקעלע פארשטעקט,
און אין מיין הארץ א הייס געבעט:
גאט, רחמנות האב אויף אלעם,
אויף שוועסטער-ברידער, טאטע-מאמען,
אויף אלע, אלע זינדער,
אויף אלע מענטשן-קינדער...

3.

די הימלען, א, די הימלען פון מיין זיגט גרינער!
די שיינקייט פילט דאס הארץ מיט בענקשאפט אן אן עק.
ערגעץ ווייט, א, ערגעץ ווייט, עס ציט א וועג,
וואו ס'זארגטן מעג מיט זון באגאסטן.
דארט, הינטער האריזאנטן ליגט דאס לאנד פון וואונדער,
דארט זיינען מענטשן שענער, יינגער,

דאַרט ברויזט דאָס לעבן פול מיט קראַפּט.
מיין ליכטמער שפּילט דאַרט אויף אַ האַרף
זאָז מין ציטערדיק געזאָנג —
ער וואַרט אויף מיר, ער וואַרט שוין לאַנג ..

ערגעץ ווייט, אַ, ערגעץ ווייט, די הימלען פּירן.
די וואַלקנס העלע שווימען, שווימען,
ווי ווייסע גענדזעלעך באַגינען,
ווי זעגלען לופטיקע אויף בלויע ימען.
זיי פּירן מיך, זיי שופּלען מיך צוועק פון דאַנען.
אַ קיינמאַל, קיינמאַל וועט דאָס האַרץ ניט וויי מאַן,
קיינמאַל, קיינמאַל וועט דאָס האַרץ ניט פּירן,
דאַרט וואוהיין די הימלען פּירן,
ערגעץ דאַרט,
הינטערן בלויען האַריוואַנט.

4

די הימלען, אַ, די הימלען נאַכטיקע פון צויבער!
די גאַס איז טונקל, שטערן לייכטן, שפּיזלען דינגע, ווייטע שמראַלן.
פּינקלען ... פּינקלען ... פּליען ... פּאלן ...
און מיטאַמאַל עס גיט אַ בלענד אין מיינע שויבן!

אַ פּולע, שווימט לכּנה פון אונטער וואַלקן אויבן,
שווימט אַ שמיכלענדיקע, קלאַרע אויף טונקל-בלויען סאַמעט,
ראַמט-אייין איר לויכטנדיקן פנים אין די פענצטער-ראַמען
און רופּט מיך, ציט מיך ווי מאַגנעט:
אַרויס, אַרויס אין דרויטן!

די גאַס מיט זילבער-ליכט באַגאַסן
איז פול מיט כּישופּדיקן שוין.
עס וויגן זיך די מענטשן ווי מאַמראַסן

אויף זילבערדיקער שיף.
שטימען ווערן ווייך און טיף,
הילן מיך אין צארטקייט איין.
מיין שטוב ווערט פאלאץ פון קרישטאָל
און איך — אַ בת-מלכה פון אַטאַל.

די נאַכט האָט אַלדאָס האַרמע, שטייניקע,
מיט ווייכקייט צערמלעכער פאַרצויגן.
די נאַכט האָט אַלדאָס מיאומע, העלעכע,
פאַרהילט פון מינע אויגן.
שיינקייט, שיינקייט בלויז אַרום!

איך שפאַן פאַרשיכורט און פאַרליכט.
דער הימל זינגט אַ שטערן-ליד.
האַרץ!
עס זינגט דאָס האַרץ און יעדער גליד.
שמילער, לייכטער ווערן טריט...

5

די הימלען, אַ די הימלען שפּייען פייער!
די הימלען, אַ די הימלען האָט מיר מענטש צעשמערט!
וואו לויפט מען, וואו? ניטאָ קיין רעסונג, קיין אַנמרינונג,
קיין פרוינטלעך הויז, קיין בויב, קיין שיינע,
נאַר גריבער, גריבער, קברים-גריבער אין דער מאַמע-ערד.

שוין לאַנג ווי שרעק פאַר געמער כ'האַב פאַרלאָרן.
שוין לאַנג ווי כ'האַב מיין גלויבן אין דעם מענטש געווענדט:
זיין ראַנגלעניש צו הייבן, זיינע קלוגע הענט,
זיין שמורעס און זיין צאַרן
ווען אומרעכט ווערט געבאַרן,
זיין דאַרשט צו וויסן און דערקענען

און צינדן ליכט וואו פונקען ברענען ;
 דער דראנג פאר שיינקייט, ליבשאפט, שלום,
 אין הארץ פון יעדערן בן-אדם ;
 זיין ציען זיך צו שלימות און הארמאניע —
 אין גרויסער מענטשלעכער סימפאניע
 געשפילט פון הארעפאשטע הענט,
 איך האב געזען דעם אויסוועג, די דערלייונג, —
 אין מענטש איך האב דאס געמלעכע דערקענט.

און אט, האט מענטש דעם בליץ פון הימלען מויזנט מאל גע'כפ'ל'ט,
 דעם דונער האט ער פריי געלאזט מיט מוראדיקן קראך,
 פארפלייצט די ערד מיט פייערדיקן מכול,
 מיט בלוט פארטרונקען אלע ימען,
 פארוואנדלט זיין אין מאכט.

צי האבן טרוימען אלע מיך פארדאמן ?
 צי האט קיין זין הער ראנגל אויף דער ערד ?
 צי וועט שוין אייביק שאלטעווען די היהשקייט פון גראמן,
 און מענטש וועט לעבן בלויז אין זכות פון שטאלענעם געווער ?

6.

דער פייער-מכול האט רי ערד מיט בלוט פארטרונקען
 און ווידער שפיגלען הימלען בלוי אין יעדן שטילן טייך.
 עס בוים דער מענטש אויפסניי און פארשט פון וועלט די וואונדער,
 און ווערט מיט וויסן נייעס און מיט זארגן רייך.

צי קאן ווער מעסמן שטח פון דערגרייכן ?
 ווער זוייסט, ווער ווייסט, וואס ס'גרייט מיין דור פאר מיר !
 אלע טיפן, אלע רוימען, אלע הויכן,
 אט, אט — און זיי עפענען די לאנג-פארמאכטע מיר...

נאר ס'שרעקט דאס הארץ, עם שרעקט די קראפט, די אומגעצאמטע.
אין האנט פון רשע זי קאן אומברענגען די וועלט.
עם קלעמערט מענטש ארויף, ארויף, מיט ריזן-טריט דא
שפאנט ער —
וואוהין ? !
מיר ברענגען גליק ? די הימלען מיר פארשמעלן ?

.7

עס לייכטן זונען, שמערן פליען, ס'דרייען זיך פלאנעטן.
אויף ערד, הער קליינער, מענטש געשפאלטן האט אטאם
און איינגעשפאנט דעם הימל פויער אין ראקעטן,
ארויפגעשאסן זיי אין רוים !

א ווארט, א ניים, האט פלוצלונג אויפגעלויכטן,
א ווארט אזא, א נאך קיינמאל ניט געהערטס :
רונד-ארום עם קרוימט, עם פליט א מענטש-געמאכטער שמערן,
ארום, ארום, רונד-ארום הער ערד !

די הימלען, א, די הימלען קוקן פון די הייכן,
נאר גרענעצן פון זויט ס'האט מענטש שוין אפגעשאפט :
מיר קאנען און מיר וועלן אלע הוימען גרייכן !
מיר קאנען און מיר וועלן ווערן שותפים צום באשאף !

„עקספלאַרער“

1.

„עקספלאַרער“.

זוכער, פאַרשער אין די ספערן,

זיי געגריסמ.

נעם צו מיין ערלעך-שמילע פרייד,

יואַס ענדלעך האַסט די הויך דערגרייכט,

דעם צי פון מאַמע-ערד באַזיגט.

אַרויפגעשאַסן ווי אַ בליץ,

אַרויף, אַרויף,

אין מיט פון אַניווערז און שמערן-ספערן-לויף,

און קרייזסט אַרום,

און מראַגסט פון ערד דעם מרום

אין פרייען, גרענעצלאַזן רוים.

וואָס זעמטו דאַרט ? וואָס הערסטו דאַרט ?

ווי הויך דער פלי ? ווי טיף דער סוד ?

צי וועסטו שליסל לאַנגגעגאַרטן דאַרט געפינען,

פון לעבן און פון טויט דעם מיין באַזינען ?

2.

א. ווערן שמערן אויף צעשמערן דען געשאפן?
צי ווערט א וואונדער אויסגעטוישט אויף שווערד?
צי זוכטו דארט פאר מענטש א פרידלעך, שמרצל-געוועכטן האפן,
אראפצוציען אים אויף אונדזער ערד?
אפשר וועסטו „ספוטניק“ איינעם טרעפן
אויף וועגן הימלשע אין יאנאספער,
און ווי א ברודער צו א ברודער-שמערן
אים ברענגען גרום פון מאמע-ערד?

און אפשר גאר מיט עק פארריסן
פליען אים פארביי ווי ברוגער קאמעט?
צי גילט אויך קנאה-שנאה אין די ספערן
און שמערן פליען אום אין טוימלעכן געוועט?

3.

„עקספלארער“,
זוכער, פארשער אין די ספערן,
זיי געגריסט.
דו פליסט
און טרוימען מיינע פליען מיט
מיט דיר.
א. וואונדער פון מין צייט, מין דור!
ביסט ניש קיין נש, קיין געמלעכער געשאנק.
דו פליסט און זינגסט
מענטשנע מארגנדיק געזאנג.

עס פליט אַ ראַקעט

לבנה שטרעליקע,
דו, כשוף-ליכט אין אונקלער נאכט!
דו שווימסט אין בלויען הימלים,
דורך וואַלקנס זיבער-פּוּכיקע,
און ציכט מיין האַרין צו זיך
אין קילן, פליסנדיקן טרוים.

אין פערלדיקן שוים
פון כוואַליע דאָ ביים ים,
איך זע דיין פנים.
עס פינקלען שמערן ליכטיק-קאלטע,
נאָר דו ביסט נאָענט-ליב.
ווי אַ פרוי געגארמע,
דו ציכט דאָס האַרץ צו זיך.

מיך אַרט נישט צי דו קריגסט
דיין ליכט פון זון,
מיך אַרט נישט צי דו ביסט
אן אויסגעלאַשענער פּלאַנעט.
פאַר מיר, דעם קינד פון מוטער-ערד,
דו ביסט דאָס צויבער-ליכט,
באַזונגען פון פּאַעט.

נאָר היינט, מיר דאַכט,
דו טויכסט אַריין אין וואַלקן-בעט,
מיט פנים אויסגעקרימט פון פלוצלינגדיקער שרעק:
עס פליט צו דיר,
עס פליט —
אַ מענטש-געמאַכטער.
בליציקער ראַקעט.

עס שטוינען די שמערן,
און דו ווערסט בלייכער און בלייכער.
פאַרזונקען אין מחשבות שווערע,
דו שווימסט אַוועק
וואו דאָס ליכט איז ווייכער.
אין טריפנדיקן שיין
פון הימל-וועג.

... א, וויפל הערצער יונגע
האַבן ציטערדיק געקלאַפּט
און מיט דיין ברכה,
אונטער צאַרטן דיינעם בליק.
ליבע אייביקע געשוואַרן?

וויפל מאל דורך וויימע, גלייכגילטיגערן
האָסטו אין פענצטער שלאָפלאָזע געקוקט
און מענטשנס וויי און פיין אַנטפלעקט ?

אַ, אויף שלאַכטפעלדער, אין גיהינום-נעכט,
דו האָסט די וואונדן בלוטיקע,
די מוימע פנימער
מיט שליער ווייסן שמיל פאַרדעקט.

נאָר ניט גערירט האָט דיך דער צער.
די רשעות האָט דיין פראַכט
ניט פאַרמונקלט אין דער נאַכט.
און איצט.

עס האָט דער מענטש
כוח קאָסמישן
באַצוואונגען אין געוועט.
צעטרייסלט אזוי די הימל-רו
צערודערט ביסט, ווי איך, פון שרעק:
עס פליט צו דיר,
עס פליט —
אַ מענטש-געמאַכטער,
בליציקער ראַקעט.

אין וואונדער פון באַגינען

1.

די שרעק. די נאַכטיקע, ווי אַ הונט אַ בלודנער,
שלעפט זיך איבער גאַס מיט אַנגעשפיצטע אויערן.
עס וועקן זיך פון שלאָף די מויערן.
אַ שוואַרצע קראַ הויערט אויף מיין שכנא פלויט —
וואַרט אויף בלומ און מויט.

די זון האָט ראָזע וואַלקנדלעך צעצונדן.
דער האַריוואַנט צעשפרייט זיך — בלויט.
די שרעק, די פינצטערע, איז ערגעצוואו פאַרשוואונדן.
די שוואַרצע קראַ קראַקעט אַלץ נאָך אויפן פלויט.

נאָר זע :

די ביימער ליכטיקן און גרינען,
פריש-געוואַשן אין דעם מוי.
אַ דער וואונדער פון באַגינען!
אַנטקעגן טיפן הימל-בלוי,
ווי אַ בויגן פאַר מיין שויב,
עס שוועבט אַ פּוּכיק-ווייסע מויב!

א שטרעליקע איך בין פון שמוב ארויס,
 גערופן קליין און גרויס.
 מירן האָבן זיך צעשוואונגען.
 קינדער האָבן זיך צעזונגען,
 געקוקט ארויף, ארויף, ארויף,
 געשפיגלט וואונדער אין די אויגן :
 פונדאמען איז די טויב אזא פלאטערדיקע. יונגע,
 מיט בשורה ליכטיקער
 דאָ אַנגעפלויען ?

און מיטאמאל,
 ווי ס'וואַלט דאָס האַלץ שוין לאַנג געווען צעפוילט,
 עס ברעכט און פאַלט דער פלוים.

עס גיט די קראַ אַ הויב זיך און אַ ריס,
 ווי ס'וואַלט די טויב איר דאָ געמאַן אַ ביס,
 ווי ס'וואַלט אַ זון-שטרעל ווי אַ שפיז
 איר ברוסט געלעכערט.
 זי פלימט צעשוויבערט איבער דעכער
 מיט וואַקלענדיקע פליגל,
 צעפלויענעם עק,
 אַוועק, אַוועק, —
 אַ שוואַרצער פלעק...

און די ביימער גרינען, גרינען,
 אין דעם וואונדער פון באַגינען...

פאַראייניקטע פעלקער

1.

פאַראייניקטע פעלקער —
ווי פרעכטיק עס קלינגט!
ישעיה'ים נבואה?
א וואָלף מיט אַ קינד?

צי ביסטו דער ענטפער, דער צוואַג, ס'געוויין,
פון דורות פאַרברענטן, פאַרקוילטן געבויין?
פון שרערן דער בעכער, פון האַפענונג ס'ליכט,
די האַנט וואָס פאַרבינדט, די האַנט וואָס פאַרריכט?
די צונג וואָס צערייסט פון שקר די נעץ,
צעשמעטערט, ווי האַמער, דעם גאַלדענעם געץ?
אין דוּשאַנגל פון שרעק און אומקום-געשפענסט,
צי ביסטו דער חלום פון פשוטן מענטש?

עם פלאטערן פאָנען פילפאַרביק אין ווינט,
 פריינמלעכע שכנים פון פעיקער-געזינט.
 געביידעס זיך הויבן מיט מייסמערשער קראפט,
 די ברכה פון מענטש וואָס בויט און וואָס שאַפט.
 אין זאלן געוועלכטע פון קינסטלער באַצירט
 עם שוועלכט אום דער חלום פון מיר און פון דיר.
 געפעכט און געראַנגל פון זלעכטס און פון גוטס :
 אַטאַמען פאַר שלום, צי מבול פון בלוט ?
 פון מזרח און מערב, פון דרום און צפון,
 אַהערצו די אויגן געווענדעט אין האַפן.
 אַהערצו די הערצער פון נאַענט און ווייט,
 אויף פליגל פון קיינמאַל-געוועזענער צייט.
 איך הער ווי עם טראַגט זיך מיליאָניקער קול :
 אויס מיט מלהמות, מיט שוידער און גרויל !
 אויס מיט באַהערשונג, מיט דלות און נויט,
 אויס מיט קראַנקהייט — אַ טויט דעם טויט !

די זון פון פריינטשאפט

דער ווינט האט אלע מירן פארהאקט מיט זיין געוואל, דער פראסט האט אלע פענצער צו דער גאס פארמאכט. עם האט ניט מער קיין טעם דער ביסן ברויט, ווען מענטש אין דלד אמות זיצט און טראכט.

די זון פון פריינטשאפט האט דאס איין צעלאזט, צעעפנט ברייט מיין שכנס מיר, א שטראם פון רייד האט פריי געטאן א גאס און אפגעוואשן בימערניש פון צווישן אים און מיר.

די זון פון פריינטשאפט אין א ווינטער-טאג האט שמייכל-שטראלן אין מיין שטוב פארשפרייט, פון ווינקלען טונקעלע די שרעק פאריאנט און יום-טובדיק באצירט מיין וואכעדיקע קלייד.

איך האב מיין פריינט פארבעטן צו מיין טיש. ער האט נאך אליין מיט השד באטראכט מיין ברויט און וויין: צי איז עם טאקע זיס און פריש, צי וועלן מיר שוין פריינט אויף אייביק זיין?

אינדרויסן האבן ווינטן צארנדיק געליארעמט, געריסן מייע מירן, געפויקלט אין מיין שויב. נאר אין מיין שטוב איז ליכטיק היינט און ווארעם, ארום מיין טיש עם שוועכט א ווייסע שלום-טויב.

א נייע זון איז אויפגעגאנגען

א נייע זון איז אויפגעגאנגען
אויפן טונקעלן האריוואנט.
ס'איז די צייט פון בין-השמשות,
ווי-זשע קומט זי אויפגיין היינט?

האלבער הימל איז שוין פינצטער,
דעקט די הייזער איין אין טאָל,
נאָר די שויבן האַלב-פאַרלאַשן,
צינדן זיך אויפסניי מיט גאָלד.

און די צווייטע העלפט — אין פלאַקער,
צינדט די שפיצן פון אַ וואַלד.
שווימען וואַלקנס, ריזן-מאַנסטערס,
שלינגען שטרעלן, לעשן באַלד.

ס'איז די צייט פון בין-השמשות,
באלד פאלט צו די שווערע נאכט.
נאָר פאַרוואָס ווערט זון נאָך העיער?
יעדעס האַרץ און גרעזל וואַכט...

און די שרעק מיט גרינע אויגן
זעט ווי זון זיך שפאלט אין צוויין:
איינע זינקט באלד הינמער צווייגן.
וועט די צווייטע אויך פארגיין ?

זע, ווי ס'יאגן ווילדע וואלקנס
צו פארשלינגען לעצטע שיין !
נאר עס בלייבן נאר די שאטנס,
כמארעם שווינדן, שרומפן איין...

און די שרעק פארדעקט די אויגן,
טרעגט זיך אָפּ אין נאכט פארשווינדט...
ביימער, הייזער, שטרעלן, פינקלען,
יעדעס הארץ צעלויכטן זינגט.

און די זון ווערט גרעסער, העלער,
קלעמערט איבער עפיצן בערג.
שטרעלן צינדן נייע הימלען,
מרייבן טרויער פון דער ערד.

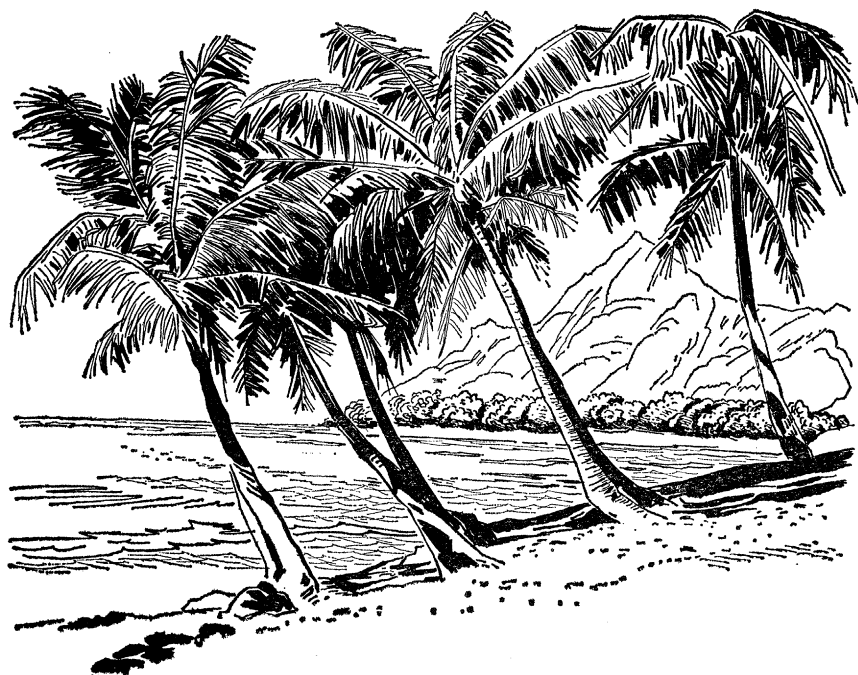
אין וואונדערגאנג

אין וואונדערגאנג פון וואונדערציט
איך שפאן.
דורך נעכטנס טונקעלע — טונעלין טרויער —
עס פירט דער וועג
צום ברייט-צעפראלטן טויער
פון לויכטנדיקע טעג.
צו דעם מארגן פון דערנרייכן
אלע הימליש-ווייטע הייכן.

אין וואונדערגאנג, אין מארגן-גאנג
גייט אויף געזאנג.
עס שפרייט זיך ליכט פון ווייטע וועלטן.
איך שפאן אויף נייעם שליאך צעהעלטן
און זינג פון מענטש, זיין פרייד און פיין,
זיין נעכטן בלאטיקן,
זיין האפענונגפולן היינט.

אין וואונדערגאנג, אין צוקונפט-גאנג,
גייט אויף א פרייד.
א, זאל מיין ליד ניט בלייבן שטיין!
ליכטיק, דורכזיכטיק, ווי חלום,
שוועבן זאל עס אין דעם שלום,
אויסגעבענקטן אויף דער ערד!
איך זאל זוכת זיין צו זינגען
ווען פרידן-גלאקן וועלן קלינגען
און עס וועט פארגיין
געוויין!

אמן.

ים און פאלמעס

2

געזאנג פון לעבן

א שטורעמווינט ...

א שטורעמווינט האָט די פּאַלמע פאַר מיין הויז געריסן,
אן אוראַגאַן האָט זי געשליידערט און רונד אַרום געדרייט.
זי האָט געקערעכצט, געליאַרעמט און אין ערד זיך איינגעביסן,
די וואָרצלען טיפּער איינגעגראָכן, און איז געבליבן שטיין.

דער אוראַגאַן האָט צעוואַלגערט ביימער-רייזן,
זי וואָרצלען אויסגעריסן מיט אינגעווייד פון ערד.
ווי ווילד-געוואָרענער בודהאי מיט הערנער-שפיזן,
אַלץ צעבראַכן, אַלץ צעשמערט.

נאַר זי, מיין פּאַלמע, האָט איר קרוין, ווי שירעס אויפגעהאַנגען,
געוואָרפן זיך אין ווינט, ווי טענצער אויף אַ שטריק.
איצט שטייט זי, ווי אַ מיידל, אויף אַ פּוס אַ שלאַנקן,
און וויגט זיך אין דער מילדער לופט — שיכור פון איר זיג.

מיט טאַליע אויסגעבויגן קעגן הימל נאַכטיק-בלויען,
זי האָט די צווייגן-פעכער שטיל אַזוי צעשפּרייט.
מיט נייער הויט פאַרציען זיך די קאַרבן פון דעם שמורעם,
און נייע זאַפּטן ריזלען אין איר גרינער קלייד.

און ווען ס'גיט-אויף די זון אויף גאַסן גרויע, מידע,
זי ציט זיך, ציט זיך צו דער זון און פאַנגט אַ זילבער-שטראַל.
און פּלוצלינג, כ'זע, ווי אַלע ביימער בליען ווידער,
עס שטייט מיין פּאַלמע הויך און גלייך, ווי פאַרן אוראַגאַן.

צוויי פאלמעס

עס שטייען צוויי פאלמעס אויף זאמדיקן ברעג,
די קרוינען — אין לופטיקן שטייגן;
די שמאמען צעבויגן פון שמורמישע טעג.
צעשפרייט, ווי א חופה, די צווייגן.

זיי ווארפן א שאמן אויף גליאיקן זאמד,
אזויס פאר פארלעך פארברוינמע —
און גלעטן א יונגע, א קרעפטיקע האנט,
וואס צערטלט א מיידל, אין רויםן.

די בלעטער, ווי פעכער, צעבלאזן דעם ווינט,
די כוואליעס פון ים נעמען רוישן,
און זי, ווי א זיס, ציטעריק קינד,
שמרעקט אויס אים די ליפן צום קושן.

און לעבן זיי רומ א גרייז-גרויער קאפ
אויף שוים פון א ליבינקער זקנה;
זי צערטלט פארטראכט זיין געדרינצלמע באק
און ס'שמיכלען די אויגן די שיינע.

זי זעט אים א יונגן מיט טונקעלע האר,
ווי דער בחור, וואס ליגט דא דערלעבן,
און זי איז א כלה פון צוויי צענדליק יאר,
ווי א פאלמע אין לופטיקן שוועבן ...

דער ים קוקט פון ווייטן מיט בלויז-גרינעם אויג,
די כוואליעס, זיי רוישן און רעגן ...
עס וויגן זיך פאלמעס, צווייגן איבער צווייגן,
און ס'טונקלען די גאלדיקע ברעגן.

וואָס צאָרנט דער ים ?

וואָס צאָרנט דער ים און פּרײַסלמ די גרונטן ?
וואָס שלײדערט ער כּוואַליעס, ווי קאַכיקע בערג ?
אין שמיײ בײ די ברעגן צעײטראַקן, פּאַרוואַונדערט,
און טראַכט: אַט וועט צאָרן פּאַרשווענקען די ערד.

נאָר הימל איז בלוי און לױטער די וואַלקנס.
זײ שווימען צעשמראַלטע אין הימלשן ים
און צײען מיין אויג אַריבער די ראַנדן.
וואו אייביקע בענקשאַפט טונקט זיך אין פּלאַס.

פּאַרגײט דען די זון אין אַ לױטערן הימל ?
זאָס צײטערן פּאַלמעס אין פּאַרכטיקן ווינט ?
עס פּרײַסלען זיך קרוינען, וויגן זיך, ברומען,
אַ צווייג איבער צווייג צעפעכערט, צעגרינט.

עס צאָרנט דער ים און פּרײַסלמ די גרונטן.
די מעזעס צעפּליען מיט גרילציקן קוויטש.
וואָס טראַגן די כּוואַליעס אויף שווימיקע רוקנס
און שלײדערן האַסטיק אַרום מײנע פּיס ?

אויף זאַמדן עס פּאַלן אין קרענקלעכע קראַנצן
דאָס ווילד-גראַז פּון טיפּן, דאָס ווילד-גראַז פּון גרונט.
פּאַרקנױלט און פּאַרפּלאַנטערט אין ראַנגל דעם לעצטן,
זײ דעקן-אײן ברעגן, ווי טױשעכע וואונד.

דאָס ווילד-גראַז. דאָס ווילד-גראַז — ווי גרוי און פאַרחלשמ!
די באַרוועסע פּיס עס שמעכט שוין ניט מער.
אַלץ ראַשער און ראַשער עס שלאָגן די כוואַליעס
און טראַגן דאָס ווילד-גראַז פֿון גרונטן אַהער.

שוין שעה'ן און שעה'ן ווי כ'שטיי ביי די ברעגן.
דאָס ווילד-גראַז ווערט שוואַרץ אין פאַרנאַכטיקן גרוי.
די פּאַלמעס, צעוויינטיקט, רוישן אַנטקעגן,
עס טראַגט זיך אין נאַכט פֿון ים דער געברויי.

דער ים איז בלוי און גרין און גאַלד

דער ים איז בלוי און גרין און גאַלד.
די כוואַליעס פליסן, פליסן.
אַ, גיב מיר איצט די שעה פֿון טרויסט,
די שעה פֿון ליכט, ווען אַלע ריסן,
אַלע צווייפלען און פאַרדראַסן
פֿון מיין טאָג, מיין צייט, מיין וועלט,
וועלן אין דעם ליכט צעדינגען.
ווי די זעמדלעך די דינע,
און דעם אַפּשווענק פֿון די כוואַליעס, —
בלוי און גרין און ליכטיק גאַלד.
וואָס זיי פליסן, פליסן, פליסן,
ווי דאָס אייביקע געוויסן
פֿון מיין טאָג, מיין צייט, מיין וועלט.

ב י י ס י ס

1.

יאָר-אייך, יאָר-אויס, ווי כ'קום צו דייע ברעגן
און זוך אין אומרו דייענס
רו געפינגען.
ערגעץ אין דער אייביקייט, אין פארבארגענעם באגינגען,
אין איינסוף בלויען, אין די רוימען,
ברייט צעשפרייט עס יאָגט די קראפט
אהער, וואו כ'שמי צינד און קוק און גאָף;
אויף און אָפּ די כוואליעס פלייצן, שוימען;
אויף זאמדן גאלדיקע, ווייטע בלעזלעך רינגען;
ווי ריימער-פערד אין היים-צענליטע שמעט,
מיט גרוועס צאפלידיק-צעפלווינגן,
זיי יאָגן איינע נאָך דער צווייטער אין געוועט,
שלינגען אימפעטיק די אונטער-וואסער-שמראמען
און פאלן אויסגעשעפטע אויפן ברעג.
רוישן, רוישן...
ברומען מיר אַ ניגון פון בראיטידיקע שמורעמס,
פון ווינט און בריוו און ווילדע אורגאנען,
פון ווייטע ברידער-ברעגן און שיפן-קאראוואנען,
פון זון און זאלץ און ווינט-פארברוינטע פישער-יונגען
און נעצן צאפלידיקע פיש.
די כוואליעס יאָגן, שוימען, זינגען,
פאלן האסטויק צו צום ברעג
און לעקן מיינע פיס
מיט נאָסע, קאלטע צונגען.

2.

א, רחבות כוואליקע, א, גרינער, וויגנדיקער שפיגל!
נעם מיך אויף, ווי קינד פארלוירענעם,
א מאמע!

איך מראג דיין שמורעס און דיין צארן
אין מיין געמיט
שוין יארן —
איצט בעט איך פון דיר מילדקייט,
א שעה אזא פון שלווה,
ווען דינע ווילדע כוואליעס-לייבן
ווערן שטילע, לאשטשענדיקע
לאמען.

איך טרינג דיין פרישע רחבות,
דעם שפריי פון זון צעהעלטן,
שמרעק אויס פארליכטע ארעמס
און גיב מיין גוף צו דיר
אין נאקעטקייט אין פרייער.
דו ברומסט, צעכוואליעסט זיך,
הויכסט אויף מיך מיט הנאה
און וויקלסט מיך אין שיבערדיקן,
גאלדיק-גרינעם כוואליע-שריייער,
ווי שווימענדיקן וואסער-וועזן
קעגן הימלען בלוייע.

א, וויג מיך, וויג מיך, ים!
קוש מיך מיט דיין אטעם!
א, שיפל מיך פאמעלעך
מיט שוים-באזוימטן ארעם!
א שעה אזא געבענטשמע
אין דורכויכט דינעם גרינעם,
א ליד אזא פון שלווה,
א שעפטשענדיקער ניגון,
וועט שטיל אין הארץ זיך וויגן
דורך הייסע טעג פון גבורה,
אין קאך און ברויז
פון שמורעס.

הימל, ים און זון-פארגאנג

הימל, ים און זון-פארגאנג.
כוואליע-דויש און פייכטער זאמד.
הינמער ים-ברעג, הייסע שמאָט
דרייט זיך פארן אויג ווי ראָד.
מענטשן-כוואליע דארשטיק, מיד,
פליצט נאָך אַליץ אין מיין געמיט.

פאַרבן-שפּיל ביים סוף פון טאָג.
שיינקייט רענט, שיינקייט נאָגט:
שפּרייט די הענט און צי אַריין
בלוי און גאַלד און שאַדלאַך-שיין!
און די גרינע טיף פון ים,
און די רהבות אָן אַ צאם!

ווער איך פונק אין רויםן פלאַם,
כ'ווער אַ טראַפּן פונעם ים,
כ'ווער אַ זעמדל אויפן ברעג
און דער פּלום, וואָס ציט אוועק.
איך בין קליין און איך בין גרויס —
אַלדאָס גומס איז אין מיין שוים.

כוואליעם לעקן מיינע פים.
רו אין רויש און זאלץ אין זים.
פיוערדיק-צעגלימער באל
טויכט אין ים צום לעצטן מאל.
שפויגלט פארביק, שימערט זאנג.
גרייכט די פינגער פון מיין האנט.

טונקל נידערט האַריוואַנט.
יעדע ווייטקייט ווערט מיר נאַענט:
פליען מעוועס, פלי איך מיט,
ס'צייט מיין האַרץ אַיעדע שיף.
דאָ, ווי דאַרף, איך לעב און גאר,
און די שיינקייט איז מיין עכר.

פינצטער, פינצטער פאלט די נאכט.
ווינט פלימ-אָן און צער דערוואכט.
ס'ברויזט דער ים אין שווארצן תהום —
כ'הער אים בלויז, איך זע אים קוים.
און דאָס האַרץ פאַרטראַכט, פאַרבענקט,
זוכט אויפסניי דעם הויך פון מענטש.

אין חודש מאי

אין חודש מאי כ'האב ליב צו גיין שפאצירן,
אין חודש מאי עם זינגען מיינע טריט.
אין גרויען שטיין פון שטאט, סימפאניע פון קאלירן,
שפילט פריילינגדיק א ליד פון פרייד און פרייד.

עס בליען שוין מאגנאליעס אין די סעהער
און יום-טובדיק פארפונט עם גרינט די ערד.
צי הערסטו נים אפילו אין דעם רוש פון רעדער,
ווי קרעפטיק ס'שלאגן שטרעמען אין די בערג?

א, יעדער שטיין אין גאס באוועגט זיך מיט א ניגון
און יעדער ניגון שפילט דאך, ווי צום טאנץ:
די ביימער, העל-צעגנרינטע, וויגן זיך און וויגן,
און זשומענדיק עם קרייזט א בין ארום א פלאנץ.

אינצווישן הימל-קרעצער בליען מיינע הימלען,
איך שפאן א שטרעליקע אין דורכזיכט-העלן קלייד.
אין שמאלער, ענגער גאס, וואו מענטשן-קינדער ווימלען,
איך הער, עם רופט דער מאי צו לעבן און צו פרייד.

ביינאכט אויף באנק אין פארק, עכ גליען אויגן-שמערן.
און יעדער שעפמש דערוועקט א בענקשאפט... נאך אייביק-ניו.
צי קאנסטו נים דעם פולס פון טויזנטער דערהערן,
דאס יונגע הארץ פון שטאט אין חודש מאי?

אזוי פיל מאיען כ'האב אין קריג פארלארן,
אזוי פיל בלומען פאר דער צייט פארבלים...
אין גרינעס הארץ פון שטאט מיט טויזנטער אין כארן,
שפאן איך פריילינגדיק און זינג דאס שלום-ליד.

צי קאָן די ווּן דײַך היילן . . .

צי קאָן די ווּן דײַך היילן פֿון פֿאַרדראַסן ?
צי קאָן פֿון ים דער רוּיש פֿאַרשטילן דען דײַן פֿיין ?
דאָס ליכטיקע ווערט אויך מיט טונקלקייט פֿאַרגאַסן,
ווען אין האַרץ זיך לעשט די צוקונפֿט-שײַן.

עס ראַנגלט זיך דער מענטש מיט ווידערשפּרוכן קראַנקע.
זײַן נעכטן און זײַן הײַנט געוואַרצלט אין געפֿאַר.
אין מיט פֿון נײַע. דרייכטע בלייַן-געדאַנקען.
ער מאַטערט זיך אין נאַכטיקן קאַשמאַר.

די גרענעצן פֿון טרוים צעשמערן, צי פֿאַרשטאַרקן ?
איז שכן דיר אַ שונא צי אַ פֿרײַנט ?
די שרעק, די אַלמע שרעק, זי נעמט דײַך שטיקן, וואַרגן,
און נעמט אַ ביקס אין האַנט, ווי אור-מענטש נעמט אַ שטיין.

די בלויקייט פֿון די הימלען כּײַזך אין דײַנע אויגן.
צי האַסטו שוין דערוואַכט פֿון נאַכטיקן קאַשמאַר ?
אַ, זע, ווי נאַכן שמורעס גײַט אויף אַ רעגנבױגן,
אַ, קום מיט מיר באַטרעטן שפּײַץ פֿון העכסטן באַרג !

א וואָך פון זון און פעלד

א וואָך פון זון און פעלד און אויגן נעמען גלאַנצן.
די גרינקייט פון דעם לאַן,
די פרישקייט פון די פלאַנצן
די נגנט דורך דעם מידן גוף.
די מאַמע-ערד גערולדיג וואַרט
אויף איר פון שטאַט פאַרשטויבטן קינד.
זי שמייכלט מיט די פיל-קאַלירטע בלומען,
מיט קוסטן יאָגעדעס זי רופט
און ציט די זון דערוואַרעמען דעם ווינט,
ער זאַל ניט רייסן, שמייסן,
זאַר מילד און ליב זיך שפילן מיט איר קינד.

א, קום, א, קום, אין נייער, בלעטערדיקער דירה!
די ביימער הויכע, שמאַלצע, גריסן דיך מיט ווירדע.
בייגן צווייגן גרינע, רופן אונטער שירעם
אַלע שווער-באַלאַדענע,
אַלע מידע.

דאס בלויע אויג פון הימל ליכטיקט דורך די צווייגן,
שפילט מיט ליכט און שאטן אונטער מיינע טריט.
עס טראגט זיך דורך א פויגל-פויף, א פריילעכער געצוויטשער.
און ווידער טרינקט די שטילקייט מין געמיט.

הארד!

די בלעמער שורשען, רוישן.
זינגען לידער מיר פון פראסט און ווינט און רעגן,
אויסדויער און מוז;
פון זאנגען גאלדענע אויף זומעדדיקע וועגן
און זאפטיק-רייפער פרוכט;
פון פעלדער זון-צעבלימע, בריימע, פרייע —
פון וואקסן אייביקן
און אייביקן באנייען.

א, לייג אוועק דעם קאפ, צי-אויס דעם גוף אינגאנצן
און הער ווי ס'זינגען ביימער אויפן פעלד דעם גרינעם!
א וואך פון פעלד און זון, און אויגן נעמען גלאנצן;
עס ריזלט קראפט אין יעדן גליד — און לעבן האט א זינגען!

די ליבשאפט אין הארצן

די ליבשאפט אין הארצן, זי ווייסט ניט קיין יארן,
זי ציילט ניט, געדענקט ניט דעם טאג פון געבארן.
זי וואקסט אין דער טוף, און אריבער די תהומען
זי שטרעמט אין דעם פאלק מיט לויכטנדע שטרעמען.

די ליבשאפט אין הארצן, זי איז פון די שטאפן,
וואס שרומפען ניט איין מיט יארן פארלאפן.
עס ווערן די פארבן ניט בלאס און צעריבן,
נאר גליען מיט אויפגאנג פון לעבן און ליבן.

די ליבשאפט זי ווערט ניט צעטומלט, צעשראקן
פון ווילדקייט און הפקר אויף שמאטישע ראגן.
זי זעט ווי עס שפארן די גראזן דורך שטיינער
און גרינקייט פון לעבן צעטרעטן קאן קיינער.

עט טרעפט, ווען די לופט איז געלאדן מיט שנאה
און ס'דאכט זיך די רשעות פון וועלף וועט געווינען,
און ס'ווערט דער פארדאכט צווישן מענטש און זיין שכן
א פארקן, א וואנט מיט שפיציקע דראמן, —

ווערט ליבשאפט א פאלק, ווערט ליבשאפט א מאנער!
זי טראגט אויף די אקסלען א מאמע פון מאנען
און פירט דיך אויף לייטער אריבער די צאמען
צו שפיצן און ווארצלען פון בליענדע שטאמען.

די ליבשאפט אין הארצן זי ווייסט ניט פון יארן,
זי ציילט ניט, געדענקט ניט דעם טאג פון געבארן.
זי וואקסט אין דער טוף און אריבער די תהומען
זי שטרעמט אין דעם פאלק מיט פארביקע שטרעמען.

יעדן פּרילינג . . .

יעדן פּרילינג,
ווען מיין בוים באַדעקט זיך אויפּדאַסניי מיט צווייט
און שטייט פאַרפּוצט אין יום-טובדיקן שוין.
טרעכט איך פון דיר, פון יענעם טאָג אין מאַי,
ווען אויף איין אומגלויבלעכער מינוט,
דו ביסט געווען אינגאַנצן מ'י'ן .

אַזוי פיל יאָרן שוין פאַרביי,
אַזוי פיל פּרילינגס האָט מיין בוים געבליט, פאַרבליט,
און יעדן נייעם, צויבערפולן באַי
גייסט אויף פאַר מיר
אין מינדסטן קנאַספּ פון שטרעלנדיקן צווייט.

כיגעהענק:
ביסט אַנגעקומען פון דער ווייט
און מיך דערזען, ווי כ'שמי און שמוי,
וואָס איבערנאַכט עס האָט מיין בוים
זיך אַנגעטאָן אין שימערדיקן טרויב.
דו האָסט געזאָגט: „ווי שוין!“
מיין האַרין האָט הויך אַ קלאַפּ געטאָן
און איז אַ רגע ווי געבליבן שטויין.

זו ביסט דאָס צינדוהאַלץ . . .

זו ביסט דאָס צינדוהאַלץ און איך בין דער פלאַם.
דו זוכסט מיך און איך לויף ווי כוואַליע אין ים,
געצויגן פון אומרו, געפאַנגען פון שרעק —
אַוועק פון דיין ליבשאַפט. אַוועק פון דעם ברעג.

עס שלאָגן די כוואַליעס, ווי דונער דער רויש.
עס טראָגן זיך טעג פון שמורעס צעברויזט.
איך רייט אויפן שפראַך פון צעכוימעטער צייט,
און דו ביסט פאַרשוואַנדן. ווי ווייט ביסט, ווי ווייט!

צעברויזט און צעטרייכלט. צערדערט, צעפלאַמט,
איך קער זיך צוריק צום באַריר פון דיין האַנט.
ווי ס'זאָלט מיך דער צופלוס פון שמורמישע טעג.
געטריבן צום אומקום אויף זאַמדיקן ברעג.

דו זוכסט מיך באַרירן און כ'שפיר ווי עס ברייט
דיין אַטעם מיין האַרץ, מיין גוף, מיינע טריט.
לויף איך אויפסניי פון דעם רוף אין מיין בלוט,
און ס'איז אַזוי ענג מיר, אַזוי ווייטיקלעך גוט. . .

דו ביסט דאָס צינדוהאַלץ און איך בין דער פלאַם.
דו זוכסט מיך און איך לויף ווי אַ כוואַליע אין ים.

דער דרוק פון דיין האַנט

דער דרוק פון דיין האַנט אזוי וואָרעם און פעסט,
דער בליק פון דיין אויג אזוי לויטער און טילד,
איך מ'רָאָג אין מיין האַרץ.
עס בושעווען זינט און שמיין ווי פרעסט
מיט אייזיקע אַרעסט דעם פּרילינג פון ווילן,
פון ליבשאַפט דעם הויך.
נאָר דו אין מיין האַרץ
האַלטסט וואָרעם און ליכטיק דעם גלויביקן פונק,
און לייטערסט דאָס ליכט פון דעם טשאַד און דעם הויך,
זאָס וויל עס פאַרלעשן.
זוי העל טוט אַ קלונג
דיין שטימ און דער נאַכט,
ווען וואָרעם פון צווייפל נאַנט אין דעם מאַרץ!

ווי הימער געטרײַער,
דו וואַכסט אין מיין האַרץ.

זו גרינער ווינקל . . .

זו גרינער ווינקל אין מיין הויף —
זיי געבענטשמ!
זו ליגסט אין גרויען שטיין געפאסט,
זוי גרינער סאמעט אין א גרויער ראם,
און קוויקסט מיין אויג מיט פרישקייט,
מיט פרילינגדיקער פרייד.

די הייזער האבן זיך צוגיפגערוקט
מיין אטעם צו דערשטיקן.
נאר כ'קוק אויף דיר
און טיפער, ברייטער שפרייט זיך שטח:
ביסט פעלד און וואלד
און פארביק-פרישער גארטן.

עס שפילן ליכט און שאטן
זארגלאז-לייכטע שפילן.
און איך ליג אויסגעצויגן:
מיין פנים קעגן הימה,
די פינגער — אין די גראזן.

א בלוט אויף א קוסט

א בלוט אויף א קוסט אין צימער פון ווינט,
א בלוט אין איר רייפקייט צעבלימער;
פעטאלן צעעפנט — א פלאם צווישן גרין —
א, ס'קלייבט זיך, עס קומט א געווימער!

עס טונקלען כמארעס מיט שווארצקייט פון טינט,
א בליץ שניידט מיט פייער און וואונדער;
די ביימער צעוויגן, צערוישן דעם ווינט:
עס קומט, א, עס קראכט שוין דער דונער!

עס וויגט זיך די בלוט אויפן שטענגעלע דין,
די בלעטלעך פון סאמעט זיי פלאמען,
דערלעבן א קנאספ, ראָועווע-גריין,
קוקט רואיק, ווי קינד לעבן כאַמען.

עס פאלן שוין טראַפנס שווערע, ווי בליי,
אויף גראַזן פארנאָסן, פארטרונקען,
עס פאלן פעטאלן רויט-פלאַמיקע דריי,
ווי פון דונער דריי בליציקע פונקען.

עס עפנט דער קנאספ דאָט בעכערל קוים,
מדינקט דאַרשטיק די טראַפנס, ווי קוואַלן.
עס שווינדן די כמארעס, עכ בלויט שוין דער רויס,
און ס'גראַז ליגט באַפארבט מיט פעטאלן.

אינדיאנער זומער

אינדיאנער זומער —

געשאנק פון גאלדיקע, פרי-הארבסטיקע געזאנגען,
ווען ניט-דערפילטע, צייטיקע פארלאנגען
פלאמען-אויף אין לעצטן שוואנג פון בלעטער
פארן שטארבן,
פלאמען-אויף אין כישופדיק-געשפראצטע פארבן.

אינדיאנער זומער.

וואו ביסטו מיר פארשוואונדן?

כ'געדענק דיך מיט רויטקייט פלאטיקער באגאסן,
מיט שמראליקייט פון זונפארגאנגען,
ווי גאלד אויף בלויען זייך צעפלאסן.
די גרין און געל-געפלעקטע ביימער-שטאמען,
ארומגעקראנצט מיט שארלאך-רויטע בלעמער-קראנצן,
די קרוין פון בוים פארפוצט, פארפלאמט,
צעוויגט אין פיערלעכן טאנצן.

כ'געדענק —

פארשיכורט כ'בין פון זאפטיק-פולע טרויבן,
וואס הענגען אויף די הענגלעך, זיסע, זאמע,
און טריפן מיטן ווייז און ווינקען מיר פון אויבן,
פורפור-בלויזע, ווי מיט טוי באהויכטע, זאמע.

עס שמעקט מיט עפל, בארן, פלוימען.
ווי זיס דיין קוש, דיין מויל!
דיין ליבשאפט — רייף, און פריי, און צוימען,
עס זינגט מיין הארץ, מיין קול.
די שיינקייט בלענדט, עס רופט דער מאנן,
עס זינגט דער וואלד, דער סאד. —

אינדיאנער זומער,
דו קופער-הויטיקער געשאנק, —
וואו ביסטו דא אין שטאט?

לעצטע רויזן

לעצטע רויזן אין מין גארטן
רוימלען זיך אין ווינט.
פון דעם בוים עס פאלן בלעטער,
ערד ארום ווערט ברוינער, פעטער, —
ס'איילט אין שול א קינד.

מיינע רויזן שטארבן, שטארבן ...

אנגערונקען שטראלן-גארבן,
אויסגעצמעמט זיסע ריהות,
אויסגעשפונען פראכט-קאלירן, —
די פעטאלן סאמעט-ווייכע
ציטערן אין ווינט — — —

רויטער, הייסער פלאמען פארבן,
און מיינע רויזן שטארבן, שטארבן ...

אַרום דעם טייך

אַרום דעם טייך איז שמיל און מונקל,
ביימער דרעמלען אין דער נאכט.
עם שלאפט די ערד, עם שלאפט דער הימל,
נאָר מיין האַרץ איז וואָך.

שטוערן פינקלעך אין דעם וואַסער,
א צווייט לאָזט טיך די האַנט אַראָפּ,
כוואַליעס האַלדזן פינגער-בלעמער,
שפיגלען זילבער פון מיין קאָפּ.

פלוצלינג כּוֹזע אַ שאַטן וויגן
אויפן פלאַך פון שטילן טייך.
כּוֹזער אַ פּליעסק, אַ ווייפן ניגון —
עם שווימט, עם שווימט אין ווייט — די צייט.

איך שעס זיך ניט . . .

איך שעט זיך ניט קוקן אויף שמערן,
מיך צויבערט און ציט זייער שיין;
אין טונקעלע שעה'ן, כ'קאן שווערן,
זיי פינקלען צו לינדערן פיין.

און אויב ס'האבן שוואכע פאעטן
לבנה מיט לאקרעץ פארזיכט,
געזינגען איר בלויע קופלעטן,
מיט זיפצן איר שיינקייט געגריסט, —

וועל איך זיי נישט שענקען לבנה!
זי כשופט פאר מיר און פאר אייך.
דאס פערלדיק ליכט פון איר פנים
האט ניט צו זיך קיין פארגלייך!

און אויב ס'זיינגען דיכטער פארזאנען,
וואס פליען אין הימלשער ספער,
באזינגען די וואלקנדלעך-שוואנען,
ווען ס'גיסט זיך דא בלומ אויף דער ערד, —

וועל איך זיי ניט שענקען דעם הימל!
די שמערן, וואס שפיגלען אין טיך,
באפריי איך פון שרייבערשן שימל
און טראג זיי — צעצינקלט — צו אייך!

געזאנג פון לעבן*

מיר זינגען דאס געזאנג פון לעבן,
מיר זינגען דאס געזאנג פון פאלק.
חלומות ליכטויקע מיר וועבן
אין קלאנגען זילבער, קלאנגען גאלד.

רעפריין:

א, זינגט, צעקלינגט דאס ליד פון גלויבן!
דרינגט אדורך די קארטע ווענט!
הארץ צו הארץ און שטים דערהויבן,
זינגט מיט פייער, זינגט מיט ברען!

מיר זינגען דאס געזאנג פון ליבע,
דאס ליד פון קאמף און צער און פרייד.
פון געטאס פינצטערע געמריבן
און מארגנס זוניקע פארזייט.

רעפריין:

א, זינגט, א, א, א. וו.

מיר זינגען דאס געזאנג פון דורות,
מיר זינגען דאס געזאנג פון פריינט.
במחוק, מוט איז אונדזער שורש,
דאס ליד פון גלויבן — אונדזער היינט!

רעפריין:

א, זינגט, א, א, א. וו.

* מוזיק פארן ליד געשריבן פון וולאדימיר חפץ.

ווער בויט דעם מאַרגן

3

ה מ ש ך

דאָס אַלטע און דאָס נייע

1.

דאָס אַלטע און דאָס נייע
טרעפן זיך אין מיר,
ווי אַן אַלטער ניגון
אין אַ נייעם ליד.

איך שפּרייז אַדורך מיין זיידנס טיר
און הער דעם ניגון פון פאַרציימן.
זיס אין טרויעריק און שמאַרק,
פון הינטער דורותדיקן באַרג,
אויף וואַלקנס נאַכטיקע ער קומט צו ריימן —
דורך יאָרן ווייטע, שווערע יאָכן,
אין מיין הלום אויפצומויכן
מיט גלויבן און כּמהון.

2.

איין זיידע מיינער איז געווען אַ חסיד,
דער צווייטער אַ מתנגד.
הויזן אין מיין האַרץ זיי ביידע :
מיינע גלויביק-קריגערישע זיידעס.

מיין היימע חסידישע התפעלות
חברט זיך מיט קילן שכל.
אריבער מיינע לעבן-שוועלן,
שפאנט פארשטאנד
האנט אין האנט
מיט חלום העלן.

.8

מיין חסידישע התפעלות וואלט מיך ווייט פארפירן,
ווען ניט דאס גראדע ווארט פון מיין זיידן, דעם מתנגד,
איז אפמ,
ווען כ'האלט אין וואגן,
און שפרייט די פליגל מיינע צו די העכסטע הייכן,
כלייב איך הענגען אין דער לופט,
ווי פויגל שטורמישער
אינמיטן פלי פארפרוירן.
איך זע די שווערע שלעסער אויף די מויערן,
דאס בלומ וואס נערט דעם בוים פון גרייכן,
די פעסטונגען פון ביז אויף אלע פראנטן.
נאר דא גיט ס'הארץ מיט קראפט א רים
אנטקעגן אלץ וואס ביז און מיאום,
אנטקעגן בלומ-פארגיסונג, מארדן!

פלי איך ווידער,
פלי מיט לידער
ארבער אלע אלמע זשאוערדיקע מויערן.
צו נייע, בלויז האַריוואָנטן.
א, דעמאלט פלאַקערט אויף אַ קאַמף
צווישן מיינע זיידעס:
איך ראַנגל זיך מיט האַרבער וואָר
און הער די שמערן ריידן.

4.

היינט שפּאַן איך אַ צעלויכטענע
ארבער אלטן בריק
און הער אין נייעס ליד
דעם ניגון פון פאַרצייטן.
זינגט מיין האַרץ פון שלום, גליק
און נייע, שטראַלענדיקע צייטן.

דאָס אלמע און דאָס נייע
האַבן זיך באַהעפט אין מיר
אין אַ לויכטנדיקן ניגון.
איך וועל נאָך מיט דעם נייעם, דורותדיקן ליד
מיינע אייניקלעך פאַרוויגן.

ישראל לידער

.א.

איך האָב געזען . . .

איך האָב געזען די בלויע הימלען דיינע,
איך זאָב געמראָטן אויף דיין בלוט-געוויקטער ערד,
און דיינע זין און טעכטער, ווי צימערדיקע קינדער.
איך האָב צום האַרץ געדריקט מיט פרייד און שמילער טרער.

איך זע נאָך איצט די ביימער יונג-פאַרשלאַנצטע,
ישובים גרינע אין וויסמעניש פון זאמד,
די ליכטיקע געבייען לעבן בלויע ימען
און צריפים שוואַרצע — פלעקן אויפן לאַנד.

איך זע שאַסייען אויסגעהאַקט און אויסגעגאַסן
פון הענט פאַרהאַרטעוועט און שטאַרק ווי שמאַל.
דער גלאַנציקער אַספאַלט לויפט בראַוו, אַן שרעק פאַר שאַסן,
צו גרענעצן, וואו ס'לוייערט שונאם קויל.

עס גייען-אויף פאַר מיר די ברודער מיינע, שוועסטער,
ווי פאַרביקער געמעל: שוואַרץ און ווייס און ברויז.
איך שפיר דעם הייסן ברי פון אויגן — שוואַרצע קוילן —
און גאַלד-געלאַקטע קינדער שמייכלען צו מיר בלוי.

די איינצלנע, אנטרוגענע, האב איך דא געטרעפן.
פון לאגערן געקומען בויען זיך א היים.
פון ווייטן, הייסן מורח, ווי פון קאלמן צפון —
איך זע זיי אלע דא מיט זייער פרייד און וויי.

און ווי קאן איך פארגעסן קבוצים דיינע, גרינע,
וואו יעדער שפאן דערציילט פון מסירת נפש, מי?
עס שטייען נאך די גראבנס און פוילן שווארצע ציען
צום „מקלט“ אונטער ערד, אין פאל פון שונאם פלי.

איך בין געווען, ווען איבער דיינע שטילע היימען
עס האבן שווערע כמאדעס זיך געקליבן אין דער נאכט:
אין ירדן און אין נגב און אין ירושלים
עס האט געפלאקערט א נקמה-שלאכט.

ווער בלאזט פאנאנד דאס פייער צווישן דיינע שכנים?
ווער פירט אויף קרומען וועג דיין גבורה און דיין מומ?
ווי לאנג נאך, ווי לאנג וועט שנאה-פייער ברענען?
ווי לאנג נאך וועט זיך גיסן דיין און זייער בלוט?

איך האב געזען די בלויע הימלען דיינע
און האב געשפירט די פרייד פון אויסגעלייזטער ערד.
איך האב געזען מיין פאלק אויפשטיין פון די פיינען,
מיט בטהון גיין אנטקעגן יעדן שמער.

און ס'ציטערט אין מיין הארץ די אלטע, אלטע תפילה,
געבעט פון מאמעס איבער גארער וועלט:
עס זאל דער זיג ניט ברענגען קיין מפלה,
אויף שלום, בלויז אויף שלום שמעל-אויף דיין געצעלט!

דער „היינט“ און דער „אַמאָל“ . . .

דער „היינט“ און דער „אַמאָל“ פאַרוועבט אין נייעס לעבן:
 ס'איז פעסט די האַנט, דער רוקן גלייך און הויך דאָס קול.
 לעגענדעס נייע וועבן זיך שוין, וועבן,
 איבער העלדן, זיגן, נסים אין ישראל.

אַזוי פיל נייע העלדן, אַזוי פיל נייע קברים!
 כ'איז דורכגעוויקט די ערד מיט זייער בלוט.
 און כ'שפּראַצט און בליט דאָס לאַנד מיט נייע מינים „סאַכרעס“,
 וואָס זיינען אויבן שמעטיק און אינעווייניק גוט.

קאַנטראַסט פון אַלט און ניי אויף וועגן ניי-געבארן:
 כאַלאַטן לאַנגע, שוואַרצע, און הייזקעס פון חלוץ;
 שייטלעך, קאַפּטיכער און מיידלעך קורץ-געשאַרן,
 אַ בעדוואַינער קעמל און טראַקטאָר פון קבוץ.

טורבאַנען, יאַרמלקעס און זעלנערשיע בערעמן —
 עס מיטן זיך די פאַרבן ווי אין צויבער-שפּיל;
 עס לויפן די מאַשינען אין אומענדלעכע געוועמן,
 און נעאָן-שילדן רופן צו האַליוואַדער פּילם.

דאָס נייע שפּאַנט פאַראַויס אַריבער אַלמע וועגן:
 עס זינגען קינדערלעך אויף גאַס אַרויס פון שול.
 עס לעכצט דאָס לאַנד נאָך פּריד, ווי ס'לעכצט די ערד נאָך רעגן,
 מיט מאַרגנריק געזאַנג עס זיינען הערצער פּול.

דער „היינט“ און דער „אַמאָל“ אין צאַפּלדיקן לעבן:
 דער ספר און דאָס בוך, דער רידל און מאַשין.
 לעגענדעס נייע וועבן זיך און וועבן,
 באַשטראַלן שווערע טעג מיט וואַנדער און מיט זין.

ווער בויט דעם מאַרגן?

ווי אַדלער איבער שפיצן אומבאַרירטע,
ס'שוועכט געדאַנק פון מענטש, זיין חלום און זיין ציל.
ווער בויט דעם מאַרגן, ווער שאפט אויפסניי געשיכטע
אין אַלען לאַנד ישראל, פון נגב ביז גדיל?

זע, עס לויפן וועגן, אַספּאַלטענע שאַסייען,
אויף ביידע זייטן ביימער וואַקסן מוטיק, שטאַלן.
וואו זיינען די נביאים, די אַלטע מאַקאַביער,
צי הער איך אַליין לעגענדעס, מעשיות פון אַמאַל?

אַט שפּאַנט אַ בעדווינער מיט אַ לאַנגן שמעקן,
די שעפּטן אַרום פּאַסמוך, ווי אין ביבל-ציים;
זיי זוכן גרינע גראַזן אין מדבר אויפגעוועקטן
און מוילען זיך צונויף, ווען שאַס הילכט אָפּ פון ווייט.

עס רעדלען העדער שווערע פון בוי-און הויב-מאַשינען,
מיט רידלען גראַבן הענט פון ערד אַרויס דעם שטיין.
אַט באַלד וואַקסט אויס אַ ליכטיק-נייער בנין,
פאַר טאַטעס, נאָמעס, קינדער-לעך - אַ היים.

איך הער געזאַנג פון שאַפן, איך הער געזאַנג פון בויען,
און פּלוצלינג טראַגט זיך דורך פון חורבות אַ געוויין;
עס וויינען ווענט געזונקענע, עס וויינט די נויט די גרויע,
עס לעכצן נאָך באַנייאונג מענטש און ערד און שמיין.

עולים, פון לאגערן די איינצלענע פארבליבענע,
ווי נאך א שיפסברוך צוגעשוואומען צום ישראל-ברעג,
פארצאנקערט דא אין לאנד מיט האפענונג און ליבע —
צי וועט אויך דא דערלאנגען שוימלעכער געיעג?

אויף סאמע ראנד פון לאנד יישובים נייע שפראצן —
א קייט פון פלייש און בלוט אנטקעגן שונאם קויל.
ארומגעצאמט דער כפר מיט שטעכעדיקע דראפן.
און שומרים שפאנען טאג און נאכט ארום דעם גבול.

דא שוימט דער אלטער וויין אין נייע פארם-געפעסן,
דא קעמפט דער נייער דור מיט אקער און מיט ביקס.
עס מישן זיך עולים מיט תושבים אלמ-געזעסן,
דער ישוב שפארט פאראויס, דער מחבר מרעט צוריק.

ווי העל עם לייכטן שמערן אויפן טיפן הימל!
ווי הויך די עראפלאנען פליען אין קאויאר!
דעם אלטן וויין באפרייען פון מוכלעקייט און שימל
און מרינקען א „לחיים“ ס'וועט דער נייער דור!

ד.

צו א תימנער ייד

אפשר דער מרויער אויף טונקעלן פנים, די חכמה אין אויגן, פארבינדן אייך קאנען.	איך ווייס ניט פארוואס דו דערמאנסט מיך אן זיידן, ס'איז אנדערש דיין גאנג און אנדערש דיין ריידן. די בארד זיינע — לענגער, געדיכטער — די וועט, ניט אזוי לאנג, און געלאקט זיינע פיאות.
ער איז פון פוילן און דו ביסט פון תימן — איך ווייס נאר, דו וועסט זיין געשמאלט ניט פארשעמען.	

ה.

א פאלמע אין ישראל

(באלאדע)

1.

די פאלמע פאר מיין שטוב האט מיר א גרוס געבראכט
פון זיניק הייבט מעג און מילדער בלויער נאכמי.

אין נייעס לאנד ישראל איר שוועסטער ב'האב געטראפן,
זי האט צו מיר גערוישט. גערעדט, מיט בלעטער — לידער-סטראפן.

אין לאנגע, גרינע שורות — אן אלט-פארבענקמער ניגון,
אט ברומט ער שמיל, אט שמארקט ער זיך, ווען צווייגן-פעכער וויגן.

איך הער אין אים דעם מדבר-ווינט, דאס ווייניג פון שאקאלן,
דעם פאסטעכס פייפל שמיל, פארבענקט, און ווייטן שופר שאלן.

זער ניגון איז מיט וואונדער פול, מיט מעשהלעך אין קלאנגען,
אט קלינגען אפ, זוי ווייטע מריט, פון פעלדער די געזאנגען.

איך זיין פארטראכט און הער זיך איין, עס שווינדן מעג און יארן,
די פאלמע ווייטע אין ישראל גייט-אויף אין מיין זכרון.

2.

איך זע דו פאלמע גרינע שטיין אויף גליאיך-היימע זאמדן,
א נייער ישוב שפראצט דערביי, דא לעבן גרענעץ-ראנדן.

הלוצים ינגען, גראָבן מיף אין האַרטער ערד אַ ברונעם,
זיי מוזן און זיי וועלן וואַסער דאַרט באַקומען!

עס ברענגט די זון און מענטשן-שווייס באַפֿרוכפערט הייסן באַדן,
די פֿאַלמע בויגט איר גרינע קרוין און שפּרייט זאַר זיי אַ שאַטן.

און פֿלוצים פּייפט אַ קויל פֿאַרכיי פון גרענעץ דאָ ניט ווייטן,
אַ הייזל צינדט זיך אָן און קראַכט, ווי ברענענדיקער שיימער.

עס פֿליען פֿונקען — פֿייער-פֿליגן — אין דעם ווינט דעם הייסן,
עס ברייט, עס יאָגט שוין איבער זאַמד אַ כאַמסין אַ בייזער.

די פֿאַלמע האַלט דעם אַמעם אויך, זי פעכערט ניט די פֿלאַמען,
נאָר ס'דרייט כאַמסין, ווי קאַרקן-טרויף, דעם זאַמד און פֿלאַם
צוזאַמען.

דאָן הייבט זי אויף איר בלעמער-בייש און טרייבט דעם ווינט
פֿון ישוב!

צי קאָן עס זיין? צי איז עס נס? צי איז עס לויטער כּישוף?

דער ווינט פֿאַרקירעוועט זיין גאַנג, ער בלאָזט ניט מער דאָס פֿייער,
עס שטייען גאַנץ נאָך ביידילעך זעקס אין דער תּבואה-שייער.

און ווען עס שטילט זיך איין כאַמסין און ס'לעשן זיך די פֿלאַמען,
זי שטייט מיט צווייגן אָפּגעברענט, ווי קינדערלאַזע מאַמע.

איר קרוין פארדארט, געל ווי שמרוי, ווי גרויער אש איר פנים,
זי קוקט און גאפט: ארום דעם אש מען גראכט, מען גראכט דעם
ברונעם!

עס גייען מעג, עס גייען נעכט, די ארבעט ווערט אלץ הייסער:
וואסער! וואסער! באלד, אט באלד וועט פליסן קילע וואסער!
זי הערט ווי ס'גיט א גרויסע פרייד, מען זינגט, מען לאכט ביי
טרערן:

וואסער! וואסער צו דער זעט און וואסער פאר די רערן!

און אט, ווי ס'גיט א שפריץ אויף איר פון שפריצער, ווי א רעגן!
עס טרינקען אלע זעמדעלעך אויף מדברדיקע וועגן.

עס טרינקען אלע ביימעלעך, אט ערשט ניט לאנג פארפלאנצטע,
און קליינע קינדערס אייגעלעך נעמען לוסטיק גלאנצן.

עס טרינקט די פאלמע דארשטיקע מיט אלע אירע הויטן,
איר הויט פארברענטע און איר קרוין די וואסער-טראפנס קושן.

חלוצים בויען הייזער שוין און רייניקן איר קארע,
אין נעכט לבנה'קע זיי רינגלען זי און מאנצן היים א הארע.

איר לויב ווערט שמעקעדיק און פריש, איר וואקסן נייע צווייגן —
איך זע זי איצט דא פאר מיין הויז און זיך פארטראכט אין שווייגן.

אַזוי פֿיג שטורעמס . . .

אַזוי פֿיל שטורעמס האָבן איבער מיר געריסן,
אַזוי פֿיל ביווע ווינטן אין מיין הויז געקלאַפֿט,
און ווידער שטיי איך גרייט מיין היים פֿאַרהיטן,
און ווידער רייסט ווער מייןע לאַדנע מיט ברוטאַלער קראַפֿט.

עס שטייט מיין הויז אָן אָפֿנס אויף וועגן פֿון געשיכטע,
די פענצטער אויסגעהאַקט און אויפֿגעפֿראַלט די מיר,
און יעדער צוג-ווינט הוילעט דאַרטן ווי אַ וויכער,
און יעדער דונער, ווען ער קראַכט, הילכט-אַפֿ און טרעפט אין מיר.

אויף וועג פֿין צייט, מיין הויז צינדט-אַן איעדער פֿלאַקער --
אין שריפה פֿון דער יועלט, ווי מוראדיק עס ברענט!
און וואו נאָר מענטש באַנוצט אַ ביקס אַנשמאַט אָן אַקער,
דאַרט בלוטיקט מיינס אַ קינד. דאַרט ווערט מיין פֿאַלק פֿאַרלענדט.

אַזוי פֿיל שטורעמס האָבן שוין מיין הויזגעזינט פֿאַרשניטן
און ווידער, אַ פֿאַריתומטע. איך בוי און איך פֿאַרריכט;
פֿון מענטשלעכן געוויסן איך בלייב דער טרייער הימער,
מיין הויז לויכט-אויף אויפֿכניי אין שוין פֿון יזכור-ליכט.

ווען עס וויינט דאָס האַרץ . . .

ווען עס וויינט דאָס האַרץ —
ליבן ווערמער אומבאַהאַלפן, שמיל,
ערגעץ אין אַ נעפל איינגעהילט.
פאַרלוירענע, פאַרשמויכענע,
שטום אַנטקעגן אַנפלוס פון געפיל.
אַ, ווערמער ווערן בלוטלאָז, גרוי,
אין צער פון תּוהו וכוּהו!
ווען אימקוב יאָגט פון קראַכנדיקע וועלטן,
זיי קאַנען מער ניט בענטשן אַדער שעלטן.

ווען עס וויינט דאָס האַרץ --
וואַרטן ווערמער אויף אַ שטראַל,
ווי מ'וואַרטן פייגל אויף באַגינען.
ליכט, אַ, ליכט, אַ, קום צו שווימען
פון דער מיפעניש פון צער!
דערבן גרויען, שווערן נעפל
שנייד זיך דורך זוי בלייז אין נאַכט,
קלייד-אָן ווערמער מיט דיין הכּמז,
מיט בטהון הייל דאָס האַרץ!

די באגאדע פון דעם אומבאקאנטן מיידל

(א. אומבאקאנט מיידל ווארפט זיך אויף א דייטשן טאנקי —
(כראַניק פון וואַרשעווער געטאָ-אויפשטאַנד)

1.

ווער איז דאָס בלאַכע מיידל, טונקל, קורץ-געשוירן?
איר נאָמען איז קיינעם נישט באַקאַנט.
צי איז זי דאָ אויף מילע אין אַ קעלער-שטוב געבוירן?
צי קומט זי גאַר אַהער פון אַן אַנדער שטאָט אין לאַנד?

דאָס אָפּגעצערטע פנים, די פייערדיקע אויגן,
די אויסגעקריכטע שייך און דאָס פאַרלאַטעט קלייד
האַבן קיינעם נישט פאַרהיידוּשט און קיינעם נישט באַוואויגן
זי נעמען ביי דער האַנט און ריידן צארטע רייד.

אַ מאַכטער פון דער געמאַ אונטער נאַצי-שמיזול,
אַ קינד פון לאַנג-געפלאַגטן, אַלמין יידן-פּאַלק.
זי האָט אַמאָל געזונגען, אפשר אויך געשטיפט דאָ,
און קיינמאָל נישט פאַרגעסן הייסן מענטשן-שטאַלץ.

בען האָט פאַרגאַזט איר מאַמען אין פאַרבּרענט איר מאַמן,
אַ תּלית האָט הערשטיקט איר התנש יונג געזאַנג.
טאַג-אויך, טאַג-אויס אין געמאַ, אונטער געלער לאַמע
עס גלויבט אין ברוכט דער צאַרף, דער נקמה-דראַנג.

זי שלויכט זיך אומבאַמערקט אין געמאַ-געמלעך קרומע
און זוכט אין יעדן שאַפּן אַן אויסגעבענקט געשמאַלט.
זי רעדט צו זיי מיט פינגער-צייכנס, זוי עס רעדן שמוכע,
און שווערט אויפּסניי — נקמה נעמען באַדד.

אין טעג פון שרעק און גרויל, ווען ס'קרעכצן דא די שטיינער:
עס יאגן די „עס-עס“ און יודען-ראטלער פאליציי,
קוילן פייפן, שמעקנס פאכען איבער קראנקע הויט און ביינער
און פון יעדער אויפגעפראלטער מיר זיך רייסט א מוראדיק
געשריי, —

זי שטייט אין בונקער, הארט ביים וואנט, מיט נאך א צענדליק
שכנים.

פון אנטשטן נאם דאס לייב, פארשטיקט אין קעל דאס קול.
דא לאזן מאמעס זייערע קינדערלעך נישט וויינען,
דא שטארבט מען רגעווייז א מייזנט מאל.

עס ווערן אויסגעליידיקט ענגע הייזער-קברים.
אויף גאסן ליגן מתים צווישן גייערס טריט.
דער טיפוס און דער הונגער מיט מעסערדיקע ארעמס
שניידן שוין דעם פערטן ווינטער זייער שניט.

2.

אינדרויסן שיינט די זון. דער ווינטער איז פאראיבער
און האפענונג לעבט-אויף אין געטאס קראנקער נאכט.
דאס מיידל שפירט אין לופט דעם הייסן אויפשטאנד-פיבער,
זי הארכט מען גרייט געווער פאר לעצטער, לעצטער שלאכט.

א. ערגען בליט דער בעז און פרילינג-פייגל זינגען.
ערגען זיצן פארלעך אין גארטן אויף א באנק!
דא יאגט דער נאצי-שד די לעצטע צו באצווונגען —
אין געטא רעדלט זיך אריין א דייטשער טאנק.

עס שטייען שוין די אויפשטענדלעך אויף פאסטנס.
פון הינטער לאדנס היט מען שונאם יעדן ריר.
עס וועט אים געשא-אומקום טייער קאסטן!
א פעסטונג ווערט איעדער פענצטער, יעדע מיר!

דאס אומבאקאנטע מיידל מיטן אויסגעבלייכטן פנים —
(וויפל, א, וויפל געשאכטן זיי, ווי פי?)
זי ווייסט, עס איז די שעה פון רעכענונג געקומען
פאר לעבנס אפגעמקטע, אומבאקאנט ווי זי.

זי צאפלט אין דעם כרויז פון גבורהדיקע שטרעמען.
זוי פלאם פון ליכט גייט-אויף די פלאש בענוזן אין האנט.
זי טראגט זיך ווי א וויכער איבער געסלעך לאמע
און ווארפט זיך מיטן פלאש אויפן שונאם טאנק!

דאס אומבאקאנטע מיידל — איינע פון מיליאנען —
שניידט דורך די אייביקייט מיט אויפרייס פון א טאנק.
אין יעדן פרילינג בליט איר אומבאקאנטער נאמען.
זוי א בלומ-דריטע רויז אויף א דערנער-שטאנג.

א ייד ווערט געבוירן *

(באלאט)

געוויינט האָט די נאַכט אויף מענטשלעכע זינד ;
מיט צאָרן האָט געפייפּט דורך ביימער דער ווינט ;
די צווייגן, די דינע, געבראַכן, געריסן,
אין פּרילינג — די בלעטער, ווי האַרעכט-ווינט געשמיסן.

די שמערן פאַרלאַפּן מיט טרערן אַ נעפּל ;
לבנה אין שוואַרצן, ווי רויכערדיק לעמפל ;
די שאַמנס צעלאַפּן, ווי מיז אין די לעכער ;
צעשראַקענע, עלנטע — קוימענס אויף דעכער.

געשלעפט האָט זיך מאַמע מיט טויט-מידע טריט ;
געגאַנגען, געפאַלן — דעם בויך נאָר געהיט.
עס לעכט נאָך, באַוועגט זיך אַ נפש אין איר טראַכט —
אַ יידן פון געמאָ זי טראַגט אין דער נאַכט.

דער אַפּשיין פון פּלאַמען אין פאַרלאַפענע אויגן ;
די ליפּן אין קללה מיט שוים-ווייס פאַרצויגן ;
איר מאַן, אירע קינדער — געפאַלן אין שלאַכט,
בלויז דער איז פאַרבליבן, בלויז דער אין איר טראַכט.

עס הייבן באַנאַגלמע שטיוול אויף גאַס.
פון קלעפּיקן בלוט טריפט אויף שטיינער דער האַס...
פון חרובער געמאַ טראַגן דייטשן די טוימע —
נאָך יאָגט זיי דאָס פּייער, די פּלאַמען, די רוימע.

* פון מיין בוך „נצחון“

די מאמע — פארהאיעט אין אויבכוניג פון ראג.
דער ווינט רייסט די העכער און יאמערט איר קלאג.
די טירן אויף ווארשעווער גאסן פארמאכט —
וועט ווער זיך מרחם זיין — איר געבן א דאך?

א רעגן נעמט פאלן, טרייבט נאצי-גזלנים.
זי שלינגט טראפנס דורשטיק און פרישט אפ איר פנים.
זי שמרעקט אויס די הענט צו די הימלען פון צאָרן:
אוי, א דאך פאר איר קינד, וואס וויל ווערן געבאָרן!

עס שלעפט זיך די מאמע — צום וואַלד איז נאָך ווייט —
קלאַפט אָן אין אַ טיר פון אַ הויז ביי דער זייט;
אַ האַנט עפנט אויף און פאַרריגלט געשווינד —
דער הושך טרייבט ווייטער — ס'מוז לעבן איר קינד!

אַ בוים בייגט די צווייגן, פאַרדעקט זי מיט גנאָד.
זי הערט נאָך פונוויימן דעם סקריפּ פון אַ ראָד;
די ערד ביי דעם שמאַם איז טרוקן און וואַרעם —
איצט הערט זי שוין מער נישט פון שמורעם דעם ליאַרעם,

זי שפירט שוין נישט מער קיין מידקייט אין גלידער,
זי זיצט נאָר ביים טיש מיט שוועסטער און ברידער,
זי איז נאָך אַ קינד מיט צוויי לאַנגע צעפּ,
איר מאַמע ביים מאַשין, שמעפט לייונט און שמעפט...

אַ בליץ רייסט די אויגן — ווי קומט זי אין וואַלד?
איר דאַכט זיך, זי הערט פון געטאָ דעם געוואַלד.
זי זעט אירע קינדער מיט ביקסן, גראַנאַטן,
זי זעט, ווי עס פאַלט איר אַלטינקער מאַמע...

זי גיט זיך אַ הייב — זי וויל לויפן צוריק!
צוריק צו איר היים פון אַמאָליקן גליק —
זי פאלט, און דורך וואַלד איר געשריי טוט אַ רים,
ווי וואַי פון אַ וואַלק, ווי פון חיה אַ רימש...

פאַרמיזאָנער הערן אין פינצטערן וואַלד
אַ יאַמער, אַ קוויטש — דער מאַמעס געוואַלד.
זיי הערן, ווי ס'שרייט דורך די ביימער דער ווינט:
„אַ מאַמע, אַ מאַמע, אין וואַלד גייט צו קינד!“

זיי האָבן געפונען זי הינטערן בוים.
די ליפן בלוי, פאַרגאַסן מיט שוים.
אַ פישטש האָט געהערט זיך — דאַס קינד פון איר גליד —
אַ מענטש ווערט געבוירן, אַ מענטש און אַ ייד!

דער טויט האָט מאַמען פון יסורים באַפרייט.
געהערט נאָך איר קינד, אַז עס לעבט, אַז עס שרייט.
האַט שמייכל פאַרשרפהטע ליפן צעבויגן,
האַט רואיק פאַרמאַכט די מאַמע די אויגן.

זיי האָבן באַגראָבן זי דארט אויפן אָרט;
דאַס עופּהלע מיט נאָך אַ יתום געפאַרט.
מען האָט עס געבאָדן אין טרערן, אין הייסע,
מען האָט עס געוויקלט אין שמאַטקעלעך ווייסע.

דער ווינט האָט שוין מער נישט געדיסן די דעכער,
געווינט בלויז פאַמעלעך די צווייגן, ווי פעכער.
געפלאַצט אויפן הימל האָט זוניקער רויט,
באלויכטן צוגלייך אי לעבן, אי טויט.

די מאַמע ליגט שטיל... דער בוים ווינט זי איין...
ער זינגט איר לידער פון וועלטן אָן פיין;
נאָר פאלט צו די נאַכט הערט מען וואַיען דעם ווינט:
„אַ ייד ווערט געבוירן! די נאַכט גייט צו קינד!“

א מאן און א קינד און א פרוי *

(צום יארטאג פון דעם ווארשעווער געמאָ-אויפֿשטאַנד)

איך האָב זיי געזען אין אַ שטילן פֿאַרנאַכט :
אַ מאַן און אַ קינד און אַ פֿרוי.
די זון האָט אַ לויטערן הימל באַזאָכט
אַנטקעגן אַ כּמאַרע פֿון גרוי,
אַ שמרעל האָט צעלויכטן אַ בוים אומגעריכט,
די עדה האָט געשפּילט זיך אין שאַטן און ליכט —
„ס'איז פֿרי נאָך“ — האָב איך זיך געמראַכט.

און פּלוצלונג איז איבערן הימלשן בלוי
אַריבער אַ ציטער.
אַ טונקעלע האַנט
האַט אַ פֿאַרהאַנג פֿאַרצויגן,
זיי פֿאַר אַ געוויטער ;
אַ ווינט האָט די ביימער צעשראַקן צערוישט ;
אַ פּויגל איז האַסטיק געפּלויגן,
ווי ער וואַלט צו געסט זיינעם גרייכן געאיילט,
איידער דער שמורעם וועט שטייגן ;
נאָך זיי : דער מאַן און דאָס קינד און די פֿרוי,
זיי זיינען אין שמורעם פֿאַרבליבן.

* פון מיין בוך „היינט“.

געמראַנגן מיט זיך דעם הימלשן בלוי,
דעם וויכער מיט נאָקעמע גופן געטריבן;
געשפּאַנט אים אַנטקעגן, אַנטקעגן געוואַלט,
עקשנותדיק, ווייטיקדיק, האַרט,
און העכער פון שמורעס אַ ליד האָט צעשפּאַלט —
אַן אַנזאָג גבורהדיק-שטאַרק.

דער הימל האָט ראַשיק מיט בלוט זיך באַגאַסן,
מיט פּלאַמען געפּלאַקערט אַרום.
און איר, הינטער שויב, פּאַרצייטערט און שמוס,
געהיט יעדן ריר פון די דריי.
ווער זיינען זיי, ווער?
וואוהין און פון וואַנען
דער מאַן אין דאָס קינד און די פרוי?

זיי פּאַקלען צעצונדן, זיי שפּאַנען און שפּאַנען.
און נאָך זיי — אַ שטאַמע פון הינט ...
איך זע. ווי דאָס בלוט רינט פון זיי, רינט,
עס פּלייצט שוין אין ריטשקעט אײף מונקעלע לאַנען,
עס שפּאַרט שוין אין שטראַמען דורך ערדישע שראַמען,
עס דעקט-אײן די ערד מיט די הימלען צוזאַמען!
נאָר זיי דורכן בלוטיקן וואַלקן אַלץ שפּאַנען,
געוויקלט אין שטראַליקן בלוי —
אַ מאַן און אַ קינד און אַ פרוי.

א פחד, א אימה איז מיך דא באפאלן.
דאס פענצטער איך האב צעעפנט, צעפראלט,
גערופן אין שטורעם, ווי עכא אין וואלד :
„ווער זייט איר ? ווער האט איך אהערצו געבראכט ?
וואס שפאנט איר אין פלאמען אנטקעגן דער נאכט ?“

דער ווינט האט מיין פענצטער אויף שטיקלעך צעבראכן.
פארלאשן דאס ליכט אויף מיין טיש.
איצט האט שוין די נאכט אירע פליגל צעפאכעט.
דעם זון-שטראל, דעם לעצטן, פארווישט.
נאר זיי פאר מיין אויג אלץ שפאנען און שפאנען
געוויקלט אין לויטערן בלוי.
איצט ווייס איך, איך ווייס שוין ווער און פונדאנען
דער מאן און דאס קינד און די פרוי.

נעענטער און נעענטער זיי קומען און קומען,
זיי שטייען שוין לעבן מיין בעם.
פארוואר : דאס זיינען מיין פעטער, קווינע און מומע
געקומען מיר זאגן :
„ס'איז שפעט“.

אין יארמאג פון ווארשעווער אויפשטאנד געקומען
מיך רופן קעגן געוואלט —
זאל טריקענען, שמומען דאס ווארט אויף מיין גומען,
אויב פארגעסן כ'זעל זייער געשמאלט !

אין אַ ווינטיקער נאַכט

הרורי, — הרורי, — האָט געוואָרעט דער ווינט אין דער נאַכט,
און איך האָב געהערט צערודערט און וואָך,
ווי ער האָט געשליידערט אויף נאַקעטער גאַס
דעם ביטערן הווק, דעם גאַליקן הווק.
און איך האָב געהערט דעם פּיין פון מיין האַרץ
זיך טראָגן אין וויכער דורך פעלד און דורך באַרג,
צעברויזט און צעשמורעמט אין ביטערער קעלט,
געכפלט מיליאָניק אין האַרץ פון דער וועלט.

ווי, וואָט געווינט מיין ווינטאָג אין ווינט:
דער פּקד צעפראַלט די שטייגן אַצינד,
און דער אויף צוויי פּיס, די בעסטיע פון שטאַט,
דער וואָס צעהענגט דעם שמעכיקן דראַט,
דער וואָס פאַרפאַקט דעם גאַנגיפט אין קאַן
און טוועט מיט סאַלדאַטסקן, באַנאַגלטן שפּאַן,
און דריקט אויף אַ קנאַפּ צו פאַרברענען מיין גוף, —
א, דער הוליעט פריי און סמ'ט שוין די לופט!

ווי, האָט געריסן מיין פענצטער דער ווינט,
זוואו זאל איך טראָגן דאָס אַש פון אַ קינד,
אז ערד איז אויפסניי פאַראומריינט, פאַרשוועכט,
און יעדער רוצח איז ריין און גערעכט?
און ס'האָט זיך די ערד געטרייסלט אין נאַכט,
מיליאָנען פאַרפייניקטע קדושים געבראַכט,
די ווענט פון מיין צימער צענומען אין צאַרן,
מיט אויגן פאַרשמאַרעט געמאַנט אין געוואָרנט.

...ה-וויי, — פייפט דער ווינט אין ווירבל פון בלעמער...
 עם טראַגט זיך דער אויפברויז און צארן פון געמא...
 הילכן און פלאמען אין נאכטיקער שעה,
 און זע — איך בין דאָרט און זיי זיינען דאָ...
 גופן-סקעלעטן מיד רינגלען אַרום,
 און דער אויף צוויי פיס מיט חיהשן ברום
 שפרינגט מיר אַנטקעגן פון לעכער אין וועגט —
 אין ראַנגל צעצונדן, אין פלאקער איך ברען...

זיי, האָט געוואָיעט דער ווינט אין דער נאכט,
 און דער אויף צוויי פיס האָט געיובלט, געלאַכט.
 נאָר איך האָב געשפּאַנט שוין אין מעכטיקן צארן.
 אין לעבן פאַרוואַרצלט, אין שטורעם געבאָרן.
 מיליאָניק געכפלט געהילכט האָט מיין טראַם
 אַנטקעגן דער בעסטיע פון שמעכיקן דראַם.
 אין ברזיז פון דער נאכט האָט געמאַן זיך אַ טראַג
 אַ ליד פון געראַנגל, אַן אַגזאַג אויף מאַג.

סוחרים אין באן

עס האבן זיך סוחרים גערראפן אין באן,
א מסחר פארהאנדלען פון זעקס מיליאן.

די שענסטע באלעבאמס פון „ידישן“ צד,
די כשרסטע נאציס — גערייניקט און בלאט.

מען האט זיך באגריסט. געדריקט זיך די הענט,
באשיידן געמורמלט: „וואס געווען איז געווען“.

די פענצטער פארהאנגען, שפארונעס פארשטעלט,
דערנאך אויף די טישן די וואָגן צעשטעלט,

און העפלעך און איידל, מיט שכל און געפיל,
געוואויגן. געמאסטן, געדונגען זיך שטיל:

— א מאמעס א מאנטל — וויפל איז ווערט?

— א טאמנכ א הימל — ווייניקער? מער?

דאס התונה רינגל, די גאלדענע ציין.

דעם זיידנס בעכער, דער משאיניק פאר טיי,

די זילבערנע לייכטער, די מעשענע פאן —

אזוי פיל חפצים אין א שטוב דאך פארען!

און פלוצלונג האט איינער דערמאנט זיך אויף גיך

אן מאידאנעקס ריזיקן בארג מיט שייך ...

עס האט זיי גענומען א טאג מיט א נאכט,

דעם מסחר דערליידיקט, דעם השכון געמאכט.

נאר דא האט די ערד זיך צעברומט און צעוויגט,

געהאגלט מיט שטיינער. מיט גאזרויך געשטיקט.

א פלאמיקער ווינט האט די גאסן געריסן,

פארשאטן די סוחרים, דעם השכון צעריסן.

ה מ ש ד

מיון מאמע האַט דער באַנעם זייטש-הומש
אויף שמרן פאַרביטן.

און ווען עס האָבן נייע ווינטן
שטייגער אַלסן

מיט רויער קראַפט געמאַן אַ רים. —

זי האַט דאָס שייטל פרומע

פון קאָפּ אַראַפּגענומען.

פאַרקאמט די האַר באַפרייטע, ווייכע,

און אַוועק אין ביבליאָטעק

באַקענען זיך מיט מ ע נ ד ע ל ע ן

און ש ל ו ם - ע ל י כ ם .

מיט צייטער און נצחון

זיי געבראַכט צום מיטאַג-טייט —

ווי מאַכל זעלטענעם,

מיון מאַטן זיי דערלאַנגט.

ער האַט די באַרד

אַ גלעט געמאַן מיט דער האַנט

און טועם געווען פון דעם געשאַנק.

אויף יידיש? —

האַט ער זיך געחידושט —

אויף יידיש?

יענעם פרייטיק אויפדערנאַכט.

(ווי אין אויפדערנאַכטן אַנדערע אַ סך).

האַרציק-נאַענט מיט „פישקען“.

„מנחם-מענדלען“ און „טביהן“ פאַרבראַכט.

מאמע-מאמע, שכנים ארום מיט,
אויגן, אויערן אָנגעשפיצט.
דער לאַמפּ האָט העלער, ליכטיקער געברענט.
פאַרשויןען היימישע און מאַדנע
האַבן אָנגעפילט די שטיב,
מיט רייד צעשפּאַרט די ווענט.
מיר האָבן געוויינט
און מיר האָבן געלאַכט,
אזוי — ביי שפּעט אין דער נאַכט.

און איינמאַל, אין אַ שבת ביימאָג,
האַט מיך געטאָן אַ טראַג
אין גאַרמן שמאַטישן, אין פּרילינג-לאַנד.
אַקאַציע, בעז האָט שוין געבליט,
און פּרילינג-פּרייד אין מיינע טריט ...

לעבן טייכל האָט מוין גאַנג
פאַרשטעלט אַ באַנק.
חברים, חברמס פאַרגאַפטע שטייען
ארום אַ יונגמאַן, וואָס זיצט און לייענט
מיט וואונדער און דרך-ארץ
פון יצחק לייבוש פּרץ!

מיטאַמאַל איז יעדעס מענטשלעכע געזיכט
באַשמראַלט געוואָרן מיט אַ כּישוף-ליכט,
מיט שיינקייט אויסמערלישער, ריינער.
מיר זיינען פליגל אויסגעוואַקסן,
געטראַגן מיך העכער, העכער —

מיט וויין פון גוטסקייט און דערהויבונג
אָנגעפילט מיין לעבנס-בעכער.
א, ס'האָט פּרץ מיך פאַרכאַפט
אויף מעג און נעכט און יאַרן!
אויפגעגאַנגען איז פאַרזיי
פון מעשיות אין דעם פּאַלק געבאַרן;
אויפגעגאַנגען איז געוויין
פון „דריי נייטאַרניס“, „צוויי ברידער“;
אין קאַלטע ווינטער-נעכט געזונגען
און געלייענט זיינע לירער.
דערהערט דעם צאַרנדיקן שרייען:
„מיין נישט לית דין ולית דיין!“
פון אונטער וואַלקנס צער, יסורים,
דערשפּירט דעם אַנקום פון אַ שמורעם.

אויפגעטריימלט, אויפגעברויזט
מיך האָט די קראַפט פון ביאַליקס שירים.
א, די שטראַף-רייד פון נביאים!
זיין ליבע און זיין צאַרן.
ווי ברענענדיקער דאַרן
אין מדבר!
דאָס פּאַלק איז אומבאַזוגבאַר!
די מתים שטייען אויף,
קליידן אָן מיט בלוט און פלייש די ביינער!
דאָס פּאַלק וועט מער נישט בעסן, וויינען,
דאָס פּאַלק וועט אויפשטיין שטאַלץ!

אין נייער היוב, אין ווייטן לאַנד,

אין גאסן ענגע. קרומע,
דעם זוהיטמאן רוף פון מענטש און וועלט.
פריי און ברייט באנומען.
אין הויז, אין שפּ, אין רויש און קאמף.
אין ראנגלענישן שמומע,
האַריוואַנטן ברייטע, פארביקע
געשפּונען.

ליב באקומען כ'האַב דאָס לאַנד.
געפונען

אַ צאַרנדיק, אַ מאַנענדיק געוואַנג.
עדעלשטאַט און ראַזענפעלד,
באַוואַווער, ווינטשעווסקי —
אויפרייס בליציקער וואָס צינדט
אַ פּלאַס אין בלוט!

פון ליפּן טויזנטער
דער מאַרגן האַט אַ זונג געמאַן
מיט ווייזע, קראַפט און מוט!

דאָס יידיש ליד האַט זיך צעבליט,
געפינקלט און געשימערט
מיט רעגנבויגן פאַרבן.

און איך, דער יורש, וואָס בין געקומען אַרבן,
האַב יא פאַרהיט
פון שונאָס שניט.

מיט ליבשאַפט און מיט ציטער
איך טראַג עס ווייטער
אין דער גייער, וואונדערלעכער וואַר —
פאַרן קומענדיקן דור.

מיין יידיש וואָרט

א נייע היים כ'האָב זיך געטאָפּן,
א נייעם בוים כ'האָב דאָ פאַרמלאַנצט.
דער פרייהייט-פּאַקל אין דעם האַפּן
האַט מיר באַלויכטן אין מיין גאַנג.

עס האָט מיין בוים זיך דאָ צעוואַקסן,
און מיינע בלומען זיך צעבלימ.
א, קוב, פאַרווּך די טייטל, באַקסער,
א, לאַז דיין אַטעם אויף מיין צוויט!

מיין יידיש וואָרט, די פּרוכט פון שטאַמען,
איך האָב פאַרטיט פון הענקערס שניט.
ירושל-פּרוכט פון טאַטע-מאַמען, —
מיין קינד, מיין קינד, פאַרווּך, געניס!

איך יעטע ווילד-גראַז פון דעם באַדן
און ווערים פון מיין בוים איך טרייב.
קום, זע! זיך אין זיין גרינעס שאַטן,
א, ליען, ליען וואָס איך שרייב!

געזונגען מיט מעלאָדיע פון יהודה הלויס ים-לילה.

אייב לינקאָלן

4

לאַנד מיינס

האָפענונג האָט אויגן פון אַ קינד

האָפענונג האָט אויגן פון אַ קינד,
אַ קינד וואָס טראַגט דעם מאַרגן אין זיין בליק.
פריי און פריש און פול מיט שפרודלדיקן גליק
זי גייט אַנטקעגן מאַג.
אין די הענט אַ טויב זי טראַגט
און אין האַרץ — אַ ליד.
אַט באלד וועט איבער תּהומען אויסוואַקסן אַ בריק,
אַט באלד וועט חרוב־לאַנד ווערן גרין —
זי קומט, זי קומט אַהין.

גענערט פון גלויבן,
ווי קינד פון מוטערס ברוסט —
זי יאָקסט.
זי לעבט אומעמוס
וואו ס'לעבט דאָס לעבן:
אין אַלע שטיעט.
אין אַלע לענדער אויף דער וועלט.
זי זעט
דאָס ליכט פון נייער צייט:
צוטרוי, פריינטשאַפט, שלום, —
אויף פּלאַטעוודיקע פּאַנען.

האָפענונג האָט אויגן פון אַ קינד,
אויגן פול מיט חלום.
זע, די אַלטע וועלט יוערט יונג!
איביק, איביק — אמן.

קליינע זארגן

קליינע זארגן
גרוזשען ס'הארץ ווי מיין —
טאג-איין, טאג-אויס.
הוצפהדיק זיי קריכן אויף מיין טיש,
פארצוקן אלץ ;
וואקסן אויס ווי בארג אינמיטן שטוב
און פארטיטעלן מיר דעם וועג ארויס.

א תפיסה ווערט מיין קליינע הויז,
א גרוב.

פינצטער ווערט אינמיטן טאג
און ענג.

עס שפארן דראענדיק די ווענט,
עס דריקט דער בארג
און וואקסט און וואקסט ...

א, — מיטאמאל —
 כוועל, ווי פייערדיקער באַל,
 זיך מאַן אַ יאָג, אַ הויב,
 און צעשמעטערן דעם מויון-באָרג אויף שטויב!
 און ווידער וועלן זיך אַפּהוקן די ווענט,
 ברייט צעפּראַלן וועט די מיר.
 כוועל דערזען דעם בלויען האַריוואַנט,
 דעם ברייטן שליאַך,
 דעם וואונדערלעכן לעבנס-מייך,
 וואָס פליסט אין אייביקייט:
 פליסט אין שטרעם און אין רו,
 אין שאַטן און אין זון;
 שווענקט אַפּ אומריינקייטן און שימל
 און פליסט און פליסט אַזוי.
 אַ שיינענדיקער, שימערדיקער,
 אין שימל פון דער ערד
 אַנטקעגן הימל.

העלאָ, ניו־יאָרק!

אין פענצטער פון עראָפלאַן,
וואָס האָט אויף פליגלען שטאַלענע
דורך הוישך נאַכטיקן געטראָגן מיך,
באַווייזט זיך ליכט.
ווייט צעוואָרפן, ציטערט דאָ און דאָרט
אַ פלעמל גאַלד.
(אַ, מאַמע ערד, אַ, אַנזאָג פריידיקער
פון שטאַט און מענטש און לעבן!)

און מיטאַמאָל —
שערענגעס דיבענטן אויף שוורן אָנגעצויגן
ווינקען מיר אַרויף.
רויט און בלוי, גרין און גאַלד,
זיי לויפן אָן, ווי קאַרניוואָל צעלויכטענער,
קאַלירטער. בלענדן, שימערן, רופן,
ציען מיך אַראָפּ.

ניו־יאָרק!
דו אַכט מיליאָניק האַרץ!
איך הער דיין ברויזנדיקן פולם
פון אונטער די צעפלאַמטע ליכטער.
אַך, דו קומסט באַגעגענען מיך
מיט אויפגעלויכטענעם געזיכט,
מיט אַרעמס מעכטיק-ברייטע!

אַ מיף־גערייטע,
כ׳שמי און קוק דורך פענצטער פון עראָפלאַן.
ווי פיערדיקע שלאַנג,
לויפט דורך אַ באָן.

הימלקראצערס שמעכן דורך
די טונקעלע אימענדלעכקייט פון רוימען
מיט פינקלדיקע טורענשפיצן.
געביידעס אָנגעהוּרבעט,
אָדורכגעקרייצט מיט לאַמפּן-בליצן
וואַקסן אָן געדיכט, מאַסיוו —
גייען אויף אין נאַכט.
ווי אין פאַרכישופּטן שפּאַקמיוו.

ניר-אַרק!
אין דינע ענגע גאַסן לעבן מיינע פריינט,
מיינע קינדער שפינען זייער מאַרגן דאָ,
האַווען, וועבן פאַרביקן געוועב פון זיינט.
(א, וויפל טעג פון מי און חלום,
וויפל יונגע וואונדער-יאָרן
גייען-אויף אין מיין זכרון!)

ניר-אַרק!
איך קום צו דינע פאַרקן און מוזייען,
טעאַטערן, קאַליסעאומס;
אין די סאַבוועים, די פאַרשטיקטע,
אין די עווענינגס, בולוואַרן —
אומעטום וואו מענטשן שפּאַרן,
איך קום זיי זען.

איך קום צו מיינע נעכטנט דאָ פאַרווייטע,
אויפגעאַנגעגענע אין פיין און שיין,
אָך, ווי גרויס דו ביסט,
ווי מיאוכ און שיין און ברייט!
אין ליכט צעפינקלטן, צעשפילטן,
איך קום צו דיר פאַרבענקט, דערפרייט —
העלאָ, ניר-אַרק!

אויף וויגנדיקע רימענס

די גאסן פון מאנהעמן
האבן מיך מיט מענטשן-דינג,
ווי מיט א רייף ארומגענומען.
די סאבוועי קלאפט,
זעצט מיט האסט און קראפט.
נעגער, פארטאריקאנער,
איטאליענער, ייד,
אין איילנדיקן צוג
צונויפגעפרעסט, —
אין ענגער פרעמדקייט
לייב צו לייב געשמידט.

שנילער, שנעל!
די רעדער קלאפן,
פויקן אויס דעם ריטם פון ניו יארק.
עס רוקן זיך פאנאנדער מירן,
שפיען אויס און שלינגען איין
נייע פאסאזשירן.
שפאניש, ענגליש,
יידיש, איטאליעניש ---
רויע, ווייכע שטימען —
ניו יארק, די הארעפאשנע, הענגט
אויף וויגנדיקע רימענס.

בייט טויער פון האַפן

(ט'איז געהאָרן פּופּציק יאָר, זינט די פּאָעמע „דער נייער ריז“ פון עמאָ לאַזאַרוס איז אויסגעקריצט געוואָרן אויף דער סטאַטוע פון פרייהייט ביים ניו יאָרקער האַפן)

אַ שמורמישע נאַכט, אַ פינצטערער הימל.
עס שלאָגן די כּוואַליעס צום ברעג:
ווער וואַגט עס צו שלאָפן, צו רוען אין דרימל,
ווען ס'טרייסלען זיך ימען אין שרעק?

אַ ריזיקער שאַטן פּאַלט אויף די כּוואַליעס,
עס ציטערט פּאַרנעפּלט אַ ליכט...
און פּלוצלינג — עס שטייט ווער, געוויקלט אין שמרצן,
מיט לויכערן, צאַרמן געזיכט...

די אויגן ווי שמערן, דורך נעפל דעם פייכטן,
ווי אייביקוימ-ליכט זייער פּלאַם;
אין חושך געזיכטן זיי זוכן, כּאַלייכטן,
די בראַנענע מאַמע ביים ים.

זי הייבט זיך אַרויס פון דעם טויער ביים האַפן —
אַ ריז אויף פּאַרגליינערטן שטיין...
ווער וועקט זי, ווער וואַרפט עס דעם ליכט, אַמ-דעם שאַרפּן?
געזאַנג ציטערט דורך איר געכייזן...

א דיכטערין זינגט אין דעם פינצטערן שמורעם —
באקאנט איז דאס ליד אירט, דער רוף;
עס אַטעמט מיט ליבשאַפּט, מיט שמאַלץ און גבורה,
אויף אייביק פאַרקריצט אין איר גוף...

עס צינדן זיך אָן די אותיות, ווי שייטערס,
דער פּאָקל אין נאַכט זיך צעגליט:
„א, האַלט זיך מיט גלאַנץ אייערן, פּוסטן, אויך ווייטער!
די היימלאַזע, מידע, מיר גיט!“

די בראַנזענע טאַמע צעלויכטן, צעוואַרעמט,
הייבט העכער דעם פּאָקל אין האַנט!
נאָר דאָ נעמען ווייניג רעווען און ליאַרמען,
ווי שדים צעהוליעט אין טאַנץ.

אין הושך עס שרייט ווער, עס קלאַנגן סירענעס:
„א, היט זיך! דאָ טרינקט זיך אַ שיף!“
עס קאַכט, ווי אַ קעסל אין פּלאַס פון גיהנום,
עס ברויזט און עס זידט אין דער טיף...

די כוואַליעס זיי ברומען, שמעטערן, שווימען:
„אווועק! אוועק פון דעם ברעג!“
נאָר ס'וואַכט די געשטאַלט פון ליכטיקע טרוימען,
זינגט העכער פון ליאַרעם און שרעק...

זי עפנט די אַרעמס און רופט אין דעם שמורעם:
„אָווער! אָווער צו מיין שיין!
אַ וועלט, אַ נייע, מיר האָבן געפּורעמט
פאַר אַלעס צו אַטעמען פריי!“

דער אינדול אַנמקעגן דעם גאַלדענעם טויער —
אין גראַמעס די פענצטער, די מיר...
„אהער! — רופט דער פּאַקל — ווילקאַמען, איר בויער!
איר זוכער פון פרייהייט — צו מיר!“

דער אינדול אַנמקעגן נעמט זיך באַוועגן —
עס רעדט ווער, עס רופט ווער פון דאַרט:
„מיר האָבן מיט יאָרן צוויק דיך באַגעגנט,
געצויגן פון פלאַמיקן וואַרט...“

מיר האָבן דעם גלי פונעם לאַמפּ אין דיין אַרעם
אין האַרצן געטראָגן מיט זיך.
געדינט אים פון וויכער דעם ביזן, דעם שטורעם,
ער זאַל ניט פאַרלעשן זיין ליכט!“

דער שיין פאַלט אויף אינדול און קרייציקט עס איבער, —
דורך גראַמעס דאַרט זינגט ווער איר ליד...
„אהער!“ — רופט דער פּאַקל, — „איר זייט מיר נאָך ליבער!
ווער האָט אייך אין גראַמעס פאַרזימירט?!“

עס קלאַנגן בירענעס, עס פייפן סיגנאַלן,
עס שלאָגן די כוואַליעס אין נאַכט.
א מעכטיק נעשטאַלמ געוויקלט אין שטראַלן,
די ברעגן באַדראַמע באַוואַכט.

אייב לינקאלן

יעדן יאר ווי מען דערמאנט דיין נאמען,
מען פרעפלט תפילות און מען זינגט דיר לויב.
און דו, וואס ביסט שוין לאנג געווארן ערדיש שמויב,
שטייט אויף אויפסניי און קוקט מיט טרויער-אויגן
אויף טויטן-פעלד, וואו ס'ליגן זין פון לאנד,
און בויגסט דיין קאפ, צעוויגסט דיין לאנגן גוף
און רופסט:
„גענוג!“

און ס'וואקסן אויס די מאמעס פון די זין און מעכטער,
און ס'רינגלען דרך ארום די מאמעס פון דעם פאלק,
און קינדערלעך באשטראלט מיט זוניקן געלעכטער
ווערן, ווי א שאל, דיין קול.
און פון אונטער קברים אויף די שניי-באדעקטע פעלדער
אין ווייטן מזרח, ווי אין מערב-לאנד,
עס הויכט זיך אויף דער אומבאקאנטער זעלנער
און שפרייזט אהער, צו דיין געשטרעקטער האנט.

דיין אויג ווערט קלאר, דיין טרויער ווערט א פאקל,
לייכט אויף אין פינצטערניש מיט ליכשאפט און מיט מומ.
דו ווערסט אויפסניי דעם הילך פון ביימער-האקן,
דו הערסט ווי ס'ריזלט זאפט אין שטאם, ווי בלומ.
שפרייטסט אויך די הענט צום אומבאקאנטן זעלנער
און פילסט דעם הייך פון זיינע יונגע יאר,
ווי זיי צאפלען אין דעם ווינט פון שנאה,
ווי זיי גלוסטן לעבן אויף דער וואר.

ס'קלינגט דיין קול אין הערצער פון מיליאָנען —
שוואַרץ און ווייס און ברויך און געל —
דערצאָרנטע זיי שטייען אויף און מאַמען
אַ נייעם שלום אויף דער וועלט!

איעדען יאָר ווי מען דערמאָנט דיין נאָמען.
אינצווישן שלאַכטן און מיט פולע פעק מיט רויב,
מען פרעפלט תפילות און מען זינגט דיר לויב.
און דו שטייסט אויף, באַטראַכט די טויטן-פעלדער,
די ערד, די טרערן-פולע קרוג.
און רופסט:
„גענוג!
זאל זיין גענוג!“

עס האָט געטאָגט

אין אַ קאלטער שנאה-נאַכט
האַבן זיך צוויי מענטשן
אויף וועגן אייניקע באַגעגנט.
זיך אָפּגעשמעלט, באַמראַכט,
דערקענט,
און געגעבן זיך די זענען.

אין דער מינוט,
האַט זיך שוואַרצער קנויל פון האַם,
זיי אויסגעברענטער אַש,
אויף וועגן גליטשיקע צעשאַטן,
און גייענדיק מיט פעסטע טריט,
האַט אין האַנט,
זיי האַבן אים צעמראַטן.

— מיר זיינען ברידער ! —
זאָגט דער ווייט-הויטיקער געזאַגט,
און אַ שמייכל, ווי אַן ערשטע זוניקע דערוואַכונג,
האַט די קנייטשן פון זיין פנים
מיט לויטער גושסקייט אָנגעגאַסן.

— מיר זיינען ברידער ! —
האַט דער שוואַרץ-הויטיקער געענטפערט,
צוויי שורות ווייסע ציין צעבלענדט,
און אַ דויטע וואַרעמקייט
דורך טונקלער הויט צעפלאַסן.

אין יענער שעה.
האָבן ערגעץ-וואו
פּייער-דראָסן, ווי שדים פלאַמיקע,
געטאַנצט.
לויט געזעץ (מיט פרומען גלאַץ און גלאַנץ).
עס האָבן פּייער-שטראַמען
גופים צאָפּלדיקע דורכגעשאַסן, דורכגעפלאַסן
און פאַרברענט.

... די גופים — שטאַר, פאַרקילט...
און אין דער טויטער שטיל.
נאָך איידער ס'האַט די קלאַנג
צעריסן שטוימען צער, —
עס האָבן צוויי מיט פעסטן קול
אין שנאה-נאַכט געזאָגט:
„זאַל זיין טאַג!“

דעמאָלט
האָבן ביימער-תליות זיך צעוויגט,
לעצט-געעהאַנגענע, פאַרפּייניקטע, באַוויינט.
און תּפּיסה-שלעסער מיט זשאַווערדיקע ציין
האָבן זיך צעקלונגען
מיט אַ מוראדיקן הייזעריקן קלונג;
און דורך די דיקע טורמע-ווענט
האַט אַמעב שטיקנדיקער,
קרעכץ פון קראַנקע לונגען.
געסמט דאָס וואַרט פון ליבשאַפט
אויפן צונג.

נאך ס'האבן אלץ די צוויי
האנט-אין-האנט געשפאנט.
און ס'איז געווען,
ווי מענטש פארלוירענער
וואלט פלוצלינג זיך אליין
אין זיין ברודערס אויג דערוען.
און ווען,
איינער האט דעם צווייטן
אויפן אויסגעברענטן אש געפירט,
האט ער געשפירט:
פון בימער ווערט דאס ווארט זיינס זיס,
די ערד איז איצט א ווארעמע, א לויכטנדיקע,
אונטער זיינע פיס.

— מיר זיינען ברידער, —
האבן צוויי עקשנותדיק געזאגט.
און נאך לאנגער, קאלטער נאכט,
עס האט געמאגט.

מאָרד אין מיסיסיפי

1.

מיין לאַנד, מיין לאַנד!
פריי און שטאַלץ דו האָסט דערקלערט,
אַז אַלע מענטשן זיינען גלייך.
ווי רייך דו ביסט געווען, ווי רייך!
אין אַלע ווינקלען פון דער ערד
אַ ים מיט ליכט האָסטו צעבלענדט!

איצט שפּרייט זיך טאלאהאסי-טייך
פינצטער פאַר מיין אויג.
וואו איך טו זיך ניט אַ קער, אַ בויג,
איך זע אַ ביקס, אַ ביימש, אַ קנוט,
איך זע אַ שוואַרצן ינגלס בלומ
אויף ווייסע הענט ...

מיין לאַנד, מיין לאַנד!
מיין לאַנד פון גרויסקייט אין פאַרנעם —
ווער האָט עס היינט אי מיך, אי דיד
פאַר גאַנצער וועלט פאַרטייעמט ?!

2.

מאָרד אין מיסיסיפי --
אָפּן פּרעך.
הויט-קאַליר
איז מאַס פון רעכט.
שוואַרץ איז עמעט לואיס הויט --
קומט אים טויט.

אין אַלע מעמפלען פון געזעץ
איז מענטשן-רעכט
פאַרשוועכט.
יאַרהונדערטער פון קאַמף און זיג
אַפגעווישט
אין אַן אויגנבליק.
דזשאַנגל רינגלט מיך אויפסניי --
בעסטיע הוליעט פריי.

קרבנות פון דעם כירגער-קריג
שפּאַנען צאַרנדיק איז מיין געמיט.
אַ נעגער-מומערס מוראדיק געוויין
שוידערט איבער דורות פּוין.
אַ פעטליע אויף אַ כּוים.
צי אַ שטילער טייך --
אַלע מיתות זיינען גלייך.

א שווארצן יינגלס טויט-געשריי
 וועקט מיין אלטן זיי.
 איך זע א גאד-קאמער,
 א בארג מיט שייך,
 א ליאלקע פון א קינד.
 א מאמע וויינט:
 „וויי און ווינד!
 וויי און ווינד!“
 שאַמנס רינגלען מיך ארום,
 הויבן דראַענדיק די הענט.
 איך פיל דעם פלאם וואָס האָט פאַרברענט
 די געשאַווענט;
 איך פיל די גבורה און דעם צאָרן,
 וואָס ווערט קיינמאל, קיינמאל
 ניט פאַרלאָרן.

טאלאהאסי-טייך שפּרייט זיך
 פינצטער פאַר מיין אויג.
 וואו איך טו זיך ניט א קער, א בויג,
 איך זע א שווארצן יינגלס גוף.
 איך הער זיין רוף, זיין לעצטן וואָרט:
 „מאַרד!“

מִיִּסִּיפִי

מיסיסיפי.

דו, שמאט פון מאַרד און טרערן!
עס הויערט איבער דיר
פון אורוואַלד דער רוצח,
דער קין-צייכן
פלאַקערט אויף דיין שמערן.
און וויפל ס'זאל דיין ריזן טייד
ניט וואַשן דינע ברעגן,
דאָס בלוט פאַרגאַסענע פון נעגער-זין
וועט שרייען דיר אַנטקעגן.

מיסיסיפי!

דיין ווייטיק און דיין שמאַנד
פלאַמען אין מיין האַרץ.
מיין לאַנד, מיין לאַנד!
זוי פינצטער, פינצטער-שוואַרץ דיין זינד!
פאַרבּרעכן דינער שרייט צו וועלם.
אויף דיין פאַן פון שמרייפן, יאָטערן,
אַ נעגערס בלוט,
אַ מזמערס טרערן.

די שפאָנען צופוס

1.

נעגער באַיקאַט אויף „באַטעס“ אין מאָנטגאָמערִי, אַלאַבאַמאַ

„וואוהין פאַרטאַג, וואו גייסטו, סעס?“
— צו דער אַרבעט גיי איך, מעס.
צו דער אַרבעט ביים ווייכן מאַן.
אַ מיילן זיבן, מן הסתם.
כ'דאַרף דאַרט זיין פינקטלעך אַכט,
שטיי איך אויף אינמיטן נאַכט.

„וואוהין פאַרטאַג, וואו איילסטו, לום?“
— צו דער אַרבעט כ'גיי צופוס.
רעמען דאַרף איך ס'גרויסע הויז,
פרעסן וועש פון קליין ביז גרויס.
כ'פאַר ניט מער אין אויטאָבוס,
ליבערשט זיעל איך גיין צופוס.

„וואוהין פאַרטאַג, וואו פאַרט איר, פריינט,
אין מאַשין צו זאַלבעניין?“
— צו דער אַרבעט פאַרן מיר
אַן דעם שילד פון הויט-קאַליר.
מענטשן-שטאַלץ אין האַרץ דערוואַכט,
פאַרט זיך פריילעך, פאַרט זיך לייכט.

באָסעס פאַרן היין און הער
 און די קאָסע איז שוין לער.
 אזא ווייטאָג, אזא שאַנד :
 ליידיק שטייט די לעצטע באַנק!
 און ספּעציעלער נעגער-באַם
 שטייט אויף ראָג פאַרלאָזן, פּוסט.

שוואַרצער טעם און ברוינע לום
 שפּאַנען, שפּאַנען היינט צופּוס.
 און אין אויטאָס זאלבעניין,
 פאַרן אלע זייערע פּריינט.
 וויסן מער נישט זייער אַרט,
 מרייבן באַסעס צו באַנקראַט!

ווערט אַ טומל, ווערט אַ גוואַלד :
 וואַרפן זיי פון אַרבעט באַלד!
 אין די תּפּיכורֶת זיי פאַרשיקן!
 ווי די ווערים זיי צעדריקן!
 האַנדלען שנעל און האַנדלען שמרענג!
 (וואוֹ-זשע נעמט מען אַרבעט-הענט ? !)

שוואַרצער טעם און ברוינע לום
 שפּאַנען, שפּאַנען היינט צופּוס.

אָטערין לוטי

אָטערין לוי,
איך זע דיך אזוי קלאַר,
דיין הנעוודיקן פנים,
די גלאַט-פארקעממע האַר;
איך זע דיין ליבן שמיכל
און פיל דיין שמרענגע וואַר —
אַ, שוועסטער אין פארפאַלגונג,
איך זע דיך אזוי קלאַר!

דער טרויער אין דיין אויג
איז מיר דאָך גוט באַקאַנט:
אַמאָל, אין אַלמן צאָרד-לאַנד,
בין איך געווען אַ קינד
פון אַ יידיש הויז
און האָב, ווי דו, געפילט די ביימיט
פון אומרעכט
אויף מיין הויט.
אַ, שוועסטער אין פארפאַלגונג, —
איך פיל דיין גויט!

ווי דו, איך האָב געגארט
לערנען, וויסן.
און כאָטש מיין הויט איז ווייס
און דיינע — שוואַרץ,
עס זיינען ניט פאַרהיילט אין איר
די ריסן
פון יענע יאָרן, מען,
ווען אַ בענקשאַפּט ס'האַט געוועקט
אַיעדע הויכשול-מיר.
אַ, שוועסטער אין פאַרפאַלגונג,
איך בין מיט דיר!

בטחון און עקשנות
איז שמענדיק דאָך געווען
מיין פאַלקס געווער.
ניט איך און ניט דו פאַרלאַנגען רחמנות,
נאָר גלייכע, שטאַלצע מענטשן-ווערט.
איך קען דיין מוט און דיין געמיט,
דיין קעמפּערייטע, הייסע יואָר —
אַ, שוועסטער אין פאַרפאַלגונג,
איך זע דייך אזוי קלאַר!

הייליקע געשטאלטן שטארבן קיינמאל ניט

אין אנדענק פון די ראזענבערגס

א.

אויפן הארטן בעמל כ'זע זי זיצן,
דער שיינער קאפ מיט שמרייפן ליכט באדעקט,
מיט הימל-שיין צעשנימענעם אויף פאסן
פון גראטע-פענצטערל ביים בעמל.

זי האלט א בריוו פון דזשוליוסן, איר ליבסטן,
אין ווייכער, אין מומערלעכער שוים.
זכרונות זיסע פלאטערן ארום א היימיש הויז.
געלעכטער קינדערשער קלינגט-אפ דורך דיקע ווענט —
די טרערן רינען שמיל ... דאס הארץ פארקלעמט.

און מיטצמאל גיט צארן זוי א פלאם א ברי —
ניין, עס טאר גיט טרויער סמ'ען איר געמיט!
דער שונא קען גיט טויטן ס'זארין מיט מיט געשמאלט.
גיט פארשעמען וועט זי אירע זין, איר פאלק.
מיט עקשנות גליט זי, ווארט אויף צייכן, ווארט —
וועט זיגן די גערעכטיקייט, צי בלייבן אפגעטארט?

ב.

עס דריקט די איינזאמקייט אין צעל, די בענקשאפט נאך די ליבסטע,
איר ליבשאפט איז א רייטע רויז אין א מדבר וויסטן.
פאלט זי צו צו דזשוליוסן בריוו, ווי דארשטיקער צו ברונעם,

זי שפירט, ער שטייט דא לעבן איר און האלט זי אין די ארעכטס...
עס גלעט זיין קול, ער רעדט צו איר מיט צארטקייט און מיט
טרויסט.
זי שפאנט מיט אים, זי וואקסט מיט אים אין גבורהדיקער גרייס...
אמ פליט זי באלד אוועק מיט אים צו זייער נעסט אהיים —
עס שרעקט ניט מער די שוימן-צעל, זי איז ניט מער אליין.

זיער בריוו זאגט אן :
זיי האבן פריינט — פיל מיליאן.
די וועלט וויל פריידן, די וועלט איז מיד פון האס,
און זייער אימשולד ווייסט איעדער מענטש אין גאס.
דער אמת איז בלוז איינער און פרייהייט איז זיין ציל,
דער שקר נוצט דעם תליון אין זיין בלוטיק שפיל.
נאר זאל זי זיך ניט זארגן, וועלט-געוויסן מאנט,
מען וועט זיי ניט דערמארדן ווי די זעקס מיליאן!

זי שמייכלט שמויל צו זיך, ס'זעשמראלט זיך איר געשמאלט,
די צעל ווערט פול מיט קלאנגען, מיט שאמנס יונג און אלט.
זי שפירט דעם הייסן אטעם פון מיליאנען פריינט
אין לענדער איבער ימען, אין שמאטן ברייט און פריי.
די תפיסה-ווענט פארשווינדן, טרויער, פיין צעגייט,
א שיר-השירים זינגט זי צו ליבע, לעבן, פרייד.
צום אמת, וואס וועט זיגן, ווען די נאכט פארגייט.

זי נעמט פאפיר און פען און שרייבט א בריוו צום מאן.
איך זע איר קאפ דעם שיינעם, כ'זע איר בלייכע האנט.
און פלוצלינג ווערט מיר שרעקלעך : כ'זע דעם שוימן-שמול ..
דער תליון ווארט ... דער שטראם איז גרייט ... דער ריכטער גייט
אין שול ...

א, ברודער, מיין ברודער! א, שוועסטער, מיין שוועסטער!
 פארוואס ברענגט מען אים די שענקע, די בעסטע? ...
 פארוואס איז באשערט אייך דער גרויזאמער פוין
 פאר אלע מנובלים א קרבן צו זיין?
 פאר וועלכע זינד, פאר וועלכע זינד?
 אייער אימטולד לויכט, ווי שמייכל פון א קינד.
 אייער ריינקייט פינקלט, ווי א טראפן טוי.
 אייער ליכשאפט בליט אין יעדער בלוט און בוים.
 ניט שוין-זשע איז פארקוילט. פארברענט א-מ-די פראכט?
 אוי, פינצמער, פינצמער גידערט איבער אונדז די נאכט ...

אייעדער מסור שיפעט ווי א שלאנג.
 קיין, ברודער-מעדדער, ווערט א העלד אין לאנד.
 שרעק פארשמעלט די אויגן, פארשטאפט דאס מויל, פארבינדט
 די הענט,

גערעכטיקייט באליידיקט אויסגעלאכט, פארשעמט.
 אונטער ריזן-קוימענס וואפן ווערט געשמידט —
 ווידער שפאנט געשפענט פון מאַרד, רוצח פון דעם ייד.

פארצימערט כ'שמי, דערצאָרנט. שקר יובלט, לאכט ...
 און פלוצלינג: מענטשן-כוואליעס פלייצן אין דער נאכט.
 מענטשן-קינדער, ווי צעברויזטער, גרינער וואַלד
 אין א נאכט פון שטורעם, שרעק און געוואלט.
 אין די אויגן — טרערן, און אין האַרץ א ליד:
 „הייליקע געשטאלטן שטאַרבן קיינמאל ניט!“
 טראַגט זיך עכאָ ווייט און ברייט, קלינגט אין זייערע טריט:
 „הייליקע געשטאלטן שטאַרבן קיינמאל ניט!“

ד.

עס טראָגן מיך די כוואַליעס מיט אימפעטיקן האַסס,
אַ ים האַט זיך צעבויעט אויף דער ברוקלין-גאַס.
עס קומט דאָס פּאַלק באַוויינען הייליק פּאַר.
אין זייער העלדנמוט געפינען טרייסט אויף לאַנגע יאָר.
עס איז דאָס פּאַלק געקומען אויסשרייען דעם צאָרן.
צו זיך אין האַרץ פּאַרנעמען, וואָס עס האַט פּאַרלאָרן.
פּאַרפייניקטע, זיי בלענדן, שרעקן היליון. קאַמ,
עס האַט אויף זיי דער טויט קיין שליטה ניט געהאַט.
עס איז דאָס פּאַלק געקומען ברענגען זיי צו רו,
עטלס פנים שטראַלט און דזשוליוס שטייכלט צו...
זיי כוואַליעס פון אַ ים, עס רוישט אַ גאַנצע נאַכט,
דאָס גרויסע האַרץ פון פּאַלק איז צאַרנדיק און וואַך.
און ווען די זון גייט-אויף, דער טאַג איז הייס און קראַנק,
די גוטע מאַמע-ערד נעמט-צו דאָס אויסטערליש געשאַנק...

און אין פּאַלקס-זכרון זיי שטייען אויף פון טויט
און שפּאַנען העל-צעבלענדטע אין דער אייביקייט.
און דורות ווייטע שמוינען, וואַנדערלעך פּאַרגאַפּט
פון עמלט שיינקייט, גלויבן, פון דזשוליוס מוט און קראַפּט.
און ווייטע דורות לערנען אַנדזער שווערן עול:
אין יעדערער צעשיידונג ס'וויינט נאָך עמלס קול;
אין יעדן קאַמף פּאַר שלום, פּאַר ערלעכקייט פון מענטש.
זילכט-אַפּ דזשוליוס מראַט פון צווישן תּפּיסה-ווענט;
און וואו עס רופּט אַ מינשט פון זיין טיפּטשער טיף,
דאַרט צאַפּלט די נשמה פון זייערע תּפּיסה-בריוו.

דער חתן איז אַ סאַלדאַט

5

מלחמה און שלום

איך זע די צוקונפט שפאנען

איך זע די צוקונפט שפאנען
אין רעש און בלייז פון שמעט.
זי פליט מיט עראפלאנען.
מיט היינט זי טרייבט געוועט.

און אין זיי הימל-ספערן
זי שיכט ארויף דאקטור!
איך זע זיי צווישן שטערן
קריוון ווי פלאנעט.

איך שפאן אריבער צייטן
און פלי אין רונדן רויב,
נאר אויך אין אומענד ווייטן,
איך טראג העם מענטשנס טרוים.

עס צאפלט הארץ און רענט זיך :
וואוהין דער פלי, ווי ווייט?
עס לאקערט און עס שרעקט מיך :
איז היינט שוין צוקונפט-צייט ?

פארוואס-זשע הער איך וויינען
א קינד אויף שוועל פון נויט?
און צווישן חורבות, שטיינער,
שטייט-אויף געשפענעט פון טויט.

איך זע ווי ס'שיסן פלאמען
און הער מלחמת-רוף,
און שמרצלונג פון אטאמען,
ווי וואלקן אין דער ליפט.

ביז וואנען דען, ביז וואנען,
די רשעות און די שרעק?
איך זע די צוקונפט שפאנען —
צו קריג? צו שלום-ברעג?

איך בין אויפגעשטאנען

איך בין אויפגעשטאנען נאך א שווערער נאכט א בייזער.
אין מיין צימער האט דער ווינט דורך שויבן פינצטערע געקלאפט.
די רעגנמראפנס האבן ניט שארוניגט מיין אויער,
געזאמעקט ווי אפגעריסן בלעך אויף דאך.
איך האב געוויינט, אין חושך כ'האב געשריגן :
הער אויף! הער אויף! דו מאכסט מיך קראנק!
און ערגעצוואו געזוכט א ליכט צום צינדן,
און ערגעצוואו געזוכט א נאענטע האנט.

דו ביסט געשלאפן אין דער נאכט פון הישך,
עס האט דיר ניט געארט דער ערדס געווייט.
דער פריילינג האט שוין ערגעץ ווייט גערוישט דארט,
אויפגעוועקט איעדן גראז פון הימער שמיין.
נאך דו האסט ניט געפילט דעם ווייטיק
פון אן אפגענארטן צווייג, פון א טייד פארשפארט אין גיין;
האסט ניט געהערט און ניט געטאן און ניט געוועקט זיך
אפילו ווען דער דונער האט א קלאפ געמאן דיין היים.

איך בין אויפגעשטאנען איירער ס'האט גענומען מאגן
און האב דערזען דיין בוים ביים הויז אין פלאס.
די דארע צווייגן זיינען קנאקנדיק געפרייגן,
געיאגט זיך ברענענדיק. אזעק פון שמאס.
געווייכט דעם דאך, די מיר, די פענצטער,
דעם פלויט וואס מילט דיך אפ פון שכנס מיר,
און מיטצומאל איך האב דערזען אין פלאס דיין קינד דאס
קלענסטע —
נאך דו — דו שלאפטסט נאך אלץ -- דו ניסט זיך ניט קיין ריר.

א, מאמעניו, זאג מיר . . .

- א, מאמעניו, זאג מיר, א, זאג מיר פארוואס
דו שוידערסט, ווען ס'הערט זיך פון ווייטן א שאם?
און קוקסט אויף דער וואנט, וואו אין גילדערנער ראם
עס שמייכלט מיין אנקל, דער קארפאראל מאם,
און נעמסט מיך ארום און דריקסט מיך צום ברוסט,
ווי וואסט אים געשיקט זיך אונזו ביידן א גרום.
- א, קינד מיינס, מיין אוצר, מיין איינציקע פרייסט!
א זומער, א ווינטער, א פריילינג פארגייט.
עס שרייבט מיר דיין פעטער: געפאלן זיין פריינט
ביים שפיץ פון א בערגל, ביים „הארצווייטיק" ראנד . . .
א צווייטער — פארלוירן די זיכ אין די הענט,
זעם דריטן ער האט שוין דארט מער נישט דערקענט . . .
- א, מאמעניו, כ'לערן פון העלדן אין שלאכט,
פון גבורה און גלפוייע און כבוד אין מאכט.
א קניף מיר, איך בעט דיך, א ביקס, א מונדיר!
מיין חבר די יאמלעך, ווי זעלנער, מושמירט.
איך וואקס אזוי שנעל, כ'וועל זיין א סאלדאט.
א העלד, ווי מיין טאטע — געשיקט און געוואנט.

— א, זונעניו ליבער, דו וואָסט ניט צו-שנעל!
א, וואָרט ביז דער הימל וועט ווידער זיין העל!
נאָך פאַר דיין געבורט, אין נאַכט פון דעם בליץ,
געפאַלן דיין פאַטער אין קאַמף מיט פאַשיסט.
נאָר איצט איז זיין זיג — א יתום, ווי דו,
די וועלט — אַן אלמנה — אַן פרייד און אַן רו ...

— א, מאַמעניו, זאָג מיר, א, זאָג מיר אַצינד,
וואָס ציימערסטו, פלאַמערסט, ווי האַרבסטיקער ווינט?
איך זע אויפן פילם האַרמאַטן פון שטאַל,
און טאַנקען און פליער און באַמבערס אַן צאַל;
צעבראַבענע הייזער, צעשנייטערמע ווענט,
און זעלנער מיט טראַג-בעט צום פייער געווענדט.

— א, זונעניו ליבער, ניט קוק אויפן בילד!
צי איז דאָס מיין ברודער, וואָס שרייט אַזוי ווילד?
צי איז דאָס דיין פאַטער פון קבר אַרויס,
אין גרויל פון פאַרשרפּטן גוף לעבן הויז?
און די, וועלכע וויגט זיך מיט קינד אויפן האַנט —
בין איך דאָס די מאַמע ביי חרובער וואַנט? ...

— א, מאַמעניו, וויין נישט, מיך שרעקט דיין געוויין.
איך וועל שוין אין זעלנער ניט שפילן זיך מיין ...
נאָר זאָג מיר, פאַרוואָס און זאָג מיר וויפיל
דערוואַקסענע שפילן די גרויליקע שפיל?
זיי שרעקט ניט קיין בליט? זיי אַרט ניט קיין טרער?
א, ווער צינדט די שריפה? זאָג, מאַמעניו — ווער?!

1952

א מאמע שרייבט א בריוו צום פרעזידענט

א מאמע האט א בריוו צום פרעזידענט געשריבן.
איר זונס מעדאל איז אויפן טיש געלעגן,
מיט מויטן גלאזן געגלאצט אייף שטול און ווענט.
די פוסטע איינזאמקייט פון צימער האט געשריגן,
זעם מארך געריכט, דאס איז מיט מרעד געבלענדט.
און די מאמע האט מיט צימערנדיקע הענט
די פען איבערן פאפיר געפירט,
די צוואה פון איר קינד
אויף ווייסן בלאט מיט שווארצן טינט
ווי שווארצע ליכט געצונדן.

און מיטאמאל האט אויפגייי א גאס געטאן
דאס בלוט פון זיינע וואונדן.

די שטוב האט זיך צעווינגט
ווי אין שטוועס אויפן ים א שיף,
און די מאמע האט דערשפירט:
איר זון שטייט לעבן איר
ער רעדט צו איר. זי זערט זיין קול.
ווערמער שארף ווי שטאָל,
האָבן אָפּגעהאַקט אַ קלונג געשאַזן:
„ניט וויינען מאמע! מאן! קדאג-אן!“

און פון אונטער בלאַטעס, שניי און אייז,
פון פעלדער אויפגעגאנגען מיט רויםן רייז,
עס האָט אַ כאָר פון פיל מידיאַן
אין האַרץ צעווייטיקטן אַ קלונג געטאַן:
„גוט וויינען, מאַמע! מאַן! קלאַג-אַן!“

... דעם חגל לידיקן זי דריקט צום ברוסט ...
אין שמוכ איז שמיל. די שמוכ איז פוסט.
די אויגן טרוקן. אויסגעווישט,
זי נעמט מעדאל אראפ פון טיש
און לייגט אים אין קאַנווערט.
זי הערט
אַ זייגער שלאָגט, זאָגט-אַן אויף מאַג,
„אומזיסטע שחיטה“ — גיט אין מאַרד אַ יאָג.
„אַ קריג אַן זינען“ — גיט דאָס האַרץ אַ כליפ.
זי מאַמע
פאַחדריקט ביז בלוט די ליפ
און מיט צאַרנדיקע הענט
זי שרייבט אַ כרוז צום פּרעזידענט.
1952

דעמבעס אין שטורעס

א וואלד צימערט אויך, ווען עס בושעוועט שמורעס :
ער טרייסלט זיך, ווייטיקט און — גרינט ...
פארווארצלט און מיף זיינען ביימערשע שמאמען.
עס קאן זיי נישט ברעכן דער ווינט !

דער וויכער רייסט בלעמער אין שמייסט איבער צווייגן,
ער פילדערט און ליצערעמט און שרייט ;
עס וויינען די ווערבעס, עס זיפצן די סאכניעס :
„צי איז נאך דער פרוילינג אלץ ווייט ? !“

זי שוואכע, די געלע, די בלעמער פארדארטע,
זי ערשטע זיי פאלן צום גרונט ...
זיי ליגן און פוילן אין בערג אנגעשארטע
און שפרייטן גערוד, ווי א זומפ ...

נאך דעמבעס זיי ווייגן זיך, ברוטען מיט גבורה,
זיי וואקסן נאך העכער און פעכטער אין שמורעס.

דער חתן איז אַ סאַלדאַט

ער איז צוואַנציק, אַכצן — זי,
טאַטע-מאַמעס קרוין און מי.

פאלדן-פלימער, פלאַטער-פרייד
אין דעם לאַנגן חופּה-קלייד.
כלה-שלייער — זיס-טוב-שיין —
פינקלט אין דעם קידוש-וויין.
פול דאָס אויג און פול דאָס האַרץ,
נאָר עס דאָרשט און נאָר עס גאַרט.
טרינק-זשע, כלה, טרינק צו זאַם!
ס'איז דיין חתן אַ סאַלדאַט.

ער איז צוואַנציק א. א. זי. זי. ..

בלומען ווינקען, סמענגעס שיין
וויקלען חתן-כלה איין.
יונגער פּרילינג, פּריש ווי טוי,
און די אויגן פּיינט אַווי.
ליבע-צימער זיס און וואַר,
שפעט די שעה און קורץ די נאַכט.
קוש דיין ליבסטע, אייל זיך, יאַם!
ס'וואַרט די באַן צום קעמפּ, סאַלדאַט.

ער איז צוואַנציק א. א. זי. זי.

„ווי די זון, מיין קינד, דו שיינסט.
זאל דיין מזל לויכטן היינט!
זאָסט אַ כלה, אַ בריליאַנט!
כײַנעס דיין אַרעם אין מיין האַנט.
פיר דיך אונטער חופּת־צעלט,
איצט פאַר אייך די האַנצע וועלט.
און דאָס רינגל, רונד און גלאַט —
נאַר ביסל, קינד מיינס, אַ סאַלדאַט“

ער איז צוואַנציק א. א. וו. . . .

„אוצר מיינער, מיר פאַר דיר,
פון דער זופּה פירט אַ מיר
צו דער ליכשאַפט פון אַ היים.
אזי, מיין קינד, דו בלייבסט אַליין
און דיין ליכטטער ווייב אַוועק,
ערגעץ אין אַ פרעמדן העק,
אין געפאַר, מיר און מאַם,
ס'איז זיין חתן אַ סאַלדאַט“.

ער איז צוואַנציק א. א. וו. . . .

מזל־טוב! זאל זיין מיט גליק!
שאל, טרומייט! שפּיל־אויף, מוזיק!
קינדער מיינע, ליבע צוויי.
אין אַ וועלט פון האַס און וויי,
ווי אויף בוים דער יונגער צווייט,
זאל שוין אויפגיין מאַט פון פריד
און פאַרניכטן ביקם, האַרמאַט —
ווערסטו, קינד מיינס, אויס סאַלדאַט.

ער איז צוואַנציק א. א. וו. . . .

שפילט-זשע, קלעזמער! פידל, שפיל!
יארן שוין פארפלוין פיל.
אונדזער יוגנט אין די צוויי.
אונדזער שררים און מארגן-פרייד.
לאמיר טאנצן אין א ראד,
פריילעך, לוסטיק, האפ, האפ, האפ!
אונדזער פרוכט איז זיב, געטימאק —
נישט פאר שחיתה א סאלדאט!
ער איז צוואנציק א. אז. וו. . .

שטראלן שפיגלען אויגן-גלאזן,
היים דער אשעס ווי דער טאנץ.
הענט געקיימלט אין א רינג,
פיס צעפלוין לוסטיק, גרינג.
שנעלער, שנעלער, מאנן צום טאקט!
לעבן, ליבן האסט געוואנט,
און א חלום לאנג געהאט:
זיין פון פרידן א סאלדאט.
ער איז צוואנציק א. אז. וו. . .

הייסער, שטארקער שלאגט דאס הארץ.
ער איז שלאנק און זי איז צארט.
מאן און פרוי און קינד אין איינס.
שפילט, קלעזמארים, אויף א שיינס!
מיינע קינדער, ווי א בליב,
און א פעלקער-פריילינג קומט!
בליט דארט אייביק טיזים און טאט —
ס'איז אויס טיט קריג — ביסט אויס סאלדאט.

פרעג, מיין קינד

„פאררוואס האָט ער געהרגעט?“
דו פרעגסט, מיין קינד, און קוקסט אויף מיר
מיט תמימותדיקע אויגן.
איך וואָלט צום ברוסט צארט אזוי דיך צוגעצויגן
און אויסגעקושט דיין יעדן גליד.
נאָר דו, מיין אַכט-יאָריקער, קליינער ייד,
דו מענטש פֿון מאָרגן,
ביסט פֿול מיט זאָרגן.
דו וואַרטסט אויף ענטפּער לאַנג.
און איך — פארשעמט — ווי וואָלסט געכאַפט מיך ביי דער האַנט
פֿון אַ פארברעכן —
שווייג.

היינט, אַ, היינט דו האָסט צום ערשטן מאל געזען
זוי מענטש האָט מענטש אינמיטן גאס געשאָסן.
אַ המון איז אָנגעלאָפֿן,
געשמעקט זיך אַרום הרוג ווי אַ רינג,
נייגעריק געפרעגט:
„וואָס האָט פּאַסירט? וואָס האָט געמאַכט?“
מיט אַ פּייף און קלונג
איז אָנגעפּלויגן אַמבולאַנס
און איך האָב שנעל גענומען דיך ביים האַנט.
זוועקגעפירט אַהיים,

דו זאלסט ניט זען
דאס בלומ וואס האט באפארבט דעם טראמוואר
און איז אין רוימע רימשקעלעך איבער גאס געפלאסן.
(א רויטער שטראס, א ווילד געבורם,
דא און דארט און אומעטום...)

„פארוואס האט ער געהרגעט?“

איך גרייט צום טיש דאס אונטברויט
און אלץ וואס בינעם אין האנט
איז אפגעשפריצט מיט העלן רויט,
ווי ס'וואלט מיין אויג
פון אלע פארבן בלויז דערקענט
די פארב פון בלומ אויף א רוצחם הענט.

איך טראכט פון ערשטן מאלפרייטע-מיש,
דעם פאטער-מאטער פון מיין מין —
צי האט ער אויך, ווי מיר, פארציקט
זיינע טעכטער, זין?

אזוי פיל שוין מיליאנען יארן,
אזוי פיל דורות פארגאנגען און געבארן,
אזוי פיל זין אין שלאכטן בלוטיקע פארלארן,
אזוי פיל אומגעבראכט, פארברענט,
א, קינד מיינס, אין דיינע אויגן
דער פרעג-צייכן ברענט.
און איך בין שמום.
איך זע נאך אלץ דאס בלומ וואס רינט
רא און דארט און אומעטום.

„פארוואס האט ער געהרגעט?“

דו ווארטסט אויף ענטפער, ווארטסט.
 אזוי פיל ענטפערס אפגעצאמט.
 קום, זעץ זיך, קינד, צום מיש.
 צי זיינען מיר פון אורמענמש בעסער?
 מיר עסן דאך מיט לעפל, גאפל, מעסער.
 זע: די שטוב, דער לאמפ, דאס ברויט,
 די ביכער אינעם שראנק,
 די בילדער אויפן וואנט,
 די ראדיא, מעלעווויזע —
 ירושה פון מיליאנען יארן
 און פון מיינע קורצע טעג —
 איז דאס, אס דאס זען מיינ פארמעג
 וואס איך וועל לאזן דיר, מיינ קינד?
 און וואו איז דאס בילד ווארט,
 וואס גייט אנטקעגן מארד און זינד?

(דאס פנים פון דעם טויטן — שטאר...
 כלום-געפארבט דער טראטואר...
 א רויטער שטראם, א וילד געברום
 דא און דארט און אומעטום...)

„פארוואס האט ער געהרגעט?“

אזוי פיל ענטפערס שוין געהערט
 און זאמד פון צייט האט זיי פארווישט.
 געבליבן איז דעם מענטשנעם ווערט --
 זיין לעבן הייליק איז.
 „קום, זעץ זיך, קינד, מיט מיר צום מיש
 און לאמיר עסן אונטברויט.
 ווער טויט איז — דער איז טויט.“

נאָר ס'וויל קיין אַוונטברויט ניט עסן
מיין קליינער מענטש פון מאַרגן.
ער האָט געזען אין גאָס אַ מאַרד
און קאָן עס ניט פאַרגעסן.
איך נעם אַרום זיין שיינעם קאַפּ
און קוש אים אַויס די אַויגן:

„פאַרוואָס ער האָט געהרגעט, פּרעגסטו?“

מיד נעמען טרערן וואַרגן ...

„אַ, פּרעג, מיין קינד, און פּרעג און פּרעג!
אַ, הער ניט אויף צו פּרעגן!
און קריגסטו ניט דעם ענטפּער היינט.
דו זוך אים און באַגער אים.
און טרייב אַוועק די ק-אַ פון שרעק.
ווייל הייליק איז דאָס לעבן.
עס וועלן קומען נייע טעג
און דיר דעם ענטפּער געבן.“

איך געדענק א טאג

דער וויסער בארג אין הינטער-הויף
דערמאנט אן סמאלינגרעדער שנייען.
עס וואָיעט ווינט, ווי וואָלף אין וואַלד,
און שרעקט מיט פראַסטיקע זאָווייען.
צי זיינען יאָרן, ווי די פייגל,
דאָ הינטערן באַרג פאַרפלויען?
צי שמרצלן זיי אין פראַסט. ווי שמערן,
און בלענדן מיינע אויגן?

כיגעדענק א טאג, כיגעדענק א נאכט
פון יאָמער, פון און גרוילן;
פון שריפות העלישע און באַמבע-קראַך
און דראַטן שמעכיקע און גופן-קוילן...
עס צאָפלען תליות, קברים וואַקסן
אויף אלע וויסמע וועגן,
און טרעין, בלוט — א ים וואָס זידט
און פליצט אַריבער ברעגן...

עס וואָיעט ווינט, ווי וואָלף אין וואַלד,
עס הוילען פראַסטיקע זאָווייען
און מענטש אנשקעגן הוי בעוואַלט
אין סמאלינגרעדער שנייען...

אין אייז געשמידט די גאס, דער טויר,
נאָר אין די חורבות פונקען לייכטן :
דאָס מענטשלעך האַרץ איז הייס און וואָך
אין גלויבן צינדט דעם מוט אין שלאַכטן !

און פלוצלינג זע : דאָס אייז — עס קראַכט !
אין שנייד-געווירבל — הונדער-קלאַנגען !
גיגאַנטן מראַגן זיך מיט קראַפט
און ברעכן בערג אין בלייז-געראַנגל !
און קייקלען זיי, ווי ריון-ווענט,
אויף בלוט-אַוויפטע נאַצי-ראַבן —
מיט שטאַל משהיתים זיי צוזאַמען
אין אַוואַלאַנש באַגראַבן !

כ'געדענק דעם טאָג, כ'געדענק די נאַכט
פון סטאַלינגראַד-נצחון.
געבליט האָט מאַזי אין פעברואַר
און יום-טוב — אינדערוואַכן.
ס'האַט זון געשיינט אינמיטן נאַכט,
געזונגען האָבן גאַסן —
א פרייד אַזא, א ליכט אַזא,
צי קאָן מען דען פאַרגעסן ?

איך טראָג ניט קיין טונקעלע ברילן

איך טראָג ניט קיין טונקעלע ברילן,
איך זוך ניט אין זונען קיין פלעק —
מיאזי גלויביק מיין טראַט און מיין ווילן,
איך קעמף מיטן אומזין פון יערען.

איך לויף ניט פון מבול אין ווייטן,
באַזאָלמין זיך הייך אין די בערג —
אַ דאַמבע איך שמיד קעגן ליידן,
זאָס דראַען פאַרפלייצן די ערד.

איך זינג ניט פון טרויער באַשערטן,
איך לעכץ ניט נאָך אומקום און טויט —
איך זינג פון מענטשלעכע ווערטן
און רוף צו געווינען די פרייד.

איך טראָג ניט קיין מאַסקע אויף פנים
און שפיל ניט מיט ווערטער פון האַס —
איך רוף צו דערקענען די שונאים,
באַפרייען דאָס ליכט אויף מיין גאַס.

איך מעסט ניט מיין פריינטשאַפט מיט קוואַרטן
און וואַרש ניט ווען הימל איז גרוי —
פאַר מענטשן איך פלאַנץ דאָ אַ גאַרטן,
אַ בנין פון פריידן איך בוי.

איך קרייך ניט אין פינצטער. ווי זאָדעס,
מיך שרעקט ניט פון דונער דער קלאַנג —
איך רוף דורך דעם ברויזיקן שטורעם:
די ציגל צום בנין דערלאַנג!

אין אַ טאָג פון זון און פרידן

קארשן רייפן אין מיין גארטן,
אין אַ שטאַט פון שטאַל און שטיין.
צווישן גרינע בלעמער, קארשן
ווינקען זאפטיק, מלא חן.

אין אַ טאָג פון זון און פרידן,
נייער האַפענונג אין לאַנד,
הינטער וואַנט פון רויטן ציגל.
כ'האַב דעם קארשן-בוים געפלאַנצט.

ווי אַזע אין אַ מדבר.
גרינט מיין גארטן צווישן שטיין,
רופט מיך רוען אין זיין שאַטן,
ווען, אַ מידע, כ'קום אַהיים.

אין אַ טאָג פון זון און פרידן,
רוף איך קינדערלעך צונויף,
וואַרף פון בוים די רוימע קארשן,
כאַפן הענטלעך, קלייבן אויף.

שאַלט אַ קלינגענדיק געלעכטער,
קינדער-פלאַפּל און געזאַנג.
און מיין בוים אין זון צעבלענדטער,
שפּרויט זיין שמרצלנדיק געשאַנק.

היינט איז טונקל אין מיין גאַרטן —
שוואַרצע כּוואַרעס טראַגט אַ ווינט ---
שטייט מיין קאַרשן-בוים דערשראַקן,
ציטערט, וויינט זיך הער און היין.

רינגלען מיך אַרום די קינדער,
בעבן זינגען זיי אַ ליד,
וויינן זיך, ווי בוים אין שטורעם,
איך — אַ יונג-וואַנט — אינדערמיט ...

זינג איך זיי פון זון און פּרידן
אין אַ שמאַט פון שמאַל און שטיין;
פון אַ קאַרשן-בוים צעכייטן,
ווען דער שטורעם וועט פאַרזיין.

דער רוניער טיש

.1

מען האט געקלאפט א גאנצע נאכט,
א רונין מיט אויף שנעל געמאכט.

געזעגט, געהובלעוועט דאס האלץ,
צונויפגעשרויפט מיט שרויפן שטאל.

מיט זאמד-פאפיר פארגלעט די קריצן,
און אויסגערונדיקט אלע שפיצן.

זשענעווע-טייך האט שטיי געפלאסן,
אויסגעצימערט ווי פון שאסן.

און וויהער איינגעדערעמלט, פריש —
געחלומ'ט פון א פרידן-טיש.

.2

די זון באגילדט „מאנבלאזן“ דעס בארג,
ס'בליצט-אויף דער שניי אויף „יונגפראו“ קארק.

עם שמיש דער מיש אין זאל פון רייד
און ווארט אויף בשוויי, ווארט אויף פרייד.

די אויגן, אויערן פון וועלט
אויף אט-דעם מיש דא אַנגעשטעלט.

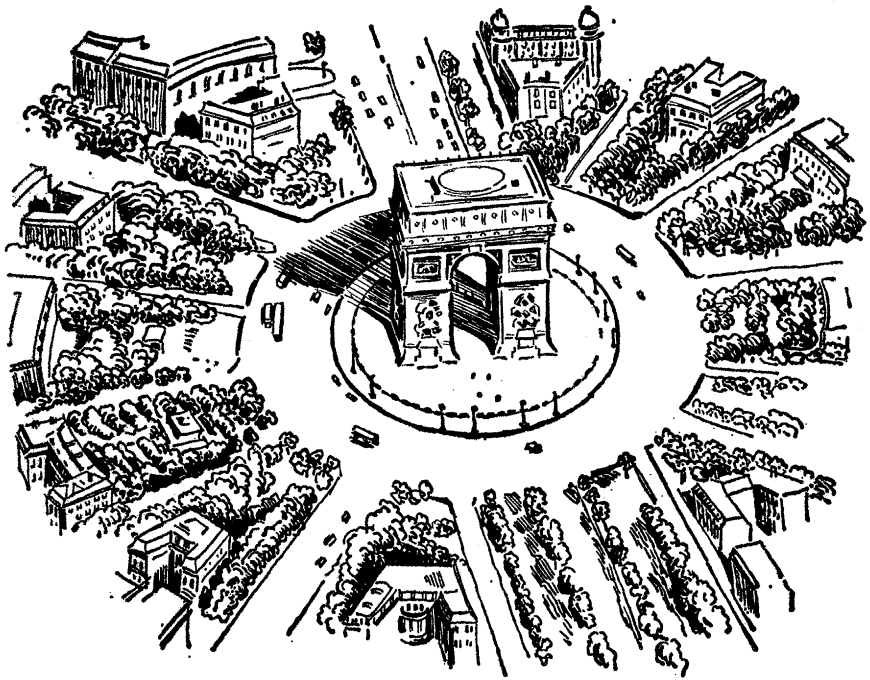
דורך פענצטער שמעקט דער ביזן צענדליט,
דא ריידן מענער קריג און פריד.

און מיטאמאל ווי סיוואקסן שפיצן,
ווינקלעך צווישן די וואָס זיצן.

דער רונדער מיש ווי רונדער בדוים,
צעקעטמלט ווערט אויף ווייב און רוים.

ווי שאך-ברעט פול מיט קלוגע גענג,
און פלוצלינג ווערט דא זיצן ענג.

די אויגן, אויערן פון וועלט
אויף דעם מיש דא אַנגעשטעלט.

אַנאָן אײַד קוק

6

יאָרן, יאָרן

יאָרן, יאָרן, הייסע יאָרן!

יאָרן, יאָרן, הייסע יאָרן —
וויפל פרייד און וויפל צער!
האָב איך אייך דען אָנגעוואָרן?
זינגט איר דען ניט אין מיין האַרץ?

אָך, די שמורעס און די דונערס!
אויפגעטרייסלט מייע טעג,
פונקען, בליציקע געצונדן,
שמערן העלע אויף מיין וועג.

וויפל פריינט געטרייע, שיינע!
וויפל וואונדן פון פאררעט!
אָ, די טעג פון גלויבן ריינעם —
יאָ, איך האָב זיי פיל געהאַט.

אין די נעכט די טיפּע, קאלטע,
זען געבלומיקט ס'האַט אַ רים,
האַט דער גלויבן, אַט דער אַלטער,
אַלדאָס ביטערס מיר פאַרויסט.

יאָרן, יאָרן, הייסע יאָרן!
וויפל פרייד און וויפל צער!
גיי, איך האָב איך ניט פאַרלאָרן,
ליכטיק בליצט איר אין מיין האַרץ!

אָוואָו אײך קום . . .

(19) אַ רײע אין װערבֿאײראָפּע און ישראל)

אָוואָו אײך קום, די ווײַז גײט־אויף אַ נײַע.
און וואו אײך גײ, כ׳זע מענטשן אין געוועט:
עס פליסט מײכן, עס טוועמען געבײען,
און ס׳רײלט מענטשן־קרעפט אין אַדערן פון שמעט.

אַ, יעדע גרויס־שמאַט רײצט מיט רחכות פון בולוואַרן,
פּאַלאַצן, קונסט־ווערק און פּאַנאָראַנען ליכט.
אײך גײ אין הינטער־געלעך — טונקעלע קאַשמאַרן —
און זע: דאַס לעבן שלאָגט דאַרט קרעפּטויק און געדיכט.

אָוואָו אײך קום, עס זײנען, שטראַלן אײגן —
די מײסטערשאַפט פון הענט האַט אױסגעכײשופּט וועלט:
אַ תקום איז דאָ ערײען זאַנג אַרומגעפּלױגן
און גענערט דאַס האַרץ מיט וואונדער פון געמעל.

עס בײַטן זײך די לענדער, עס טױשן זײך די שפּראַכן.
אַט צײט זײך קײט פּײן בערג און אַט — אַ גרײנער טאַל;
און אומעמוס, אױף סקווער, וואו קײנדער שמופּן, לאַכן.
אַ מלחמה־דענקמאַל הױבט זײך טראַגײש, שטאַלן.

אָוואָו אײך קום, אײך ברענג אַ האַרץ מיט ליבע,
אַ נײַט־געזעטיקט אױג, דעם דאַרשט פון וואַנדער־קרעפט.
עס פליסט די סען, דער ירדן און דער טײבער,
און מענטש שטראַמט רײשיק, פּאַרביק — אין הונגער פון באַטאַפּ.

פ א ר י ז

1.

אזוי פיל יארן ווי איך האב דיר אין מיין הארץ געשראגן,
א העל-צעלויכטענע דו האסט אין מיר פון קינדווייז אן געשמרעלט,
גערייצט מיט וואונדער-העלדן, אויפשטאנדן, גערפאנגלען,
אין יעדן שיינ-גייסט, מייסטער, דיכטער, כ'האב געזען דיין
צויבערפול געשמאלט.

איך האב גערונקען מיך פון דיין ברונעמער די אלטע:
„מיסטעריעס פון פאריז“ געשראקן דעמאלט און גערייצט:
איך האב געליטן און געיובלט מיט זאלאס. הוגאס און
באלזאקס געשמאלטן,
מיט זשול ווערן אונטערן ים און איבער וועלט גערייזט.

דיין „מאנפארנאס“, „מאנארטר“ — די שרייבער, מאלער,
דענקער —

א, קינסטלער מיינע, זוכער מיינע, שעפער אין פאנטאזיע-פלי!
מיך האט צו איך געצויגן. כ'האב נאך איך געבענקט אלץ
אין רעש פון יארן רייפע, רייך אין טאטן, ליכט.

אין שמורעם פון פארוויסמונג, אין מבוך פון מלהמת,
איך האָב געפילט דיין ברעך, דיין ווייטיק און דיין שאַנד.
ווען אונטער נאַצי-שמוול דו האַסט געגרייט נקמה,
האָב איך פון ווייט געאַמעמט מיט דיין ווידערשטאַנד.

2.

צי קאַן מען ציילן טעג, צי קאַן מען מעסטן יאָרן?
זיי ווייט איז טויזנט מייל, זיי נאַענט — צענדליק שפּאַן?
עס ווערט אַמאַל אַ טאַג אַזאַ אַ בליציקער געבאַרן,
וואָס טראַגט דיך אויף די פליגל צו אַ שטאַט, אַ לאַנד.

איך בין צו ריר געקומען מיט ציטער אין מיין האַרצן:
צי וועט די וואָר פאַרמונקען דאָס אַפּבילד פון אַ טרוים?
צי וועסטו מיך אַנמוישן, דיין שוין אין מיר פאַרשוואַרצן,
מיך לאָזן קאַלטיג-געפלעפט, זיי קאַטעדראַל אין רוים?

פאַלאַצן און פאַנטאַזען מיך האַבן ניט דערשטוינט דאָ,
און קונסט-ווערק כ'האָב געזען אין יעדן שטאַטישן מוזיי.
איך האָב געזוכט דיין מענטש אין גאַס און ענגער וואוינונג,
איך האָב געזוכט דיין האַרץ אין טונקעלער אַלעי.

און אין אַ טאַג אַ גרויען, אין רעגנדיקן דרויסן,
איך האָב דערזען אַ פרוי מיט בלומען אין דער האַנט.
אויפן געטאָ-דענקמאַל האַבן זיך צעבליט בלוט-רויטע רויזן —
אין „פּער ל'אשעי", ניט ווייט פון קאַמונאַרן-וואַנט.

אינצוווישן הויכע מויערן

אינצוווישן הויכע מויערן, ווי אַ הויף די ברייט,
אַ געסעלע אַ שמאַלס פאַרדרייט זיך אָן אַ זייט.
אַ געסעלע מיט חורבות, לעבן ברייטער גאַס,
און אַלט איז עס און בײַאַטיק. פֿין נעכטיק רעגן נאַס.

צי איז עס אַט דאָס געסעלע, וואָס אין י פֿו * כײַהאַב געזען?
ניין, דאָרטן איז דער גרונט ברוקירט מיט אַלטן, גלאַסן שטיין.
מיר דאַכט, איך האָב פאַרבלאַנדושעט צום „פאַסאזש“ אין
„בעלוויל“ * —

ניין, דאָרטן הערט זיך דער געזונט פון נײַמאַשיגען פיל.
און דאָך, איך האָב דאָס געסעלע אזוי פיל מאַל געזען —
די הייליגער הייליגער, פאַרוונקענע, ווי אין מיין אַלטער היים.

איך קרייץ אַריבער עוועניו, וואו סײַאַנג די מאַשינען,
איך טראַכט אַט דאָרט אין געסעלע כײַוועל יונגט מיין געפֿינען.
אַ, נײַט די יונגט פון חלומות, ווי מען זינגט אין ליד,
חלומות חלום איך אויך היינט פון ליבע, גליק און פֿריד.
און נײַט די שיינקייט פון דער נײַט איך זוך דאָרט אין מיין יונגט,
דאָס האָבן תּיפֿאַקריטן פון נײַט געמאַכט אַ טונגט.

איך זוך דאָרט אַט דעם פונק, וואָס ווערט אין האַרץ געצונדן,
וואָס שליעט לאַנג און פּלאַקערט-אויף אין בלוטיקרויטע וואונדן.
און ווערט שוין קײַנמאַל, קײַנמאַל נײַט פאַרלאַשן —
דורך יאָרן שמורמישע, ער גלייט אויף צונג און צינדט דיין לשון.

* יפו — אַ פּאַרשטאַט פֿין תּל-אביב.

** בעלוויל — אַרבעטער-קוואַרטאַל אין פּאַריז

א רגע גאלד

אפוי פיל שעה'ן גאלדענע אונזע מיט זארגן,
אונזע אין גרויען טאל פון אויסגעברענטער מי;
דאס ליגן זיי און רויכערן פארבארגן —
זיי שמוצרבן ניט, זיי שמוצרבן ניט ביי מיר!

עס קומט א טאג און כ'ניי ארום צעלויכטן,
איך הער ווי פידלען שפילן זיס אזוי און ווייט ...
און פון דעם גרויען טאל, פון אונזער אש און רויכן,
גיט אויף א רגע גאלד, פון בימערניש באפרייט.

א, דעמאלט ווערט באשטרעלט דאס גרוי פון אינדערוואכן!
איך שפאן ארום באגליקט ווי קינד אין צויבער שפיל,
און טראג מיין רגע גאלד, ווי בעכער פון נצחון,
געוואונען אין געראנגל פון טעגלעך שווערער מי.

נ י י י א ר

1.

א יאר איז גוועק מיט צער, מיט געזאנג —
עס וואונדערט און דעגט און טוט אזוי באנג ...

א יאר איז גוועק — פארשריבן א בלאט
מיט ליבע און ראנגל און שנאה, פארזעט ...

דאס זייטל, דאס לעצטע, פון לוח זאך הענגט,
א לעצטע מחשבה, א שמייכל אים שענק ...

פונעם לעצטן ביזן ערשטן — א רגע די ווייט,
פארבונדן, פארקויטלט אין רינגען פון צייט.

פון סופן ביז אנהויב דעם צווישן פארווישט —
פארהאלט אים, פארהאלט אים ביים נאכטיקן מיט!

באלד קלינגט שוין דער זייגער די מיטנאכט שעה —
וואס טראגט אונדז דער מארגן, דער נייער, אט דא?

דאס זייטל, דאס לעצטע פון לוח צעריים —
עס קומט אן א יאר, א צאפלידיקנייס.

2.

אין סוף ליגט דער אנהויב ווי זאמען אין עדה,
פארבארגן, פארוויקלט, פון זאפטן נענערט.

און היינט שפארט ער דורך דעם פראכטיקן שיכט
און שפאנט איבער שוועל פון שאַמן און ליכט.

און גלייך וואַקסט ער אויס אין אַ יונגניקן בוים,
די צווייגן באַלאַדן מיט גאַלדענע טרוים.

די קנאַספּן, די פּירוזת צעפּינקלט, צעשמראַלט,
ווי האַרץ פון דער וועלט אין אַ מענטשנעם געשמאלט.

די בלעמער מיט האַפענונג פּרישער צעגרינט,
ווי אויג פון דעם מענטש וואָס שפּאַנט קעגן ווינט.

און אַלץ, וואָס פאַרדריסט, און אַלץ וואָס דערפּרייט,
זייט-אויף אין דעם טרוים פון דורות פאַרווייט.

און ס'האַרץ וואָס איז יונג, ווי דער אַנהויב פון יאָר,
אויפּסניי שפינט דעם חלום פון ליכטיקער וואָר.

3.

די ראַד פון דעם לעבן באַוועגט זיך פאַראַוויס,
אינצווישן — אַן אַפּשמעל — אַ רגע די גרוים.

איז עפּן די טיר, וואו האַפענונג גרינט,
און גיי אים אַנטקעגן, דעם יונגניקן קינד!

הייב-אויף דיין מעכער, וואו חזום איז וויין,
און טרינק אַ לחיים צום אייביקן זיין!

אַ יאָר איז אַוועק דאַס נייע יאָר דיאַרט —
לחיים צום גלויביקן, מוטיקן האַרץ!

דורך סופן צום אַנהויב, צו ליכטיקע מעג, —
לחיים צום שווערן, צום שמראַליקן וועג!

א ווינטשקארטל

א ווינטשקארטל כ'האב דערהאלטן היינט
פון אן אלטן פריינט.
די שריפט, נעט און דין,
געדרוקט אויף א מאשין,
האט פרעמד און קאלט אויף מיר געקוקט,
בין דער אונטערשריפט
האט כמארעס-יארוך, ווי מיט כישוף, אפגערוקט
און אין זכרון וואלד
עס האט א בלענד געטאן
א האלב-פארגעסענע געשמאלט.
דיין שמויכל האט פלוצים זיניק זיך צעשיינט
אין דער התימה :
„דיין פריינט“.

א גולט שטאל, נער,
געפירט פון מענטשן האנט,
האט ערגעץ דא אין לאנד
שווארצע, מיט-געמונקטע אותיעלעך
אויף קארטלעך ווייסע אפגעפרעכט.
מיליאנען קארטעלעך
זוי פייגל זיינען זיך צעפלוזן
אין די קראמען פון די שמעט.
און איינס פון זיי —
פאר מיינע אויגן.

איך האלט דאָס קארטל אין דער האַנט
און לייען דעם אלט־סקארבאָון זאָג.
נאָר דאָ גיט וואַרעם, ליבלעך מיר אַ שלאָג
דער אַפשיק פון דיין פנים,
ווי דו זיצסט און חתמ'עסט מיר
דיין נאָמען.

איך האלט דאָס קארטל אין מיין האַנט
און מורמל שמיל:
אַ דאָנק.
פאַר געדענקען אין דער־האַנדען,
פאַר גומן וואונטש —
אַ דאָנק.

ביסט אַ שומר אין דיין שטיבל

ווינטן פייפן, ווינטן ברומען,
וואַלקנס יאָגן זיך פאַרביי —
שטורעמס גייען. שטורעמס קומען,
און די זון שיינט איפּדאַסניי.

ביסט אַ שומר אין דיין שטיבל
און דו היסטט דיין הויזגעזינט,
קומט אין נאַכט אַ שטורעם-ווירבּל,
וואַיטט ווי אַ וואַלק דער ווינט. —

דו ביסט וואַך און דו ביסט זיכער,
צינדסט אַ ליכט ביי זיך אין שטוב,
מעג היינט הוּליען דאָ דער וויכער,
אויפּצולאַרגנס שיינט די זון!

ביסט אַ שומר אין דיין שטיבל
און אַ שכנה אויף דיין גאַס.
שטאַרקער פּון דעם שטורעם-ווירבּל
שלאַגט דער מאַמעס וואַכזאַם האַרץ.

כיבין שטאלץ מיט זיר ...

(צום אינטערנאציאנאלן פרויען-טאג)

כיבין שטאלץ מיט זיר, שוועטמער פון מיין דור!
שטאלץ מיט דיין עקשנות, דיין פאראויסגאנג,
דיין אויסגעקעמפטע וואר.

איך וויפל מירן פעסט-פארשלאסענע האסטו געקלאפט
און מיט דיין מארץ און לעבנס-ווילן זיי געעפנט?
וויפל מאל געצונדן ליכט, און איבער קראנקער וועלט געוואכט?
געמראגן היילונג, מרייסט, מיט בלוט פון הארץ
פאר נייעס דור א ניין געזאנג געשאפן.

ווי אפט האט מען דיין קראפט און מי פארשוויגן!
ווי אפט דיין שאפונג אויסגעלאכט!
דאך זע! די מעשים דייע הויבן דיך ארויף, ווי שמינג,
דו קלעמערסט העכער, העכער,
און דיין פאקל
באלייכט די נאכט.

ח ש ה א ל ג י ן

שמערן פליען אין די נעכט פארביי,
לויכטן אויף און פאלן וואו אין תהום.
גייט אויף די פראכט פון בלויען שייך,
א רגע פון דער א מיסקייט אין רוים.

און דו אין אונדז און איבער אונדז אין צייט,
אין הויש, ווי א שמערן זיך באווייזט —
פון גוף כ'האט אויסגעברענגט דער מידער קנויט,
נאָר גיט פארלאָשן איז דאָס ליכט פון גייסט!

דיין ליכט איז וואַרעם, קלאָר און העל.
דיין וואַרט — א פונק, וואָס צינדט און רעגט.
ביסט ניט ווי שמערן וואָס פארשווינדט —
אין הוישך ווייזט אונדז דעם וועג.

דו ביסט א טייל פון יענעם העלן פלאם,
וואָס קומט פון דור צו דור דעם וועג באַלייכטן.
אויב אַפגעהאַקט דער ערדישער דער שטאַם,
דו בליסט אין האַרץ אין שטורמישע ביינאַכטן.

שמערן פליען, פאלן אין דער נאַכט,
שראַגן זיך אַהויך און שווינדן ווי אַ בליץ...
נאָר דו און אלץ וואָס האָסט געבויט, פארטראַכט,
ליכטיקט אין דער פינצערניש אויך איצט.

א דור האט פארלארן די מורא

משה כצין — געווידמעט.

א דור האט פארלארן די מורא,
פארלארן די שרעק פארן טויט:
די שושטער און שניידער, לערער און שמידער —
די שוועסטער און ברידער פון נויט;
די טרעגער פון טרוימען, זינגער פון לידער,
די קעמפער פאר פרייהייט און ברויט.

א דור האט די מורא פארלארן,
ארויס אויף דער אפענער גאס:
געבראכן די צאמען פון טאטן און מאמען,
פון מלוכה און רויכערשן קלאס;
געפלאמט נויטן צארן פון וועלטן געבארן
אין ווייען, אין ליבשאפט און האס.

א דור האט פארלארן די מורא
אין אויפברויזן פון צייטיקן שמראס:
נאנציקע, קאזאקן האבן מער נויט געשראקן,
מיט „זעלבשוץ“ באגעגנט פאגראם;
אויף וועגן סיבירער געשמאלטיקט די פירער —
באפרייער פון פינצטערן תהום.

א דור האָט די מורא פאַרלאָרן,
זיין כוח און שליוות דערקענט :
פאַר דורות וואָס קומען, די תּפּיסות צענומען
מיט פעסטע. מיט גלויביקע הענט ;
אויף ליכטיקע וועגן, דעם שונא אַנטקעגן,
דאָס לעבן דעם מאַרען געשענקט.

א דור האָט פאַרלאָרן די מורא —
און דו ביסט דאָן איינער פון זיי!
מיט ראַט און מיט טראַט ביסט געווען אַ סאַלדאַט
אין יענער באַפּרייאַונג-אַרמיי.
די דורות וואָס קומען, אין וואונדער אין שמומען,
פאַר ריזן פון מוט וועלן שטיין!

א דור האָט די מורא פאַרלאָרן
און דו — זייער פירער און פריינט.
דיין פייער דורף יאָרן ניט שונקל געוואָרן,
ער פּלאַקערט און לייכט אונדז נאָך היינט.
די קערנער פון גבורה אין מוטיקער שורת.
זיי וואַקסן אין שאַטן און שייַן,
זיי וואַרצלען אין רוייערד פון דורות אָן מורא
און בליען אין הערצער, ווי מייַן.

די פערער אין האַנט ...

י. ב. ביילינגען — געווידמעט.

פון ברויזיקער יוגנט, בין רייפקייט פון טעג,
ער האט אונדז געלערנט, געמוטיקט, געוועקט.

די יארן זיי לויפן, נאָר ס'האַרץ ווערט ניט מיד,
עס חלומט און קעמפט און ניט און גיט ...

די פערער אין האַנט, דאָס אויג אויפן בלאַט,
און ס'קיימלען זיך שורות ביים שיינקייטן זאָט.

עס קלינגען אָפּ טענער, סימפאָניעס פֿין טריט,
געבאַרן אין גלויבן, אין קאַמפּן צעגליט.

דער וועג איז ניט גרינג איב, דורך ווילד גראַז און שמיין,
נאָר קיינמאַל ניט עלנט, קיינמאַל אַליין.

אים רינגלען די שילער, די לייענער פון ווייט,
ביים שרייבמיש זיי שמויען, ווי וועכטער פון צייט.

די פעדער באוועגט זיך : געדאנקען און בילד,
וויסן און חכמה אין ליבשאפט געהילט.

עס פינקלען די בילדער, עס לויכטן די רייד,
עס וואקסן די בויגנס — די ציימונג איז גרייט.

טאג-טעגלעכע מי און ווייטקייט פון בליק,
און שמענדיק פאראייג, ניב קיינמאל צוריק.

א פאמער, א לערער, א חבר, א פריינט,
דער המשך פון נעכטן, אן אנזאג פון היינט.

די יארן זיי לויפן, נאָר ס'הארץ איז נאָך יונג,
עס גיט און עס גיט מיטן פען, מיט דער צונג.

אזוי פיל עשירות, די וועלט אזוי שייך!
צום בארג-שפיץ פון ליכט איך ווינטש אים דערגיין.

וואָס ביסטו מיר, שרה, אַנטשוויגן?

(אין ליכטיקן אַנדענק פון שרה באַרקאָן)

דאָס מעפל שטייט קאלט אויפן אויוון,
דער בעזים פאַר'תומ'ט ביים מיר,
וואו ביסטו עס, שרה, פאַרלוירן?
וואָס שטייט ניט געוואַשן ס'געשיר?

דער מינטער יואַרט שמיד אויף דין פעדער,
דער לאַמפּ איז פאַרלאָטן און קאלט.
פאַרוואָס וויינט די בלוט אויפן פענצטער?
אין שפיגל — ניטאָ דיין געשטאַלט.

ס'האַט בריוואַרענער נאַרוואָס געקלונגען,
געבראַכט דיר אַ בריוו פון אַ פריינט,
און דו, וואָס דו האַסט אים באַזונגען,
ניט עפענען מיר וועסטו היינט?

אַט קומט דיר באַזוכן אַ שכן,
דו האַסט אים געווידמעט אַ ליד;
פאַרוואַנדלט אין יום-טוב זיין וואַכן,
זיין מרויער אין פריידן צעבליט.

עס ווארטן אויף שמחהלע קליינער,
אין ליען-קרוין דיינעם ביי פרוינט,
עס ווארטן חברים און ליינער,
די פנימער זוניק צעשיינט.

אַט קומסטו ארויך מיט דיין מיטל,
אין האנט א פאַר בלעטלעך פאַפיר.
נאָך פריש איז דער מינט און עס רוישן
די לידער מעלאָדיש אין דיר ...

נאָר קומסט ניט, דו קומסט ניט מער זינגען.
(ווי פינצטער עס ווערט מיין געמיט ...)
וואָס ביכטו מיר, שרה, אַנטישויגן?
מיר דאַרפן, מיר דאַרפן דיין ליד!

עס איז נאָך די וועלט אַ צעקריגטע,
עס שאַרפט זיך אַטאַמישער שווערד.
און דו, וואָס עפעס נאָר ליגסטו
און שווייגסט אַזוי פינצטער און שווער?

די בלומען זיי וועלן אויף פענצטער,
פאַרלאָשן דער לאַמפּ אויפן גיש.
נאָר כ'ווער דיינע לידער די שענסטע —
עס זינגט זיי דאָס פאַלק אַזוי זים.

אין טעג פון צער

אין טעג פון צער און וויי מיר בייזן ניט די קעפ
דורך גרויע נעפלען מראגן מיר א פולע הארץ מיט שיין.
מיר שפאנען שווערלעך, נאָר מיר שפאנען אלץ ארויף די טרעפ,
און מראגן פרייד אַהיין וואו ס'הויזט די פיין.

אין חושכדיקע נעכט מיר צינדן נייע שטערן
און אונדזער צער לויכט אויף אין וואונדערלעך געזאנג:
אויף אייביק וועלן מיר די פינצמערניש צעשמערן,
אַז גרינג זאל ווערן אונדזער גאנג!

און ווען דער וויי פארגייט און ס'לייכטן אויף די אויגן,
געדענקען וועלן מיר די טעג פון שווערן פיין:
די פרייד די מענטשלעכע איז ניט די פרייד פון פייגל,
די טרער פון נעכטן איז דער טוי אין אונדזער מאַרגן-שיין.

זער טויט האָט דיר פון אונדז פאַרנומען

דער טויט האָט דיר פון אונדז פאַרנומען,
נאָר ניט פאַרשניטן איז דיין מרוים ;
אין ווינמער וועלן אלע בלומען,
אין פּרילינג גרינט אויפּסניי דער בוים.

דו האָסט דין פאַזיק געדינט מיט ליבע,
אַט די ליכשאַפּט לעבט און רעגט ;
דיין גייסט, דיין מוט, דיין העלער גלויבן
אין אונדזער גאַנג צו העלע מעג.

דער טויט האָט דיר פון אונדז פאַרנומען,
נאָר ניט פאַרשניטן איז דיין בוים ;
עס וועלן אויפּגיין דינע בלומען
אין דעם פּרילינג פון אונדזער מרוים.

1 4 9 2

פון עמא לאזארום יידיש: חנה סאפראן

דו צווילינג-יאָר, מוטער פון איבערבייט און גורל,
האַסט געוויינט ווען שפּאַניע האָט מיט פּלאַמיקן שווערד
די קינדער פון די נביאים פאַרטריבן פון איר ערד,
פרינץ, גייסטלעכן און פאַלק מיט האָס פאַנאַטישן געטריבן.
געיאָגט פון ים צו ים, פון לאַנד צו לאַנד.
דער מערב האָט זיי אָפּגעזאָגט און דער מזרח האָט זיי ניט געוואָלט.
קיין אַנקער אין דער דאַן-באַוואוסטער וועלט פאַר אַט דעם פאַלק,
פאַרשלאָסן יעדער האַפּן, פאַרהאַקט יעדע טיר.
דעמאָלט, שמייכלענדיק, האָסט אויפּגעדעקט, אַ צווילינג-יאָר,
אַ בתולה-וועלט, וואו פון זון-פאַרגאַנג די טירן עפענען זיך
און זאָגן: „העי, איר אַלע וואָס זייט מיד, אַהער קומט אַריין!
יעדע אַלמע קינסטלעך-אויפּגעשטעלטע וואָנט פאַלט דאָ איין!
פון ראָסע, גלויבן, אַדער ראָנג באַשאַפּן, אויסגעטראַכט
צו פעסטיקן דעם בייזן האָס צווישן האַרץ און האַרץ!“

קינדער, איך האָב אייך ליב

7

קינדער־לידער

דינגט מיט מיר א ליד

קינדער, קינדער, קומט אהער,
לאמיר מאַנצן היינט אַ שער.
לאמיר זינגען אין אַ כאַר
פון אַ ליכטיקן קאָיאַר.
אַט אַזוי און אַט אַזוי,
וועלן הימלען שפיגלען בלוי.

קינדער, קינדער נעמט אַרום
מיטן אויג אַיעדע בלום.
אויב דער זומער גייט אַוועק,
מראַגט דער ווינטער נישט קיין שרעק.
אויך אין שניי און אויך אין ווינט
לוסטיק שפילן קאָן אַ קינד.

מאַטעס, מאַמעס נעמט אין ראַד,
דרייט זיי מיט אין קאַרצהאַד.
כאַקן רויטלעך זיך פון מאַנץ.
אויגן פינקלעך מיט אַ גלאַנץ.
אַט אַזוי און אַט אַזוי,
יונג און פריש ווי מאַרגן-טוי.

קינדער, כרייטער שפרייט דעם דינג!
שול-גלאַק קלינגט באַלד : דינג, דינג, דינג!
שרייבן דארף מען אָן אַ גרייז,
לייענען דארף מען אויך מיט פלייס.
נאָר ווען ס'קומט צו טאַגן אין שפּיל,
זון גיסט גאַלד אויף גאַס און דיל.

קינדער, קינדער, כ'האַב אייך ליב!
זינגט-זשע, זינגט מיט מיר אַ ליד!
שריילעך-פריי און פאַרב-קיפּריש,
ווי אַ יום-טובדיקער מיש.
אַט אַזוי און אַט אַזוי,
איינער באַרגן — גאַלד און בלוי.

די זון האט זיך געפוילט

אין א וואַלקנדיקן מאָרגן,
האַט די זון זיך וואו פאַרבאַרן.

טראַכטן קינדער, טראַכטן מאַמעס,
אויפן דאָך זי ליגט מסתמא.

פייגל פליען דאָרט אַ סמייע,
פייפן, זינגען, אַ מחיה!

בויען נעסט פון גראַז און שטרויעלעך,
איז דאָרט לוסטיק, איז דאָרט פריילעך!

איז די זון אַהין פאַרקראַכן:
זייל מיט פייגל זיין אַ שכן.

און די וואַלקנס שווער, געשוואַלן,
דעקן איין די בערג, די טאָלן.

און די הייזער אויף די גאַסן,
ווי געפאַרנט מיט שוואַרצע פאַסן, —

ביז א וואלקן פלאצט פון צארן,
(איז פון פוילקייט ביז געווארן).

ניט א גאס, א פלייך א רעגן,
זאש עס טרייסלען זיך די וועגן!

דייסט אין נעסטן טיפע לעכער,
ווארפט די פיצלעך פון די דעכער!

נעמען פייגל פישטושען, וויינען:
זאל די זון שוין נעמען שיינען!

גענוג זיך פוילן, גענוג זיך קרימען,
מען קאן שוין אין די גאסן שווימען!

זעען מאמעס, זעען קינדער
מיטטאג דעם גרויסן וואינדער:

גרויסע טראפנס רעגן ליגן
און דער ווימל ווערט א שפיגל.

גליט מיט פארב, מיט רעגנבוין
און די זון שיינט-ארף פון אויבן.

אפשר איז ער ניט מיין פעטער?

איז א וועלדל, צווישן לאַנען,
איז א שטיבעלע געשטאנען.

ניט פון ליים און ניט פון ציגל,
אן א שלאס און אן א ריגל.

דאן און ווענט פון גרינע בלעמער,
און אין שטיבל וואוינט מיין פעטער.

אזא קליינער, זשוואווער, פלינקער,
אויף די גראזן טאנצט ער, שפוינט ער.

אפשר איז ער ניט מיין פעטער?
אויף דער שפראך פון פייגל רעדט ער.

קומט די זון ארויס באגינען,
גאלדיקט זיים פון בלאט-גארדינען.

ווערט מיין פעטער ווילד פון פרייד,
איז ווי א פייגל פליען גרייט.

לויגט זיך נאכט אויף זריגעס קישן.
נעכט ער גלייך די אויגן ווישן.

אי לוי-לוי, וויגט צו דער וויגט —
שלאפט מיין פעמער ווי א קינד.

נעמען שמערן שושקען, פינדלען,
אין די הייבן רופן, ווינקען.

הייבט ער זיך פון ווייכן בעט,
פליט צום מילך-וועג גלייך צוועק.

רופט אויך מיך אהין, אהין, —
ווייס איך מער ניט, ווער איך בין.

כ'פלי און פלי מיטן בעט אין שעניק —
כ'הער, ער יאגט — כ'בין זיי : פליבעניק !

גאַלדענע פישעלעך

- פישעלעך שווימען מיט שמילינקן שלייך —
מיינען מסתמא ס'איז וואזע א מיך.
- ארויף און אראָפּ. אין דער ברייט, אין דער לענג —
שווער צו פארשטיין א פישעליע גענג.
- עפנט א מויל און לאזט ניט קיין קלאַנג,
בלויז בלעזלעך פון וואַסער — ארויפצו צום ראַנד.
- שטייט אויפן קאפּ און לאכט ניט דערביי —
שווימט זיך א גראָז ווי אַן איגול פאַרביי.
- גאַלד פון דעם פישל און גרינקייט פון גראָז —
א זון און א וואַלד דורכן לויטערן גלאַז.

בלעטנער פאלן

בלעטער פאלן, בלעטער פאלן,
שורשען אונטער מיינע טויים ;
ווען ביר ווארפן זיך מיט באלן,
א רויטער בלאט פליט מיט, פליט מיט !

שריי איך : „סעמי, כאפ דאס בלעטל !“
לאכט ער, שפעט ער אפ פון מיר :
„גימל-שמיטל, בלעטל-שמעטל,
כ'שפיל נישט מער אין באל מיט דיר !“

באלד פליט אן א ווינט א בייזער.
דרייט די בלעטער ווי א מיל ;
קריכט אין ארכל, קריכט אין נעזער,
פירט מיר איבער ס'גאנצע שפיל.

האַרבסט־רעגן

בויל, פויל, פאלט אַ רעגן,
לאנגזאם קאפעט מראַפּ נאָך מראַפּ.
גרוי געזאנג אויף גרויע זינגן
דיטמיש רינט אַראַפּ, אַראַפּ.

פייכט, פייכט, גלאנצן גאַסן,
שאַטנס טוליען הייזער איין;
ס'צינדט זיך ליכט דורך ייבן נאַסע,
שטיינער שפיגלען בלאַסן שייַן.

לייכט, לייכט, פאלן בלעטער,
דעקן איין די ערד ביים בוים.
ס'ציטערט צוזייג... דורך מרערן זגט ער
ס'פּוילט דער בלאַט — זיין זינגט־טרוים ..

הויל, הויל, רינען רינעם,
שליאַפּ, שליאַפּ, שליאַפען מדיט.
כ'הער ווי שמיל אויף רעגן־סטרינגעס
ס'שפּילט דער האַרבסט זיין אומעט־ליד.

דאָס הויז פון אַנקל בען

אין א דערפל, אין א העק
האַט געלעבט דער קליינער דזשעק,

באַרוועס, אַפּגעריסן, קאלט,
אין א חורבה — קרום און אלט.

און פון אים א מילן צען
האַט געוואוינט זיין אַנקל בען.

אין א הויז פון מירמלשטיין
מיט א „קאר“ ווי עלפאַנטבויגן.

זיצט זיך דזשעק אַמאָל ביינאַכט
אויף זיין בעמל, זיצט און שראַכט:

ער וועט גיין צום אַנקל בען,
מעג עס זיין א מילן צען.

שטייט ער אויף מיט זון צוגלייך,
באַדט זיך אויס אין בלויען שייך.

נעמט זיין הינטל „סאַנני רעג“
און ער לאָזט זיך אין דעם וועג.

גיט ער, גיט ער מעג שוין צוויי,
גיט מיט וואַלד און מיט שאַסיי.

זוכט א הויז פון מירמלשמייך
און א קאר ווי עלפאנמביין.

און ויך הינטל „סאָנני רעג“
איז שוין מיר פון לאנגן וועג.

שטייט ער אויף די פיסלעך צוויי
און ער בעט זיך : „מער ניט גיי!“

דזשעק שפרינגט-אויף צערייצט, צעהיצט,
כאפט א רוט מיט שארפן שפיץ.

שמייסט דאס הינטל ביזן בוין :
„מיר מוזן גיין! מיר מוזן גיין!“

ליגט אין בלוט שוין „סאָנני-רעג“,
ליגט א טויטער אויפן וועג.

דזשעקי שלעפט זיך מיר, אליין,
יאַמערט מיט א גרויס געוויין.

און דאס הויז פון אַנקי בען
איז נאָך אליץ א מיילן צען.

דער ים איז דאָרשטיק

דער ים איז גאָר דאָרשטיק — צי ווייסטו פאָרוואָס?
ער טרינקט אַלץ און טרינקט פון דעם שווימקן כּוּם,
און לעקט נאָך די ברעגן מיט דאָרשטיקער צונג,
און הויכט זיך און וואַרפט זיך אַנטקעגן דער זון.
ער וויל זי פאָרשלינגען און שטילן זיין דאָרשמ,
ער האָט זי אויף כּוואַליע געפאַנגען אַקאָרשמ,
געשיפּלמ, געצערמלמ, צעפינקלמ איר שיין,
געצויגן אַרונטער אין טיפּן אַריון, —
נאָר ווידער זי הענגט אין דער הימלשער ווייט
און שרפת די ערד און טריקנט זיין לייב,
פּלאַצט ער פון צאָרן, צעברעכט זיך, גיפּפּאַלמ,
אין שווימקע בלעזלעך זיין פּניט באַהאַלמ,
און ציט זיך פאַרוואַונדעט, צעשלאָגן צוריק,
און ברומט ווי אַ לייב און גרייט זיך צום קריג,
און ווידער ער טרינקט פון דעם זאַלציקן כּוּם —
דערפאַר איז ער דאָרשטיק — איצט ווייסטו פאָרוואָס...

א וועוויקל

א וועוויקל, א וועוויקל,
א גרו, א פוטערן וועוויקל,
כ'האב געזען היינט אין דעם פארק,
גלעמן אים פארוואלט זיך שטארק.

אך, זיי פלינק, אך, זיי גרינג,
פון א צווייג אויף צווייגן שפרינגט
דאס וועוויקל, דאס וועוויקל!
מיט דעם אויפגעשטעלטן עץ.
מיט די שווארצע אייגלעך צוויי,
אחער, אחין — א שפרונג, א דריי!

אויף א גראזיק-גרינער באנק
זעצט זיך צו אן אלטער מאן.
פול מיט ניסלעך א שקארמיין
פארן וועוויקל — א שמיין!

אך, ווי שנעל, אך, ווי שנעל,
ניסלעך, ניסלעך ס'האט דערשמעקט
דאס וועווריקל. דאס וועווריקל!
מיט דעם אויפגעשמעלטן עק,
צו דער באנק א שפרונג, א דריי,
כאפט א נוס מיט לאפקעס צוויי.

קנאקט די נוס מיט ציינדלעך, קנאקט,
שאקלט ס'קעפל צו צום טאקט,
נאר ווען כ'ויל אים טאן א גלעט,
לויפט ער גלייך פון באנק אזועק.

אך, ווי פלינק, אך, ווי גרינג,
איבער גראָזן לויפט און שפרינגט
דאס וועווריקל. דאס וועווריקל!
וואַלט איך ניסלעך איב געבראָרט,
כ'וואַלט פארבליבן איבער נאכט,
קוקן אויף דעם וועווריקל,
דעם שיינעם. גרויען וועווריקל.

א רעגן פאלט

א רעגן פאלט, א רעגן פאלט!
וואקסן בויערער הויך אין וואלד.
טרינקען גראָזן, בלוז אויף קונט,
און ווער נאָר וואקסן גלוט.

דו זעסט ווי עס שפרינגען די טראָפנס אין נאָס?
זיי טאַנצן א פריילעכס און מאַכן דײך נאָס.
איצט מוזטו זיך שפילן מיט הבר אין הווי.
ווייל אונטערן רעגן וועסט וואקסן צו גרויס.

קאָנסט וואקסן און וואקסן אַזש הויך ווי אַ בוים,
אַ לייטער אַ לאַנגער וועט גרייכן דײך קוים.
איז ווי וועסטו זיצן אין שיל אויף אַ באַנק?
דער רעגן וועט מאַכן דײך וואקסן צו לאַנג!

אַ שטיבעלע

ליבעלע, מיין ליבעלע,
ביזוועל בויען דיר אַ שטיבעלע.
ברעטלעך צוויי און נעגל דריי
מיר פאַרמאָגן סיי ווי סיי.
און אַ העכערל אַ קליינס,
און אַ הינטעלע אַ שיינס.
וואָס־זשע נאָך באַדאַרפן מיר?
אַ ליבע מאַמע ביי דער מיר.

פּרילינג איז געקומען אומגעריכט

פּרילינג איז געקומען אומגעריכט,
זיך צעזונגען און צעשטיפט
מיט א פרידיק-פרישן קיך;
האַבן טויזנט יונגע גרעזלעך
מיט טויגעוואַשמע, פייכמע נעזלעך
זיך באַוויון אין דעם טאָל.
און אויף ביימערדיקע קרוינען,
וואו די ווינטן ווינטער וואוינען,
יאָגן אַן אַ קעלט, אַ שוועק. - -
האַט אַ גרינער פּוך צעבלענדט זיך,
צום הימל שטייכענדיק געווענדט זיך,
שאַטן אויסגעשפּרייט אויף וועג.
און אויף בייטן העל צעגרינטע,
ווי אויף פלאַמערדיקע קינדער,
קליידעלעך אין ווינט צעווייט.
האַט אַ שמדאַל גענומען פירן
צירן צויבערפול קאלירן,
בלום נאָך בלום אויף זיי געשפּרייט.

האַבן טייכלעך זיך צעשושקעט.
מיט די כוואַליעלעך געפלושקעט
און גערופן אין דער שמיל:
קומט צו אונדז אין וואַסער שפּיגלען,
קומט פּרישט אַפּ די מידע פּליגלען,
פּייגל פּליענדיקע פּיל.
האַבן פּייגל זיך געטונקען,
מיט די שנעבעלעך געטונקען,
זיך צעצווייטשערט אינדערמיט;
און אויף ביימער זיך צעפּלויגן,
מיר געוואונקען מיט די אויגן
און פאַרטרויט דאָס פּרילינג-ליד.

דאָס ווייסע ציגעלע

קינדעלע, מיידעלע,
לעקעלעך גאלד,
קום גיב דו אַ קויש מיר, —
אוי, האָב איך דיך האַלט!

אַ ליד כ'וועל דיר זינגען
פון ציגעלע ווייס
און צערטלעך דיין קעפל,
וואָס ליגט אויף מיין שוים.

פאַרשטייסט נישט, כאַנעמסט נישט
דאָס יידישע ליד.
דער ניגון, דער ניגון,
בלויז גלעט דיר, פאַרוויגט.

דער ניגון, דער ניגון,
מיין מאַמעס געזאַנג —
דאָס ציגעלע ווייסע
פאַרבלאַנדזשעט אין לאַנד.

איך וועל עס געפינען
און ברענגען אַהיים
צו הימן דיין וויגל.
מיין מיידעלע קליין.

קינדעלע זיסנקע
אייגעלעך צו:
איך קויש דיינע הערעלעך,
אי לוי, לוי, לוי.

דאַנק־אויסדרוק און אַנערקענונג

איך וויל אויסדריקן אַ דאַנק צו די אַלע, וואָס האָבן אויף איין אָדער אַנדערן אופן געהאַפֿן אַרויסגעבן דאָס בוך. אַ האַרציקן דאַנק דעם חנה סאַפּראַן־בוך־קאָמיטעט מיט די באַ־אַמטע בראש: ב. בענעוויטץ, י. האַלמשטאַק, י. לעווין; מיין קאָ־לעגע ל. מילער, פֿאַר זיין דערמוטיקונג און הילף; מיין פּריינט אַברהם דזשענאַווסקי און די חברים פון איקוף; נחמן מייזל, אימישע גאַלדבערג און באַזונדערס — נ. הייקין, וועדכער האָט געמאַכט די קאָ־רעקטור און באַמייט זיך, אַז דאָס בוך זאָל אַרויס שייַן און ציכטיק. אַ דאַנק אויך דעם קינסטלער י. זעלדין, פֿאַר דער צייכענונג פון דעם שער־באַט; מיין אייגענעם זון בערנאַרד, פֿאַר צייכענען די בילדער; און די אַלע אַרגאַניזאַציעס און יחידים, וועמענס נעמען עס ווערן דאָ געדרוקט.

קאָאָרדיניר־קאָמיטעט פון מיאַמי

ז. וויינפער ליען־קרייז	קאונסיל פון ליען־קרייז ביים איקוף
נתן שענדלאַף ליען־קרייז	י. ל. פּרץ ליען־קרייז
דוד בערגעלאַן ליען־קרייז	דוד דעזלשטאַט ליען־קרייז
עמאָ לאַזאַרוס פון מיאַמי	משה האַלטמאַן ליען־קרייז

ראַז און סיימאַן פעדערמאַן	טילי און יעקב לאַיט	ראַזע און יעקב אַלשאַנסקי
פּלאַראַ פּרידמאַן	נאַסי און נאַרמאַן ליין	מאַריאַ און קאַרל אַקמאַן
חנה און סעם קאַומפּאַן	בעלא און איזי לעווין	חיה און בען בענעוויטץ
רחל און ברוך קאַפּלאַן	רות און שלום לענדאַו	העלען און אהרן בויַרג
כאַסיע און הערשל קאַרט	טילי און סעם מאַלאַקאַף	עמאַ און דזשעק בויַרלאַנט
מאַריס קאַרנבולום	יהודית און יעקב מייסטער	אַנאַ גאַלדבערג
אין אַנדענק פון	זיטאַ און יוסף	יצחק גאַלדמאַן
חנה מערי קליטצמאַן	מאַרגנשטערן	מאַניע און שלמה גאַלדין
ישעיה קראַטמאַן	חנה און הערשל מאַרגאַליס	חיים בער גורעוויטש
הערי קעסלער	לילי און פּרענק מעלניק	נעדי און נעיטן גאַלוב
דאַראַ און משה ראַהינסקי	יודל מאַנסעט	ראַז און דען דאַנציג
איידאַ און פּיליפּ ראַטשטיין	לאה און יצחק סטענדער	יעקב דאַראַשקין
לינאַ רעצקין	יעקב סטיינבערג	פּרידא דעיוויס
סילויע שענדלאַף	אַנאַ פּרימאַק	איווא און משה דראַפּקין
העלען ראָזענאַף	פּיליפּ פינקל	רוט האַלטמאַן
אין אַנדענק פון איר חן	אַסתר און דזשעק	גאַסי און יעקב האַלמשטאַק
עדוואַרד, וואָס איז גע־	פּעלדמאַן	ראַובן האָך
פּאַלן אין דער מלחמה.		איידאַ און איזי ווייסמאַן

איך אַלעמען מיין האַרציקער דאַנק.

חנה סאַפּראַן

א י נ ה א ל ט

ליכטיקע שטראמען

1

פאראייניקטע פעלקער (בילד)

וואָר און וואונדער

- 7 אויפסניי
- 8 די קוואַלן פון ליכשאַפט
- 9 אייביק איז די פרייד
- 10 איך בין אַ קינד פון דעם יאָרהונדערט
- 11 די הימלען, אַ די הימלען
- 18 "עקספלאַרער"
- 20 עס פליט אַ ראַקעט
- 23 אין וואונדער פון באַגינען
- 25 פאראייניקטע פעלקער
- 27 די זון פון פריינטשאַפט
- 28 אַ נייע זון איז אויפגעגאַנגען
- 30 אין וואונדערגאַנג

2

ים און פאַלמעס (בילד)

געזאַנג פון לעבן

- 33 אַ שטורעמווינט
- 34 צוויי פאַלמעס
- 35 וואָס צאָרנט דער ים?
- 36 דער ים איז בלוי און גרין און גאַלד

37	ביים ים
39	הימל, ים און זון־פאָרגאַנג
41	אין חודש מאי
42	צי קאָן די זון דײך היילן
43	אַ וואָך פון זון און פעלד
45	די ליבשאַפט אין האַרצן
46	יעדן פּרילינג
47	דו ביסט דאָס צינד־האַרץ
48	דער דרוק פון דיין האַנט
49	דו גרינער ווינקל
50	אַ בלום אויף אַ קוסט
51	אינדיאַנער זומער
53	לעצטע רויוון
54	אַרום דעם טייך
55	איך שעם זיך ניט
56	געזאַנג פון דעבן

3

ווער בויט דעם מאָרגן (בילד)

ה מ ש ך

59	דאָס אַלטע און דאָס נייע ישראל לידער:
62	א. איך האָב געזען
64	ב. דער „היינט“ און דער „אַמאָל“
65	ג. ווער בויט דעם מאָרגן?
66	ד. צו אַ תּימנער
67	ה. אַ פּאַלמע אין ישראל
70	אזוי פיל שטורעמס
71	ווען עס וויינט דאָס האַרץ
72	די באַלאַדע פון דעם אומבאַקאַנטן מיידל
75	אַ יוד ווערט געבוירן

78 א מאן און א קינד און א פרוי
81 אין א ווינטיקער נאכט
83 סוחרים אין באָן
84 המשך
88 מיין יידיש וואָרט

4

אייב לינקאלן (בילד)

לאַנד מיינס

91 האָפענונג האָט אויגן פון א קינד
92 קליינע זאָרגן
94 העלאַ, ניריאָרק!
96 אויף וויגנדיקע רימענס
97 ביים טויער פון האָפן
100 אייב לינקאלן
102 עס האָט געטאָגט
105 מאָרד אין מיסיסיפי
108 מיסיסיפי
109 זיי שפּאַנען צופּוס
111 אָטערין לוס
113 הייליקע געשטאַרטן שטאַרבן קיינמאַל ניט

5

דער חתן איז אַ סאַלדאַט (בילד)

מלחמה און שלום

119 איך זע די צוקונפט שפּאַנען
121 איך בין אויפגעשטאַנען
122 אַ, מאַמעניו, זאָג מיר
124 אַ מאַמע שרייבט אַ בריוו צום פרעזידענט
126 דעמבעס אין שטורעם

127 דער חתן איז א סאלדאט
130 פרעג, מיין קינד
134 איך געדענק א טאג
136 איך טראג ניט קיין טונקעלע ברידן
137 אין א טאג פון זון און פרידן
139 דער רונדער טיש

6

אָוואו איך קום (בילד)

יאָרן, יאָרן

143 יאָרן, יאָרן, הייסע יאָרן
144 אָוואו איך קום
145 פאַרין
147 אינצווישן הויכע מויערן
148 אַ רגע גאַלד
149 ניי יאָר
151 אַ ווינטשקאַרטל
153 ביסט אַ שומר אין דין שטיבל
154 כ׳בין שטאַלץ מיט דיר
155 משה אַלגין
156 אַ דור האָט פאַרלאָרן די מורא
158 די פעדער אין האַנט
160 וואָס ביסטו מיר, שרה, אַנטשוויגן ?
162 אין טעג פון צער
163 דער טויט האָט דיר פון אונדז פאַרנומען
164 1492 (פון עמאָ לאַזאַרוס; יידיש: חנה סאַפּראָן)

7

קינדער, איך האָב אייך ליב (בילד)

קינדער-לידער

167 זינגט מיט מיר אַ ליד
169 די זון האָט זיך געפּוילט

171 אפּשר איז ער ניט מיין פעטער ?
173 גאַלדענע פּישעלעך
174 בלעטער פּאַלן
175 האַרבסט־רעגן
176 דאָס הויז פון אַנקל בען
178 דער ים איז דאָרשטיק
179 אַ וועוּריקל
181 אַ רעגן פּאַלט
181 אַ שטיבעלע
182 פּרילינג איז געקומען אומגעריכט
183 דאָס וויסע ציגעלע
184 אַ דאַנק־אויסדרוק

ת י ק ו ן ט ע ו ת

די ערשטע שורה פונעם ליד „ליכטיקע שטראַמען“ דאַרף זיך לייענען:
„זיי פליסן, זיי שטראַמען“.
אינעם ליד „אַ באַרם אויף אַ קוסט“ (זייט 50) דאַרף די לעצטע שורה
פון דעם פערטן פערז לייענען זיך:
„ווי פון דונער דריי בליציקע פונקען“.